

İlhami Algör Kalfa ile Kırallıça

İletişim

İLHAMİ ALGÖR
Kalfa ile Kırılıça

İLHAMİ ALGÖR 1955'te İstanbul Suriçi'nde doğdu. Yazarın diğer kitapları: *Çanakkale Yalı Hanı ve Han Sakinleri* (Everest Yayınları, 2007), *Karabakal Ötüyor* (Everest Yayınları, 2008), *Ma Sekerdo Kardaş?* (Doğan Kitap, 2010), *Fakat Müzeyyen Bu Derin Bir Tutku* (İletişim Yayınları, 2015), *Albayım Beni Nezahat ile Evlendir* (İletişim Yayınları, 2015), *İkircikli Biricik* (İletişim Yayınları, 2015).

Merkez Kitapçılık, 2005 (1 baskı)
Helikopter Yayınları, 2008 (1 baskı)

İletişim Yayınları 1856 • Çağdaş Türkçe Edebiyat 265
ISBN-13: 978-975-05-1160-8
© 2013 İletişim Yayıncılık A. Ş.
1-2. BASKI 2013-2015, İstanbul
3. BASKI 2016, İstanbul

EDİTÖR Müge Karahan
KAPAK ve KAPAK İLLÜSTRASYONU Seda Mit
SAYFA TASARIMI Suat Aysu
DÜZELTİ Melis Ofas
BASKI Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064
Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11
Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 38 46
CİLT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 11935
Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721
Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

İLHAMİ ALGÖR
Kalfa ile Kırılıça

Desenler: Seda Mit

iletisim

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

A. Hermes Bey, nam-ı diğer Çarşılı Deli Abbas, bir öğle vakti Teşvikiye Camii avlusuna girer. Mevsim bahardır. Gök-yüzünde rüzgârla seyreden bulutlar vardır. *Doğuştan Kara-gözlüklüler* aşireti, bir üyelerini imamın kayığına bindirmiş uğurlamaktadırlar. Kayığın burnunda allı güllü bir yemeni ışıltamaktadır. Yemenili sanduka, dalgalı erkek omuzlarda yeşil bir kamyonet kasasına akar.

A. Hermes Bey, birkaç adım yürür, vaktiyle buralarda tüfenk atıp su testisi vurmuş bir padişahın adına dikili nişan-taşı önünde durur. Cebinden boş bir kâğıt parçası çıkarır. Okur sandukaya hitaben:

Gelirsen benim evime ey sevgilim bir lamba getir bana.

Ve küçücük bir pencere.

Seyredeyim oradan kalabalığını mutlu sokağın.

Başka da bir şey demez. Gider, avlunun bir köşesinde, ağaç altı bir banka oturur. Kuşlar “Hoş geldin Abbas,” derler. Kuyruğu dik bir kedi, teşhirle kuyruk altını gezdirmektedir.

Ceplerini karıştırır A. Hermes Bey. Su böreği kasa fişi, günleri yaprak yaprak geçen duvar takviminden bir yaprak:

“Tam ay tutulması, Hz. Fatih donanmasının İstanbul önlerine gelişi.”

Yaprağın arka yüzünde günün yemek listesi, o gün doğan çocuklara verilecek adlar, Hz. Muhammed (sas) devrinden bir anekdot vardır:

“...Hz. İkrime Bin Ebu Cehil, müslüman oldu. ‘Ya Resûlullah! Ben bu kadar fenalık yapmışken yine de beni affettiniz. Bundan sonra Ehl-i İslâm’a yaptığım düşmanlığın iki mislini kâfirlere yapayım,’ dedi.”

Gölgelenir avlu. A. Hermes Bey gökyüzüne bakar. Geniş kalçalı bir bulut, güneşi perdelemektedir. “Ana tanrıçanın kalçaları,” der kendi kendine, “anaların anasından manidar bir işaret.”

Neden olmasındır? Bir zamanlar, izzet ikram ile kabul görmüş bu kalçalar, şimdi dış kapının mandalı mı olmuştur? Mağrur gagalı kartallarıyla sağa sola zart zurt eden Romalılar bile, can havliyle koşup Büyükana’ya gelmemişler midir? Bilmem kaç sıra kürekli kadırgalardan dökülen devlet ricali, Bergama-Balıhisar yollarına düşüp Büyükana’nın karataşı önünde secde ile, “Medet ya Magna Mater; gel de beni, ailemi ve mülkümü Annibal ifritinin şerrinden koru” diye yalvar yakar olmamışlar mıdır? O karataşın, o siyahi hacerin, kurban kanı ile kararmış, tapınanların da reddedenlerin de öpüşleriyle çukurlaşmış bir eşi hâlâ orada, kabe-i muazzamada yerli yerinde durmakta değil midir? Hz. Ömer (ra) Hacer-ül Esved taşına yönelerek:

“Ey taş! Biliyorum ki siyah bir taşsın. Ne faydan var ne de zararın. Eğer Resulullah (sas)’ın seni öptüğünü görmesem vallahi seni öpmezdim” dememiş midir?

Neyse ki mevsim bahardır. Rüzgâr vardır. Çok sürmez, gökteki manidar işaret ve A. Hermes Bey'in, beşerin nisyan ile malüllüğüne dair tefekkürü, "Unutmanın ve hatırlamanın insanogluna faydası nedir? Ya da nedir, mesele nedir?" sorularını bırakarak dağılır. O esnada, yani zihnen birtakım sorular ile meşgul iken, uzaktaki bir bankta, oturduğu yerden kırmızılık yayan kadını görür:

Kısa kollu, krem rengi bir bluz, ayak bileklerine inen, dökümlü hafif kumaştan cayır cayır kırmızı bir etek, platin sarısı harap saçlar, altında orcinal Türkçe renkler. Balık etini aşmış gitmiş geniş kalçalı bir 'abla', elinde duvar aynası, camı avlusunda ruj tazelemektedir! Bu boy bir ayna ile bu kıvamda bir kırmızıya bürünmek!? Acaba gerçek nedir, hakikat ne? Biri nerede başlar, öbürü nerede biter? Şimdi kalkıp yanına gitse, "Hanımefendi," dese...

– Hanımefendi, gayr-i iradi oluşan bir his nedeniyle yanınıza gelmek istedim ve bu isteğe karşı koyamadım. Fakat ne bir sualim ne de söyleyecek bir sözüm var. İyi günler dilerim. Hoşça kalınız.

– Oh! Ne beis!? Lütfen oturunuz. İster konuşunuz ister susunuz.

– O halde izninizle kendimi takdim edeyim. Bendeniz, boş gezenin baş kalfası, A. Hermes kulunuz kırılıçam.

– Memnun oldum kalfa efendi. Şuradaki size benzeyen bey kimdir?

– İkizim kırılıçam.

– Neden yanımıza gelmiyor?

– Ruhen bizimle kırılıçam.

– Kucağındaki şey nedir?

– Bir hikaya kırılıçam. Filiboğlu İskender Bey'in Hind ormanında yaşadığı maceralar ve his dünyası üzerine.

– Güzel mi?

– “Üfür üfür ipe diz” tekniği ile yazılmış serbest bir eser kıralıçam.

– Reca etsem kalfa. O güzel sesinizle.

– Sıkılırsınız kıralıçam.

– Birkaç sayfa canım.

– Günah benden gitti kıralıçam.

– İçimi kıydınız kalfa.

Rivayete göre kıralıçam, Filiboğlu Iskender Bey’in kalben bağlı olduğu *Öküzkafe* adında meşhur bir atı vardı. Bey, tepesinde balıkçıl kuşu telekleri salınan Korint işi miğferi, göğüs zırhı, dizlikleri, tozlukları ve yer cücesi bodik boyu ile çıkıp atın sırtına oturduğunda adeta devleşirdi. At da bu haddiseden payını alır, bazen bulutlar arasından sıyrılıp inen bir ışık ikisini de aydınlatır, yeryüzüne inmiş birer yıldız gibi parlatırdı. O parıltıyla birlikte, kaşar ruhlu paralı askerler ve Makedon erleri, kılları tiken tiken, büyülenmiş bir halde, Bey’in iki dudağı arasından çıkacak sözü beklerlerdi. Borular ve subay komutları durulup sessizlik ortalığı kapladığında Bey, gerili bir yayı bırakır gibi dudaklarını aralardı:

“Erkekler, gidiyoruz.”

Erkektiler. Giderlerdi.

– Ah kalfa efendi!

– Kıralıçam?

– Devam edin lütfen.

Makedon elinden kalkıp “*orayı da alalım burayı da alalım*” diyerek Hindeli’ne varan Bey, aradığı her ne ise bulamadı. Derin bir yeise gömülüp “*Heyhat,*” dedi görmek isteyip de göremediği okyanusa bakarak, “*meğer ki mutluluk varılan yerde değil yolda imiş.*” Mahmuzladı atını, “*Deh,*” dedi, “*haydi Öküzkafe! Kozmopoliz aşkına.*”

Kıpırdamadı beygir. Adı bu değildi. Geçerken İran yaylalarından alınmış, Bey ahırına katılmış, daha düne kadar Pers ordusunun, şimdi hurdacıların gözbebeği tırpanlı savaş arabalarına koşulan dayanıklı sağlam aygırlardan biriydi. Öküzkafe ise gerilerde bir yerde “benden bu kadar” deyip nalları dikmiş, Bey de atını gömdüğü yere, sadece ana caddeye bakan yüzleriyle mevcut, tek cepheli kıcı açık evlerden bir şehir kurup adını vermişti: “Öküzkafe İskenderiyesi.”

Kıraliyet kesesinden maaşlı kayıt düşücüler, Bey’in “sürekli yolculuk hali” ile bir türlü varılamayan mutluluğu ilişkilendiren cümlesini işaret sayıp, gün gelir gerekir diye bir kenara kazıdılar. Bey’in eski günleri özlediği notunu düşenler de oldu. Hani şu “Erkekler, gidiyoruz,” deyip de gidebildiği günleri. Eskilerin *Katakekaumene* dedikleri, “yanmış bitmiş kül olmuşlar ülkesi”nden bir izsürücü...

– Neresi orası kalfa?

– Manisa-Kula civarları kıralıçam. Yanık yöre de derler. Eskiden yanardağları ile meşhur bir beldemiz.

– Peki.

...izsürücü, Bey’in “heyhat!” dediğini duyunca parmağının ucunu dil ile ıslatıp boynunda taşıdığı karataşa not düştü:

“Gerçek ile ideal çatışması, idealin iflah olmaz takıntı hali, üç ağaç burçlu Bey halleri.”

– O nasıl şey kalfa efendi, üçü bir yerde?

– Köknar, dişbudak ve ceviz kıralıçam. Anasından gizem burcu köknar: İncelikli zevk sahibi, güzel olanı fark eder. Dik kafalı, yanar döner. Kibirli ve öfkeli.

– Cevval bir hanım.

– Peder Bey’den hırs burcu dişbudak: Hayat dolu, fazla

enerjik, bazen düşüncesiz. Eleştirilere kulak asmaz. Hükmetmeyi sever, kadere de hükmedebileceğini düşünür.

– Cevdet’e benziyor.

– Kim dediniz kiralıçam?

– Mühim biri değil. Kimdir bu Filip Efendi?

– Mezar taşında yazdığı kadarıyla Makedonya Kırallığı, Te-selya Yargı-cı, Ampikton Meclis üyesi, Korintos Birliği hege-monu, Argos Hanedanı’nın bir suikast neticesinde kayık yıldı-zı kiralıçam.

– Tanımadan öldürdünüz adamı kalfa. Yakışıklı biri miydi?

– Tek gözü kör, kör gözün üzerine tacın defnesini kaydırmış, bir bacağı aksak...

– Almiyim kalfa. Peki üçüncü burç?

– Ceviz, kiralıçam. Yoldan almış.

– Nasıl?

– İzahı uzun sürebilir kiralıçam.

– Sürsün ayol.

– Önden bir özet versem.

– Yandan da yanak alim kalfa.

– Bey’in, Rivayetler Denizi’nin doğusunda karaya çıkıp vaktiyle gelip buraları basmış ataları ruhuna dans ederken önüne düşen ceviz bahsi kiralıçam.

– Özete dikiz.

Bey ve ordusu bir bahar sabahı sevinçli bir telaş içinde Eceabat-Seddulbahir kıyılarına vardılar. Gemilere doluşup yelken kürek gündeğumu yönüne atıldılar. Bey, üç sıra kürekli amiral gemisinin burnunda, yüzünü gölgeleyen perçemleri rüzgâr ile hemhal, boyun omuza doğru hafifçe eğik, hatta bükük, ufka bakıyordu. Bakışı görenler, görünenin ardına baktığı hatta şu anda orada olduğu hissine kapılıyorlardı.

Kıraliyet heykeltıraşları, Bey'in uzaklara bakan edasını tavrını eskiz mahiyetinde not aldılar. Her an bir yerlere bir heykel gerekebilirdi. Belki de bir büst ya da paralara basmak için bir porte.

“Nereye bakıyor?” dedi çömezın teki ustasına.

“Pers ülkesine,” dedi usta.

“Perspektif sahibi adam,” dedi çömez.

Huylandı usta çömezinden.

Yaklaştıkları kıyı, dağları tepeleri ile görünür olmuştu ki kiralıyet Başkâtibi Keşanlı Evmine, “Beyim,” dedi, “birazdan bir hareket yapmanız gerekecek.”

“Ne gibi bir hareket?” dedi Bey.

“Tarihe not düşücüler, rivayet salıcılar ve ordu psikolocisi için ‘Gazamız uğurlu olsun’ niyetine bir hareket.”

“Ne gerekiyorsa yapın,” dedi Bey, “masraftan kaçınmayın.”

Başkâtip’in elinde altın kaplama, ince uzun, pırıl pırıl yanan döner alamet bir kargı belirdi. Başkâtip, kargıyı Bey’in eline verdi.

Bey, kargıyı şöyle bir tarttı avucunda, “Ne yapıcım bunu?” diye sordu.

“Atalar,” dedi başkâtip, “karaya çıkarken fırlatmışlardı. Âdet işte.”

“Kargı diye eline verdiklerine bak,” dedi piyadenin teki yanındakine, “biz onunla zeytin silkelerdik.”

“Kargı dediğin,” dedi bir başkası, “erkek kızılıcık ağacının sürgünleri ağustos yeni ayında kesilir, ponza taşı ile düzgünleştirilir ve balmumu ile cilalanırsa kargıdır.”

“Konu bu değil salak,” dedi bir çavuş.

Konu hakikaten de bu değildi. Fakat adamın kargı tanımı doğrudu. Sadece doğrunun yeri yanlıştı.

“Hazır iseniz davullar komut bekliyor,” dedi Başkâtip.

“Gönder gelsin,” dedi Bey.

Davullar gürleyip “tikkat” komutu verdiler. Bey gerildi gerildi, kendini yay gibi kurdu. Davulcular, “atacaksan at gari Beyim” kıvamına gelmişti ki saldı kargıyı. Şerefsiz kargı, havada ışıklı bir kavis çizdi. Burnu toprağa doğru döndü, “zınk” dedi bir çalı dibine saplandı. Kuyruğu şöyle bir titre-di kaldı. Yaygarayı kopardı ordu:

“Enyalii!”

“Yine başladık,” dedi Ezineli bir çekirge.

Bey ve ordusu, çakıllı köpüklü sahile yanaşıp gemilerden indiler. Araziye yayılıp sağı solu askerlik ilmince zapturapta aldılar. Öncü birlikler önden gelip çıkarmanın yapılacağı kıyıda denize nazır yerleri tutmuşlardı.

– Halk plaja hücum etmiş, vatandaş denize girememiş mi kalfa?

– Bir ipte iki cambaz durumu olmasın kiralıçam.

– Niye, babanızın mülkü mü?

– Konuya dönebilir miyim kiralıçam?

– Tabii, hatta koşarak gidin.

...Ordunun yayıldığı ovaya bakan bir tepede, bir zamanlar çok meşhur olmuş İlyon derler bir kentin kalıntıları arasındaydı, eski bir kehanet ocağı vardı. Artık çay ocağıydı. Kurnaz mı saf mı bilinmez, adamın biri ocağı mesken tutmuş, balıkçılara, tüccarlara közde kahve yapıp fal bakıyor, turistlere Ahüleyus kalkanı kayışı, tahta atın kurikleri, taylorları satıp üç beş yolunu buluyordu. Fal ve turistik eşya denen şey entere-san bi şeydi. İnsanoglunun düşkünlüğünü anlayamazdınız.

“İnsanoglunun düşkünlüğünü anlamaya çalışmak düşkünlüktür,” derdi eskiler.

Ocağın başucunda bir incir ile bir de ceviz ağacı bitmişti. Ceviz dalında iki leş kargası, “acep aralarında tanıdık birileri var mı?” diye ovaya yayılan orduya, gemilerden dökülen nüfusa bakıyorlardı:

Tüm savaş teçhizatı ile Makedonlar, Teselya Ovası’ndan süvariler, “Agrian” denilen düz duvara tırmanıcı özel hareket bölüğü, Atinalı müttefikler, Giritli okçular, şunlar bunlar...

Kargalar tabiatları gereği parıltılı şeylere düşkündüler. Kalabalığın arasında parlak zırhlar içinde bir grup subay gör-

düler. Subaylar boynuna defne çelengi asılı parlak bir gencin çevresinde halkalanmışlardı. Başkâtip Evmene, parlak gencin yanında belirdi:

“Bir hareketimiz daha var Beyim,” dedi.

“Nedir?” dedi Bey. Boynundaki defne çelengi hışırdadı.

“Hısıminız Ahüleyus Bey ve diğer atalar için danslı bir tören yapacağız,” dedi Başkâtip.

Ahüleyus Bey hadisesi, sokaklarda yaprak yaprak satılan bin yıllık bir destan idi. Kimine göre şanlı ata tarihi, kimine göre soykırım belgesi, yeryüzünün ilk ve en muhteşem epik anlatımı, kimine göre karı kız meselesi idi. Ne olursa olsun, bizatihi muazzam, tevatür bi şey idi. İşi hikâye anlatmak olan dilbazlar yüzlerce yıl öyle ballandırarak anlatmışlardı ki, analar çocuklarını onunla emzirmişlerdi. Rivayette göre İskender Bey, yarı adem olan sinirli mizaçlı Ahüleyus Bey ile akrabaydı. Neticede bir soy sop, kan nesep ilişkisi bin seneyi aşarak devam etmiş ve gelip İskender Bey’de tecelli etmişti. Bu yüzden Başkâtip gelip de “Ahüleyus Bey’i ve vaktiyle gelip buraları dağıtmış diğer aşiret ileri gelenlerini anacağız, tribünler inleyecek,” dediğinde derhal ve samimiyetle cevapladı:

“Ne gerekiyorsa yapın. Masraftan kaçınmayın.”

“Bunu yazmıştık usta?” dedi Bey sözü yazıcısı bir çömez.

“Den-den koy geç,” dedi ustası.

“Tören dansının bir özelliği var,” dedi Başkâtip.

“Nedir?” dedi Bey.

“Cıbıl oluyor.”

İskender Bey, biri kara, öteki gök mavisi gözleri ile dönüp kâtime baktı. Leş kargaları, Bey’in bakışlarında risklere açık bir şahsiyetin kararlılığını, kararlılığın derin, ışıksız koyuluğunu gördüler. Kâtip de eşek değildi, nitekim anladı ki cıbıl-

lğın bir önemi yoktur ve bu orduda kendisinden başka dötünden korkan yoktur.

- Çıkarın o kelimeyi kalfa.
- Hangisini kıralıçam?
- Söyletmeyin bana.
- Fakat mahkeme zabıtlarına geçmiştir ki, bu memlekette ona...
- Uzatmayın kalfa.

“Tamam,” dedi Başkâtip, “akşam alacasında başlıyoruz. Haber vereyim dedim.”

Borular orduya “kafanıza göre takılın” komutunu yayarken, tören hazırlığı ile görevli askerler İlyon tepesine çıkıp Bey’in dans edeceği yeri hazırlamaya koyuldular.

“Oğlum,” dedi başlarındaki bilmem nereli çavuş manzarayı görünce, “burası muhteşem bir yer.”

Çavuşun tepeden bakıp da muhteşem dediği yer, vaktiyle bereketli toprakları, geniş otlakları, zengin madenleri, kıyından karadan getir götür yolları, ellerinden her iş gelir köleleri kulları, şıkır şıkır altın gümüş ları ile gözalıcı, hasetten çatlatıcı, Çanakkale Boğazı’na hâkim bir belde idi. Burayı tutan, parayı tutardı. Sözü dinlenir, adam yerine konurdu. Kız istese verilirdi. Lakin durum çok zamandır farklıydı. Artık rolü İstanbul Boğazı kapmıştı.

“Körfezdeki dalgın suya bir bak, göreceksin,” derdi eskiler.

Akşam alacası inip tören vakti geldiğinde, zurnalar havayı yırtmaya, davullar yırtık havayı ısıtmaya başladılar. Hava yeterince ısınınca, kim atasını anmak istiyorsa donu gömleği çıkarıp fırladı. Baktı ki Bey, ordu kendini daldaşak ve tek vücut halinde dansa vurmuş, o da bir ucundan girip döne döne oynamaya başladı. Bey döne seke oynarken leş kargaları uçup gagalarındaki cevizleri tepesine bıraktılar. Artık te-

sadûf mü her ne ise, affedersiniz bi tarafına çarptı cevizin teki. Haliyle durup şeyine ve göğe baktı, sonra eğilip ceviz yerden aldı:

“Bu neyin işaretidir?” dedi bilicilere.

Biliciler, yüzlerini akşam alacası koyuluklarına çekip “düşünüyoruz meşgulüz” havasına yattılar.

Çayocağı’nın berisinde incir ile ceviz ağaçlarının arasında, tıknaz sağlam yapılı, keli güneşten yanık biri, olan biteni izliyordu. Bir adım öne çıktı ve “Ceviz, tutku burcudur Beyim,” dedi.

“*Sen kimsin?*” dedi Bey.

“Ben rivayet izsürücüsü falanca filancayım,” dedi, tanıttı kendini Katakekaumeneli.

- Şu Manisalı.
- Evet kiralıçam.
- Ne işi var Bey ile? Bey Manisa’ya mı çıkmış?
- İzsürücü kuzeye çıkmış kiralıçam, Kazdağları’na doğru.
- Neden?
- İşgüzarlık kiralıçam.
- Terazidir.

Bey, rivayetsever biri idi. Özellikle kendisine dair olanları dinlemekten keyif alırdı. Mesela bacak kadar bir velet iken, has atı Öküzkafe’yi nasıl terbiye ettiği daha şimdiden tarih kitaplarına bile geçmişti. Bazı münafıklar, onca deneyimli sūvari dururken kiralın bızdık oğluna mucize yakıştıran yazıcıların, kiraliyet kesesinden arpalandıklarını söylüyorlardı.

“El ağzı torbadır, gücün varsa büzersin,” derdi eskiler.

Bey, hem kendine dair parlak bir rivayet duymak ümidiyle hem de bilicilerine ders olsun, burunları sürtülsün diye yanına çağırdı izsürücüyü. Lalası, dev yavrusu hadım, kuzu yününden dokunmuş erguvani bir pelerin serdi Bey'in sırtına. Terlidir üşütmesin diye.

"Burada ne yapıyorsun?" dedi Bey, pelerinine sarınırken, "Ne izi sürüyorsun?"

"Vaktinizi almıyım," dedi izsürücü, "izahı uzun sürebilir."

"Sürsün," dedi Bey halinden memnun, "acelem yok."

Sürprizlere temkinsiz açık, bu huyu nedeniyle kimine göre tanrısal deha, kimine göre bir kaçık olarak Bey, karşısında gün yanığı keli ile dikilen tıknaz adamdan bir şeyler duymak istedi:

"Anlat," dedi, "hangi rivayetin izini sürüyorsun ve nedir şu ceviz burcu dediğin?"

"Tebay Nemene ahı'nı izliyorum," dedi izsürücü.

Bey'in beti benzi attı. Ordu nefesini tuttu. İnsan demeye bin şahit ister, karanlık çehreli iki yarma, izsürücünün ensesinde bitti. Bey sararmış reng-i ruhsarı bir boyun büküş ile başını omuzu üstüne devirip sustu. Heykelciler, Bey'in duruşuna yeni eskizler çizdiler. Enginde günün minesini soldu. Gün, son kızılığını Bey'in alına bırakıp usulca çekildi. "Tısss" dedi bir yılan.

Davul zurnayı susturan, ölümün gölgesini izsürücünün ensesine düşüren söz, "Tebayi Nemene ahı" ağır bir hadise idi. İzahı şöyle idi:

- Yan mı yatıyoruz kalfa?
- Kıvrıldık desek kıralıçam.
- Belinize dikkat edin.

Bey ve mezbahası, Makedon ilinden Rivayetler Denizi'nin doğu kıyılarına yola çıkmadan önce, geride maraza çıkarcak birilerini bırakmamak ve kıcı sağlama almak için; dağ kabilelerini, imansız Trakları, tolgaları kanatlı Keltleri, baş belası Arnavutları her gün tıraş olup kravat takmaya ikna ettiklerinde bir de bakmışlardı ki alemin gözbebeği Tebayi şehri çamura yatıyor, çekmiş sur duvarlarını üstüne, dönmüş sırtını oturmuş!

O zaman İskender Bey, taze kıyılmış pederini defnedip peşinde süvarileri, mızraklıları, okçuları bokçuları ile kalkıp Tebayi şehrine geldi. Yüksek bir tepeden seslenerek:

“Tebayililer,” dedi, “kardışlarım, sırdaşlarım, amcamın oğulları. Allah biliyor ki sizinle aramızdaki meseleleri halledip doğuya, Pers mülküne gitmekten başka bir derdim yoktur.”

“Nedir, mesele nedir?” diye gürledi şehir.

Şehrin üstünde söz buharından bir bulut oluştu. Sis yaptı bulut.

Bey duymazdan geldi, kaldığı yerden devam etti: “Neden

derseniz, bayramlık zırhlarını giymiş şu özgür ruhlu, inatçı Makedon kırolarına bakın. Bizi yanlış tanıtanların ‘yarı barbar’ dediği ordu şeklini almış bu millet, Elen dünyasının guru-ru ve çıkarı için yola çıkmaya hazır.”

“Anca gidersiniz,” diye seslendi sur duvarından, gür sesli birileri.

Makedon ordusunda işi bu olan keskin bakışlılar gür seslileri mimlediler. Şehrin üzerindeki sis kalınlaştı.

Bey, üslubunun rengini Attika hitabet geleneğinden Makedon açıksözlülüğüne doğru bi ton açarak, “Tebayililer,” dedi, “bugüne kadar Pederim, Elen uygarlığının pahalı ürünlerini ‘alışsın tadına varsınlar da fikriyatları değişsin, cihanşümul olsunlar’ diye Makedon soylularına takdim ederken değirmenin suyu nereden geliyordu sanıyorsunuz? Ardımdaki cebi delik kıroların nesi var ki alayım. Meseleye böyle bakın ve açın Elenika’nın önünü.”

“Nedir, mesele nedir?” diye gürledi yine şehir. Üzerindeki sis kara bir buluta dönüştü.

Kara bulutları görünce hatıralar ile yüz yüze kaldı İskender Bey. “Kadere bak,” dedi içinden, “muhtemelen az sonrakı bir kıyımın öncesinde, önceki bir kıyımın sonrasını hatırlıyorum.”

Birkaç yıl önce de benzer bir durum olmuş, pederi hayatta ve kendisi de toy bir Beyzade iken, yine ordu ile birlikte Tebayililere hal hatır sormaya gelmiş, süvari birlikleri ile meşe ormanına gizlenmişti. Karşılarında birbirlerine yemin ve aşk ile bağlı Tebayi Kutsal Taburu ve İflaholmaz Demo’nun Atina’dan peşine takıp getirdiği birlikler vardı.

Tebayi Kutsal Taburu, ağır zırhlı piyadelerden müteşekkil bir birlik idi. Bunlar meşhur Sparta askerini bile püskürtmüş, zamanlarının en yaman askerleri idiler. Taburu kim kurmuşsa çok sağlam bir sistem üzerine kurmuştu. Her iki asker bir sevgili çifti şeklinde örgütlenmişti. Bu

nedenle namını ve sevgilisini korumak için ölümüne dö-
ğüşürlerdi.

- Ciddi misiniz?
- Hangi konuda kıralıçam?
- Asker sevgililer felan?
- Hakikat kıralıçam.
- Enteresan.

Tek gözü kör tilki Filip, taktik icabı öne zayıf bir birlik sürmüş, karşı tarafın “kazandık” zannıyla havaya girip da-
ğıtmasını bekliyor, süvari alaylarını bu nedenle ormanda
gizliyordu. Vakti gelince onları bir tırpan gibi salacaktı Te-
bayi-Atina ittifakının üstüne.

İskender, Öküzkafa’nın sırtında saldırı vaktinin gelmesini
bekliyordu. Acemiydi, “taktik bekleme” nedir bilmiyor-
du. Bilmek de istemiyordu. Korkuyordu çocuk. Korku ken-
di kendini besledi. Büyüdü, büyüdü toy Bey’i kucığına aldı
ve at sırtında meçhule saldı. Vakit geçip de toy Bey kendine
geldiğinde akşam alacası sandığı kırmızılığın toprağın yeni
rengi olduğunu fark etti.

“Yanlı ş zamanda fırladın,” dedi pederi, “zayıyatımız fazla
oldu. Bunları bize maytap fişegi olarak vermediler.”

Bey hatıralarından sıyrılıp, başında kara bulutlar biriken
Tebayi şehrine döndü.

- Zaten orada değil miydi kalfa?
- Evet kıralıçam.
- İnsan “bulunduğu” yere nasıl “döner” kalfa?
- Hatıralara dalmış sonra bulunduğu an’a uyanmış kıra-
lıçam.
- Hakikaten serbestmiş eseriniz.
- Benim değil kıralıçam.

- Yolda mı buldunuz?
- Bu bir sır kiralıçam.
- Peki.

Bey Tebayililere dönüp:

“Bir eli hamur işinde, bir eli yılanbalığı filetosunda, sefa pezevengi Boyotya ülkesinin gülü, Teselya Ovası’nın bülbulü Tebayililer...” dedi. Sesi boğuk ve derinden geliyordu fakat sözleri birebir hakikat idiler.

“...ikide bir ‘nedir, mesele nedir,’ deyip duruyorsunuz. Hatırlamak mı yoksa unutmak mı iyidir bilemem ama size geçen savaşta kutsal taburunuzu hıyar gibi doğradıktan sonra olanları anlatayım belki cevap olur sorularınıza.”

- Tozuyacak mı kalfa?
- Galiba kiralıçam.

Belli ki Bey, biraz konuşacaktı. Herkes, bir kemer deliği boyu gevşedi. Bazıları çocuklarını yatırmaya gittiler. Akşamcının biri kavun kesti. “Çekirdekleri yere dökme,” dedi karısı. “Dökmedim,” dedi adam. Sandaletinin burnu ile eşeleyip toprak attı çekirdeklerin üstüne. Her iki tarafta da subaylar, çışı gelen erata izin verdiler. Asker araziye dağıldı.

“Bana bir kalkan getirdiler,” dedi Iskender Bey, “baktım üzerinde ‘bahtımız açık olsun’ yazıyor. Sordum:

‘Nedir bu?’

‘Bir kalkan.

‘Bana neden gösteriyorsunuz?’

‘İflaholmaz Demo’nun kalkanı.’

‘Kendi nerede?’

‘Kaçmış gitmiş.’”

Genç idi, ateşli idi. Gönülden konuşuyordu. Rivayete göre o konuşurken Makedon askerî kurmaylarından teknik bir kadro, Atina deniz aşırı ticaret Beyleri ile el altından anlaşıyordu. Netekim paralı askerlerden oluşan bir Atina ordusu, burun karıştırarak bir iki günlük yürüyüşle Tebayı sur gölgesine gelebilecek iken, “tırnak bakımı” bahanesiyle yollar-da salınıyordu. Devam etti Bey:

“Size bir garnizon asker bıraktık, kalktık heyet olarak Atina’ya gittik. Çıktım bir tepeye, şehre baktım. Limanda tüccar tekneleri, Karadeniz’den buğday, uzak adalardan kereste, madden, siyah beyaz köle, şu bu, ne bulsa getiriyorlar. Kıpır kıpır, gümüş paralar gibi şingirdiyor şehir...”

Mavi göklerden yere doğru bir güvercin süzüldü. “Pıt” dedi Bey tolgasına bir nebze dışkı bıraktı. Taze bir sessizlik oldu bir an. Bey an’ı avuç içine aldı, sessizliğin ağzını çuval ağzı bağlar gibi bağladı:

“...yine de Atina’dan tek kapik istemedi pederim.”

İskender’in bakışından ve sesinin renginden ruhunun kıvrımlarını izleyebilen ve bu yeteneği sayesinde pederine de “hangi durumda ne yapmalı?” servisi vermiş Başkâtip Evmene, dikkatle takip ediyordu konuşmayı.

“...bize vatandaşlık bahsettiler, şahsıma heykel diktiler. Şehirde gezdirdiler. Bahçelerinde dolaştık, kibar orospuların politika sohbetlerini dinledik...”

- Duralım Kalfa?
- Yeri değil kiralıçam.
- Nezih bir yere benziyordu.

“Gençlerimiz Platon’un öğrencilerine katıldılar. Konsül toplantılarını izledik. Atina yurttaşlarının işsizlik parası alıp bü-

tün gün oturup çene çaldıklarını gördük. Tiyatrolarına gittik. Refakatçilerimiz eğitilmiş bakımlı güzel kadınlardı. Gizliyorlardı ama, bizi kaba dağlılar bulduklarını biliyordum. Bunu şahsen küçüklüğümden beri biliyorum. Gizliyorlardı, çünkü...”

Dilinin ucuna, söylendiği takdirde hayatın şu andakinden daha hafif olacağı hissini veren bir söz geldi. Serbest bıraktı dil ucunu:

“...çünkü Kıralla ‘kıro’ demek petka ister.”

“Petka” kelimesi her iki tarafın dilbilimcilerini, okumuş yazmışlarını hararetle bir tartışmaya çekti. Bazıları, kelimenin kasap vitrinlerinde çengele asılı koyunların kıkı deliklerine tıktırılmış kırmızı karanfil benzeri çiçeğin adı olduğu sonucuna vardı. Bey’in benzetme sanatı yaparak çiçekten hareketle başka bir şeyi ima ettiğini söylediler. Bazıları için mesele çetrefil idi. Onlar çalışmalarına devam ettiler.

Başkâtip, elinin kenarını bıçak ağzı gibi kullanarak “kısa kes” işareti gönderdi Bey’e. Bey’in orduda durumu henüz sağlam değildi. Kimi paşaların kaşları hareketleniyordu. Paşa kaşı hareketi, şakası olmayan tehlikeli bir şey idi.

Uyarıyı görmedi Bey. Başkâtip bu kez başparmak ile işaretparmağının uçlarını bitleştirerek iç şifre dilinde, “dikkat et” anlamına gelen işareti gönderdi. Bey, kendini konuya kaptırmış, bütün samimiyetiyle anlattığı şeyin içinde dalgalanarak akıyordu. Yine görmedi işareti.

Orduya yeni katılmış, acemi, bu nedenle her şeyi görmeye meraklı ve haliyle enerjik bir asker yakaladı işareti ve “Bu nedir?” diye sordu *kulağı kesikler taburu*’ndan gümüş kalkanlı birine.

Tek gözü ile yan baktı gümüş kalkanlı:

“Nerede gördün?”

“Rüyamda avucumun içinde,” dedi acemi fakat uyanık.

“Duruma göre değişir,” dedi gümüş kalkanlı. “Filo-zoflara göre evren, Kinik cemaatinde eşitlik, hayvan paza-rı alışverişlerinde 90 sayısı, Babil’de büzük ve bol kıvrımlı büyük nehir Magnetlerinde ‘top’, askerî şifre dilinde ‘dik-kat’.”

“Sağol,” dedi acemi.

“Dükkân senin,” dedi gümüş kalkanlı. Bey’e verdi dikka-tini.

“...Baktılar ki pederim az ve öz konuşan biri, mantıklı öne-rileri var. Kulağa hoş gelen şeyler söylüyor. Başı belaya giren şehirlerde kölelerin silahlandırılmasına karşı çıkıyor. ‘Ne gere-ęi var’ diyor, ‘başımıza iş mi alıcaz’ diyor. ‘Biz bu herifleri tar-lada tapanda madende yatakta şurda burda eşek gibi çalıştırır-ken, bu silahların yarın öbür gün bize dönmeyeceğinin garan-tisi var mı’ diyor.”

- Ne istediğini bilen biri. Ne istiyor?
- Birazdan geleceğim kiralıçam.
- Geç kalmayın.

“Sparta’yı dışarıda bırakan bir birlik öneriyor. ‘Spartalıların akklı kıttır, hayatın kıvrak gelişmelerine ayak uyduramazlar. Biz onları birliğe alsak yarın bir şeye kafaları bozulur bizi ar-kadan vururlar’ diyor.”

Bey’in sesi gitgide pederi Filip’in sesini andırır oldu. Filip hırbonun teki görünürdü, fakat dile hâkim bir tilki idi. Ma-kedonlar, rahmetli kralın tarazlı sesini yeniden duymakla erimiş, dinliyorlardı:

“Birliğe katılan şehirlerin yasa, özel mülk ve ayrıcalıklarını tanıyor, güvence veriyor. Askerî konular dışında karışmayaca-ğına dair söz veriyor. En güzel tarafı vergi istemiyor. Önem-li sorunları dinsel konseye bırakıyor, İsokrat’ın ‘Elen alemini birleştirelim, denizlerde kolonileri kurtaralım, bunun için Pers

pençesini kıralım' şeklindeki planını kabul ediyor. Seferi Ma-kedon kıralı olarak değil, birleşik Elen güçleri komutanı ola-rak yönetmeyi teklif ediyor. Daha ne olsun!? Bundan iyisi, Fı-rat kıyısında kayısı."

- Hâlâ tozumalarda mıyız kalfa?
- Bitiyor kıralıçam.

"...Neticede pederimi dinleyenler baktılar ki plan sağlam. Rasyonelleri güçlü, kıcını kaldırmak istemeyenler için sıfır risk. Analizini doğru yapmış yatırımcı için getirisi yüksek, as-kerî, ekonomik ve sosyal açılardan anlamlı ve sudan ucuz. Öy-le ki İflaholmaz Demo bile itiraz edemez."

Hem Tebayililer hem de kendi generalleri İflaholmaz De-mo adını duyunca kulaklarını diktiler. Rahmetli Filip bu adı ulu orta kullanmazdı. Fakat oğlu rahat kullanıyordu. Hem de yay gibi kurulmuş nihai cümlede.

Bey, son cümle ile sözü şehrin sur duvarlarına asıp, güne-şin burçlarda yaptığı gölgeleri, dağ rüzgârıyla efil efil salınan uzun boylu ağaçları, ustaları ile meşhur Tebayi kentinin ka-pılarını seyrettikten sonra sordu:

"Ne diyorsunuz Tebayililer?"

Şehir, Rivayetler Denizi'nin doğusunda, bol kıvrımlı bü-yük nehrin kıyısında oturan Magnet ağzı ile cevap verdi:

"Sittir git İskender."

- Ağzınız bozuk sizin.
- Dil benim değil kıralıçam.
- Nedir bu emanetçi ağzı kalfa?
- Bilsem söyler miydim kıralıçam?
- İşiniz zor sizin.

Daha düne kadar Makedon Monarşisi'ne karşı olup da Bey ve seyyar mezbahası ile burun buruna gelince fikir ve cephe değiştirenler, Tebayi g rlemesini duyunca hesaplarını yeniden gözden geçirdiler.

Bey baktı ki Attika hitabet geleneği ve karizma, vizyon, strateji, ittifaklar her Şey pamuk ipliği kıvamında salınıyor; *“Tebayililer,” dedi “ akallar aleminde bu parlak başlığı ve zırhı adama boşuna vermezler. Bilin ki ben o eski ben değilim. Ve dünya h la hoyrat.”*

“Ulan dallama,” dedi sur duvarından bağıran g r sesli biri, “evveliyatın neydi ki? Şah idin Őahbaz olmuşsun.”

- Şimdi bu hangisi kalfa?
- Anlayamadım kralıçam?
- Bey'in kaçıncı gelişi bu?
- Bu ikincisi kralıçam.
- Buradan nereye gideceksiniz?
- Beşiktaş'a kralıçam.
- Hayır, hik yenizi soruyorum.
- Nemene ahına bağlıyoruz kralıçam.
- Peki.

En büyük paşa Parmeni, lafın uzadığını ve laf uzadıkça ordunun gaz kaçırdığını görünce, süvari komutanı olan oğluna bir işaret gönderdi. Paşazade ve süvarileri, işareti alınca ipin ucunu bıraktılar. Şehrin üzerinde kurşundan mamul dev lanet tableti şeklinde asılı duran kara bulut, yeri göğü inleterek indi. Tebayililer “son kez” hissiyle sevdiklerine sıkı sıkı sarıldılar. O telaşta çoğu bir başkasına sarıldı. Fark edenler  nemsemediler.

İskender Bey, başında Rodos g l  dövmeli tolga, sırtında pırıl pırıl zırh, dizlikler tozluklar ki gün vurmuş cayır cayır yanıyor; ordunun başka bir irade ile kesip biçtiğini g -

rünce, ortalıkta boş boş konuştuğu hissi ile müteessir oldu. Bu teessür içinde genel hücum emrini verdi. Bey'in teessüründen Tebayi'de ne bir mesele ne de açıkta kavun çekirdeği kaldı.

Bir gün önce asma yaprakları, begonviller altında akşam sefası süren Tebayililer, şimdi köle pazarlarına sürüklenirken son kez görebilmek umuduyla dönüp şehirlerine baktılar. Şehir yerinde yoktu. Bey izni ile ayakta bırakılmış tapınak sütunları ve şair Pindar'ın ev duvarlarına alelacele karalanmış kan kırmızısı “nemene” ibaresi dışında...

O zaman göğüslerine vurup “ahh” ettiler. Öyle yanık “ah” ettiler ki, rüzgâr yolunu şaşırp bol kıvrımlı büyük nehre kadar esti. “Ah” ile kavruk rüzgâr gelip kendini nehrin serin ağzına bıraktığında, sazlıklar ürperip fısıldaştılar:

*“Dostun bahçesine bir hoyrat girmiş,
gülünü dererken dalını kırmış.”*

“Nemene ahı” böyle bir hadise idi. “İzsürücü” hadiseyi nakledip bitirdiğinde, o ana kadar bükük bir boyun ile susan Bey nihayet mırıldandı:

“Bütün sevdiklerim beni yanlış tanıdı. Bitmeyen işler yüzünden. Ben böyle olsun istemezdim.”

Başka da bir şey demedi. Heykelciler eskizlerini bitirdiler. İzbandutlar yok oldular ensesinden, izsürücü karataşına not düştü:

“Ceviz, tutku burcu. Zıtlıklarla dolu, saldırgan. Zor beğenir. Beklenmedik tepkiler verir, başkalarına uyum göstermek için fedakârlık yapmaz. Hırslı. Kıskanç.”

– Bu mesele de böyledir kıralıçam.

– Mesele neydi kalfa?

– Yolda burç olayı kıralıçam. Leş kargası önüne bir ceviz atmış, o da “işarettir” diye eğilip almış.

– Kimin önüne atmış?

- Gemilerde talim var kıralıçam.
- O halde ceviz nedir?
- Bir tür kabuklu.
- Cıvımayın kalfa.
- Tutku burcu kıralıçam.
- Ne tutkusu?
- Çıksam şu dağların yücelerine tutkusu, okyanus görsem tutkusu, aleme nizam versem tutkusu gibi tutkulardan müteşekkil bileşik bir tutku kıralıçam.
- Makul bir üslupta durabilerseniz tahammül edebilirim kalfa.
- Başüstüne kıralıçam.
- Annesi kim demiştiniz?
- Epirgillerden Olimpiya Hanım. Prenzez ve Tanrı Diyoniz dansözü.
- Ne dansı ediyor?
- Asma yaprağı dansı.
- ...!?
- İzah edeyim kıralıçam. Gençliğinde Filip, Tebayi şehrinde stratejist bir paşanın evinde bir yıl rehin kalmış. Kulak kabartıp askerî, mali, politik, kültürel, cart curt her şeyi dinlemiş. Alemin nazarında kıro olan ve kendi gibi bir delikanlıyı gurbet elde depozito bırakan Makedonları üçüncü mevkiden kurtarmaya yemin etmiş.
- Vizyon ve karakter sahibi bir Beyefendi. Fakat asmalardayız hatırlatırım.
- Rehinlik bitip memlekete dönüp taç giydiğinde, Samotraki Adası'nda Tanrı Diyoniz aşkına yapılan, “tanrıları analım, çağırılım koynumuza alalım” gösterisine gitmiş.
- Dışa dönük, sosyal bir şahsiyet.
- Gösteride Tanrı Diyoniz, asma yaprağından tacı, dansözleri, yarı insan yarı at-teke muhiti ile dans ederek ülkesi Hindistan'a gidiyormuş.

- Oralı mıdır?
- Rivayet böyle kıralıçam. Dansözler arasında “dans eden asma yaprağı” rolünde bir kadın varmış. Filip’in, kadını görür görmez aklı başından gitmiş.
- E, bu böyle oluyor nedense.
- Ne, nasıl oluyor kıralıçam?
- Akıl. Gidiyor. Nereye ise?
- Giden aklın yerine, Makedon sınır komşusu Epir’den prennez almanın iyi bir şey olacağı fikri gelmiş. Karakter ve mevkii olarak müsait bir adam olmamasına rağmen Olimpiya Hanım’ı ilk görüşte sevmiş. Fakat bir oğlan bir kız, iki çocuktan sonra, adam aslına rücu etmiş, bu esnada kadın da adamı ardından itmiş.
- Biraz pembe olmadı mı Kalfa efendi?
- Gül kurusu desek kıralıçam.
- Oğlan esaretten dönüyor, kıral olup tac giyiyor ya da tac giyip kıral oluyor. Bunun bir maiyeti de vardır ardı sıra dolanan. Öyle ipim ile kuşağım olmaz. Hep birlikte kayıklara doluşup bir adaya. Hangisiydi?
- Samotraki kıralıçam. Semendirek de derler.
- Nerede bu?
- Tekirdağ’dan sınıra doğru gidin kıralıçam.
- Evet.
- Geçin sınırı, kıyıda Aleksandriyapoli derler, Dede-ağaç da derler bir şehir var. Oradan feribot ya da deniz otobüsü ile, Yenikapı-İmralı mesafesinde yeşili, mavisıyla cennet bir ada kıralıçam.
- Tavsiye eder misiniz kalfa?
- Hararetle kıralıçam.
- Anlatın biraz.
- Konu kayıyor kıralıçam.
- Kaysın ayol, zengin gösterir.
- Adaya dönsek kıralıçam. Kıral Filip, Samotraki yolunda.

Deniz mutedil. Uzakta kuzu başı dalgalar. Belli ki açıkta yelkene mûsait rûzgâr var.

– E bunlar o yolu bir günde alırlar herhalde. Kürekleri kim çekiyorsa artık. Adaya varıyorlar ki bir de ne görsünler, bütün sosyete orada. Manyaslı Diyoniz Bey, asmalar, üzüm-ler, koruklar derken bir düğün iki çocuk.

- Çok iyi bağladınız kıralıçam.
- Sizde yalakalık istidadı görüyorum kalfa efendi.
- Teveccühünüz kıralıçam.
- Bu arada Beyiniz nerede kaldı?
- Hangisi kıralıçam?
- Bolu Bey'i. Ha hay... Yanlış ata binmiş olanı ayol.
- At yanlış değil kıralıçam. Bey isimleri karıştırmış.
- Ben ne dedim kalfa?

Bey, dünyanın öbür ucu diye geldiği, okyanus ararken bulduğu Hind ormanında bindiği atın adını unutup da işsiz güçsüz biri gibi ortada kalınca, “Adı neydi bu beygirin?” diye sordu.

Seyisler yağmur sesini bahane ederek sağır rolü oynadılar. Bey oyunu sezip “İleri,” dedi süvarilerine.

Süvariler  ne düşerse, belki beygir de peşlerine takılır gider diye umuyordu ki, süvariler “neresi ileri, neresi geri?” çukuruna attılar kendilerini.

“Yorgunuz Beyim,” dediler savaş beyleri, “asker, ‘kim bilir bu gidişin, dönüşü olacak mı?’ diye soruyor.”

Tuttu hiddetini Bey. Hind  lkesi derinliklerinde orduyla takışıp, g  s nde Argos hanedan yıldızı, ormanda bir başına kalmak iyi bir durum değildi.

“Duyuyorum,” dedi, “hava karardığında sesleri  adıırma geliyor. Ufukta batan güneşin doğup doğmayacağını merak ediyorlar. Onları şimdiye kadar güneşin doğmadığı bir güne s r kledim mi?”

Hayatta kalanlar için bu sorunun anlamı yoktu. Di-

ğerleri ise anlam fazlasıyla orada yoktular. Makedon elinden Hind ülkesine yol boyunca ota böceğe karışmış yatıyorlardı.

“Geri dönelim,” dedi farklı gelecek tasavvurları olan bir general, “dönelim, sac’da oruk yeriz Antakya’da.”

“Dönemeyiz,” dedi Bey, “yeni bir dünya yaratmaya karar verdim.”

“Biz eskisinden memnunuz,” dediler dönmek isteyenler homurdanarak.

Homurtuları duymazdan geldi Bey. Atından indi.

Ufku gören bir tepeye çıktı. Elleri kışında, boynunu omzu üzerine devirip ufka bakarken mırıldandı: “Artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacak.” Yağmur hiç durmadan yağıyordu.

- Beyefendi şimdi neredeler kalfa?
- Anlayamadım kiralıçam, “şimdi” derken?
- “Heyhat!” demiş ya kuzum?
- Dünyanın ucunda kiralıçam.
- Neresi oluyor?
- Bu durumda Hind ülkesi.
- Neden gitmiş oraya?
- Orada olması gerektiğine inanmış kiralıçam.
- Nasıl?
- Bokunu çıkardınız kiralıçam.
- Koparırm o dilini. Okuma o halde.
- Zorundayım kiralıçam.
- Mecbur eden mi var?
- Özür dilerim kiralıçam.
- Dileyin tabii. Peki neden?
- Ne neden kiralıçam?
- Hem kel hem fodulsunuz kalfa. Neden orada olması gerektiğine inanmış?

- Daha sonra cevaplayabilir miyim kiralıçam?
- Siz kaçın yine, kaçın.

Savaş beyleri ve subaylar gidip çadır ağzında Bey'i bekle-
diler. Yol boyunca dünyayı görmüş, göremediklerini ilgi-
li servis raporlarından duymuş, bazı hayaller kurmuşlardı.
Geride, cennet mekân beldeler, Babil'de huri kucakları bı-
rakıp gelmişlerdi. Tayini o bölgelere çıkmış olanlar dam üs-
tünde ceviz kırarken; onlar karlı dağları aşarak, çöller, ba-
taklıklar, yılan çıyan kaynayan ormanlar dolaşarak tükeni-
yorlardı. “Dönelim, topladıklarımızı yiyelim,” fikriyle ger-
gindiler.

Ölen, sakatlanan, şehir süsü verilmiş garnizonlara nüfus
niyetine bırakılan askerlerin yerlerini doldurmak için “ga-
nimeses” türkûleri ile Makedonya'dan koşarak gelen çay-
laklar bile işin uzaktan görüldüğü gibi olmadığını fark et-
mişlerdi. Boka batmışlardı. Ne zaman başladığını kayıt tutu-
cuların dahi unuttuğu lanet yağmur, dünya ile aralarına gi-
ren bu ıslak duvar zırhları pas rengine, ruhları ise ordugâ-
hın orasında burasında beliren ölü asker rengine boyuyor-
du. İlk belirenler, Bey emri ile öldürülmüş kalbi kırık Make-
don soylularıydı:

General Parmeni. İnce zekâlı ketum diplomat, hilebaz
stratejist, genel kurmay ve askerî istihbarat başı. Ordunun
orta direği, baba yadigârı.

İskender Bey'i, veletliğinde dizlerinde oynatmış, pederi
Filip boğründe kelt baltası ile zamansız çekip gittiğinde Ma-
kedon aşiret aristokrasisini toplayıp oğlunu kiral yapmış, la-
kin şimdi sırtında Bey'in gizli emri ile açılmış derin yaralar.
Bu haliyle bile duruma hâkim. Bir kenardan izliyor.

Büyük oğlu Filota. Cengâver süvari komutanı, sağlam as-
ker. Bey'e suikast hazırlığı suçlamasıyla işkencede lime lime
ve mızraklar ile delik deşik.

İskender'in sût kardeşi, kırık Makedon kalbinin sözcüsü,
kıt akıllı, kıllı ayı Kara Klito...

- O nasıl isim öyle?
- Hangisi kıralıçam?
- Kara bilmem ne.
- Kara Klito kıralıçam.
- Hepsi bu kadar mı?
- Evet kıralıçam.
- Siz mi uydurdunuz?
- Tarihi hakikat kıralıçam.
- Tuhaf.

...Kara Klito, aynı memeden sût emdiği, yeri geldiğinde kendini siper edip ölümlerden kurtardığı; şimdi havallara girmiş, götü kalkmış, dün gülen bakışları bugün yabancı Bey'i, persli pürslü, tacik macik, hindu vs. yeni çevresinin içinde ulu orta eleştirme cüretini gösterince, Bey'in sapladığı mızrak hâlâ karnında, kurumuş kanları ile.

- Sert değil mi kalfa?
- Erkek rivayeti kıralıçam.
- İnsan sût kardeşini şişler mi?
- İnsan, şişe meyilli bir canlıdır kıralıçam.
- Anlamakta zorlandığımı söylesem beni yadırgar mısınız?
- Hayır kıralıçam.
- Siz anlıyor musunuz?
- Yerim dar kıralıçam.
- Yani?
- Haberleri izlemiyor musunuz kıralıçam?
- Hayır. Bihaberimdir ben.

Ölümler, öldürüldükleri andan itibaren dünyanın sınırlarında özgür olmalarına rağmen, dinmez bir susuzluk ile yaşayanların peşinden geliyorlardı. Onlar gelip kaldıkça, yol boyunca ota böceğe karışmış yatanlar da birer ikişer beliriyorlardı. Elllerinde Hititçe, Aramca, yetmiş iki dilde şikâyet, itiraz, tavsiye dilekçeleri ile birikiyor, birikip birbirlerini eziyorlardı.

Durum öyle bir raddeye vardı ki, önceki savaşların ölümleri de kalkmaları gerektiğini düşündüler. Bu son damla oldu. Ölü olan her şeyin geri dönebileceği fikri bir ihtimal olmaktan çıkıp gerçeğin ta kendisi, bizatihi gerçek oldu.

Savaş beyleri baktılar ki, ordu kuru kandan mamul kıç kınası renginde usul usul çürürken Bey, sırtında Efes işi pelesiniyle erguvan rengi ıslak bir hayalet gibi dikilip duruyor. Kalkıp yanına gittiler.

“Beyim,” dediler, “beylerbeyim, kanlıcam. Artık kışından donunu almadığımız kıral kalmadı. Dünyanın bütün kalelerine girdik. Hazinelelerini sildik süpürdük. Oraya buraya İskenderiye adını taşıyan kentler kurduk. O kadar çok kurduk ki, ahalisi, yaşadığı şehre, ‘şeyini sallasan degecek kenti’ adını veriyor.”

“Bu durumda nasıl ayırt ediyorlar birbirlerinden?” dedi Bey yüzlerine bakmadan.

Savaş beyleri ne bir soru ne ani bir soru ne de böyle bir soru bekliyorlardı. Üç ters darbe, beyin kıvrımlarını sadeleştirdi. “Neyi?” dediler gayri ihtiyari.

“Neyi olabilir?” diye sordu İskender Bey, aynı dalgın sesi dışı üfleyen, nerede durduğu belirsiz bir ruh ile.

Gelibolulu istihkamacı bir paşa vardı. Ağırkanlı bir adamdı. Araya girmek lüzumunu hissetti, soruyu o cevapladı: “Haritalarda yazdığımız gibi,” dedi. “Areya, Arakhosya İskenderiyesi, Kermanya, Nikaya, Öküzkafe İskenderi...”

Paşa, son şehrin adıyla kıralın ölü atını andığını fark ede-

rek içinden gelen sese uyup sustu. Tanrılar, uygun bir miktar sunu karşılığında paşaya, Bey'in en sevdiklerini unutacak kadar derin bir kuyuda olduğu müjdesini verdiler. Bey kuyusundan seslendi:

“Onlara, yaşamaları ve çoğalmaları için topraklar, kadınlar, köleler verdim...”

“Kimin malını kime verdin deyyus?” dedi Pencablı bir kurbaa. Kimse kurbaayı duymadı. Duyan, adam yerine koymadı. Belki de kimsenin işine gelmedi. Boşa konuşmuş oldu. O esnada yanında başka bir kurbaa belirdi:

“Affedersiniz,” dedi, “kurbaa öpen prenzenin şatosu ne tarafta acaba?”

“Yanlışı gelmişsin güzelim,” dedi boşa konuşan, “buralarda kurbaa öpmezler.”

– Kaydınız kalfa efendi.

– Eğim var kıralıçam.

Bey, kuyusundan konuşuyordu:

“...kadınlar, köleler verdim. Aralarında evlilikler, kan bağları kurdum. Yeni bir geleceği dölleremeleri için yataklar sundum. Geldiğim yer ile vardığım yeri biraraya getirdim. Gelenekleri birbirleriyle, Makedon ineklerini Hind öküzleri ile buluşturdum. Daha da yapacaklarım var. Fakat...”

Boynunu omuz üzerine yatırıp ufukta bir noktaya bakarak sustu.

Kıraliyet terzi kadrosuna Tarsus dolaylarından dahil olmuş, son zamanlarda su kaynatmış, balataları sıyırmış, eli kalem tutar, ne görse çizer biri vardı. Zararsızdı. Fakat günün gereklerine de faydasızdı. Kafasına göre olur olmaz, hayata zorlasan uymaz işler yapardı. Bey yine boynunu yatırıp susunca buna da bir fikir geldi. Oturdu, Bey'e yeni bir kostüm çizdi:

Yüksek tabanlı, apartman topuklu, diz kapaklarını sıkı sıkı saran, gümüş suyuna batırılmış bir çift çizme. Plili mini etek. Bey kollarını başı üstünde kaldırınca kanat gibi açılan yarasa kollu bir bluz. Önden fırfırlı, kol ağzları dökümlü. Ardına Tebriz stili bir güneş. Güneş önünde yarasak kollu bluzu ile parıldayan Bey resmine bir ad: “Güneşin oğlu.”

Çizimleri, Zakias adında, bülbül sesli bir şarkıcı gördü ve “Ay!” dedi, “Bunu bana sat!”

“Ne vereceksin?” dedi Tarsuslu.

“Her şeyimi al,” dedi Zakias, “ömrüm senin olsun.”

– Ucuzsunuz kalfa.

– Öyleyim kiralıçam.

Bey boyun büküp susunca, kurmaylar ve diğer zevat, “Düşünüyor, birazdan devam eder,” diye beklediler. Sessizlik uzadı. An, genişledi sarktı. Ormanda yağmur kuşları öttü.

Kalkanı gümüş armalı, tek gözlü o da şehla, “Bademgöz” lakaplı, kıdemli bir Makedon askeri vardı. Dayanamadı fırladı:

“Kardeşim,” dedi, “orayı al burayı al. İyi güzel de nereye kadar? Ya bu meret yuvarlak değil de düz ise, böyle uzayıp gidiyorsa?”

Daha da diyecekti ama arkadaşları ne olur ne olmaz diye toparlayıp götürdüler.

Kılı kıpırdamadı Bey’in. Duymamıştı. Daha doğrusu dinlememişti. Zaten bir süredir asker ile bağlantıyı kesmişti. Boyun kırıp baktığı her ne ise bakmaya devam ediyordu.

Savaş beyleri, “Acaba baktığı yönde gördüğü bir şey mi var?” diye ellerini siper edip ufka baktılar. Görünürde bir şey yoktu. “Bir görünmeze mi bakıyor?” diye düşündüler. Görünmeze kafa yormaktansa gördüklerine ad koydular,

“Heyvah!” dediler hep bir ağızdan; belli ki Bey yine kilitli kalacaktı. Çekilip Bey’i ve kilidini tepenin ucunda pelerinine bürünmüş, dünyanın öte ucuna bükülmüş bakar halde bıraktılar.

Bey'in, yalnız bir ardıç ağacı gibi bükölüp baktığı yönde, nehrin diğer yakasında, günlerce git git bitmez bir çöl, çölün ardında geçit vermez dağlar, dağların ardında çekikgözlü insanlar vardı. Çekikgözlü hanedanlar, beyleri ve askerleri ile, çekikgözlü halkın sırtından bir eli yağda bir eli balda yaşıyorlardı. Bu nedenle yabancı bir yer değildi. Oraya kadar gidebilse gidip bir şehrin kapısını çalardı.

“Kimdir o?” derdi işlerini ciddiye almak zorunda olan nöbetçiler, “geceyarısı kapıyı çalan kimdir?”

“Açın,” derdi, “*ben yeryüzünün ışığı İskender Bey. Büyük fikirler ile geldim.*”

Nöbetçi subay kapının göz deliğinden, dışarıda, gecenin ayazında lop yumurta beyazı parıldayan şahısa bakar ve büyük fikrin ne olduğunu sorardı.

“*Sen git Beyini çağır,*” derdi İskender.

- Tabii, büyük fikirler için Bey kulakları gerekir.
- Kesinlikle kırılaçam.

- Geceyarısı kapıyı çalan büyük fikirleri işitebilecek kulaklara sahip birisi, kapı nöbetçi subayı mı olur?
- Hadiseye dahil oldunuz kıralıçam.
- Devam ediniz kalfa.

“Bey uyuyor bu saatte uyandıramayız,” derdi nöbetçi subayı.

Ahh! Burunlarının dibine gelmiş büyük fikirleri kavrayamayan Orientliler... Kapı mandalını dürtenin mucizevi Kozmopoliz olduğunu bilselerdi böyle mi davranırlardı?

- Nedir o kozmo... kalfa?
- Kozmopoliz kıralıçam, Orientte yaşayanların Oksidentte yaşayanlar tarafından boyun eğdirilmediği, köleler ve naturesi bozuk çulsuz avamlar hariç, insanların eşit olduğu, birbirleriyle evlenebilip özgürce ticaret yapabilecekleri, fakat bunları, kurallarını Bey’in koyduğu bir uygarlık anlayışı ile gerçekleştirebilecekleri bir muhteşem ülküdür.
- Bey’in uygarlık anlayışı nedir?
- Hayatın amansız, kuvvetlinin haklı, ideal manada insanîyet fikrinin çölde serap ile eş olduğu bir zamanda Kozmopoliz fikrini ileri sürmek, savunmak, peşine düşmek, ısrarlı bir takipçisi olmak ve karşı gelene boyun eğdirmek kıralıçam.
- Kalfa efendi?
- Kıralıçam?
- Nedir alıp veremediğiniz bu Bey ile?
- Aldığı abdest ile ürküttüğü kurbaa oranı üzerine çalışıyorum kıralıçam.
- Abdest ile kurbaa mukayese götürür mü kalfa?
- Ben kurbaa yanlısıyım kıralıçam.
- Ne diyeyim ben size?

İnsanlık aleminin kayıt düşüncüleri ve rivayet salıcıları, bunları yapan birine “Büyük” sıfatını armağan ederlerdi. Sıfat, kayda geçtikten bir süre sonra kendi rengini ve ışığını oluşturur, bir kere oluştuktan sonra zaten hep oradaymış gibi bir görünüm kazanırdı. Onun parıldadığı bir dünyaya gözlerini açanlar, hayat hakkında bir fikir sahibi olurlardı. Fikir onları vizyon sahibi kılar ve böylece rekabet üstünlüğüne dayalı stratejiler üreterek ufukları aşar, ötegiilere ulaşabilirlerdi.

Bazıları parıltıyı hayat düsturu olarak kabul ve takip eder; gözleri iyi görmeyen biri, yani bu nedenle diğerlerinin gördüğünü göremeyen biri sıfat hakkında farklı düşünür, çenesini tutamayan biri ise düşüncelerini söylerdi.

Mesela Aristo Hoca’nın yeğeni Kallisti, “cihanşümül tek adam” fikrini kavrayamadığı gibi çenesini tutamayanlardan biriydi. Vakanüvis olarak bilmem kaç küsur yıldır Bey ile birlikte yürümüş gelmiş, yalaka işi bir günlük tutmuştu. Ancak geline yerin bir çıkmaz olduğunu gördüğünde fikrini söylemiş ve Kandahar mı, Belücistan mı neresi ise oralarda bir yerlerde Bey emri ile ota böceğe dahil edilmişti.

- Kandahar ne yana düşer kalfa?
- Güney Afganistan’da bir çöl şehri kıralıçam.
- Meşhur mudur?
- Gökten protez kol bacak yağan stratejik bir belde kıralıçam.
- Ne mana yani?
- Kelime şapkasız kaldı, anlam kaydı kıralıçam.
- Sadede gelin.
- Kara mayınları olayı kıralıçam. Birileri yolunuza serpiyor. Ayıp olmasın diye basıyorsunuz. Onlar da iadei ziyaret olarak geçerken paraşütle protez atıyorlar. Bir nevi beşeri münasebet kıralıçam. Beyaz adam medeniyeti de derler.

- Kalfa efendi?
- Kırılıcam?
- Valideniz size kurşun döktürmüş müydü vaktiyle?
- Bey kapıda kaldı kırılıcam.
- Konu siz olunca buharlaşıyorsunuz.

...Aristo efendinin yeğenini bile yiyebilecek fikirler ile bunca yol gelmiş sinirleri gergin bir ordu, kıcı kırık kapıcılara izahat mı verecekti? Bir türlü açılmayan bu kapının ardındakiler belli ki yeni bir dünyanın inşasına katkıda bulunabilecek kavrayıştan uzak insanlardı. Bu kadar olgun ve cihanşümul bir fikrin önünde uykudan uyanamamak ne demekti? Yeni bir dünyanın yaratıcıları için engelden ma'da. “Engel...” Ne talihsiz bir sözcük! Bu durumda onlara, Bey’in procelerine engel tanımadığını bir kere daha öğretmek mecburiyeti hasıl oluyordu. “Öğretmek...” Ne hazin bir kelime! Gençliğinde tıp okumuş ve tabip olmayı kafaya koymuş, fakat ne yazık ki Bey, Kırıl olmuş biri için her yeni coğrafyada tekrarı zaruri bir görev idi öğretmek.

Halbuki çekikgözlülerin Beyi, kızıl ecder desenli yorganın derinliklerinden çıkıp gelse, kapıları açıp, “Hoş geldiniz Iskender Bey,” dese, “malımı mülkümü tersane ve kalalarımı önünüzde açıyorum. Yediğiniz halta ortaklık payımı dikkate alırsınız artık. Nakit olabilir mi?”

Bu şekilde ve makul davransa, dünyanın bir ucundan öteki ucuna, kendisi için tek bir çöp bile talep etmeden büyük fikirler taşıyan bir şahsı anlayabilse, bir bilebilse... O zaman sulh içinde, gördüğü görmediği bütün ormanları kestirir, yüzen şehirler yaptırır, harcamaları ev sahibinin kesesinden karşılar ve askerlerini bilmedikleri bir denize açılmaya ikna edebilirdi. Sonra, dünyanın bir değil, iki yüzünün de hâkimi olurdu. “İki yüzlü dünyanın hâkimi, tanrının oğlu, neredeyse bizzat ve bizatihi kendisi, Beylerbeyi Kozmopo-

lik Iskender Bey” sanını alırdı. Belki o zaman evrenin efendisi olarak yeni bir yüzük yaptırdı ya da bir kolye. Bir kolye de adını andığı atına, belki bir tane de itine. Yaşıyor olsa idiler eğer. Kalbi sıkıştı Bey’in. Bir kat daha derine indi kuyusunda.

- Bir rahatsızlığı var çocuğun.
- Çocuk dediğiniz otuzluk bir şey kıralıçam.
- E işte bu yaşta kalp sıkışması normal mi?
- Ne desem laf olur kıralıçam.
- Sümsüksünüz kalfa.

Bey'in kuyu dibinden arzu ve tahayyül ile vardığı gözûçekikler ülkesinde, "hastalıklar zihni dengesizliklerden kaynaklanır" düşüncesini düstur edinmiş, "Çigong Tıbbi Araştırmalar Enstitüsü" adında bir kuruluş vardı. Enstitü prensiplerine göre insan bedeninde mevcut yaşam enerjisi zihin ile alakalıydı ve prensipleri takip eden biri, nefes alış verişini düzenleyerek hastalıklardan uzak durabilirdi. Bunun için, açık havaya çıkıp yarısı dans diğer yarısı da artık her ne ise bazı hareketler ile salınması gerekirdi. Böylece yaşam enerjisini diri tutabilir, ruhaniyattan spora, savunma-saldırıya, sahne sanatlarına kadar bir dizi alanda sağlam kalabilirdi. Yunan, Makedon, İyon, Mısır, Pers, Hind eline kadar, "yedi iklim dört köşe" olarak bilinen alemin "cinsiyetler arası temas, dühul ve benzeri ilişkiler nizamnameleri" içinde sadece çekikgözlü nizamnameleri, kadının derinliklerinde bir anlam olduğuna inanıyorlardı. Çigong prensipleri erkeğe, "kadının derinunda yin enerjisi vardır ki alman için yang vermek ve alacağını almadan dönmemen gerekir," diyordu.

Prensipler bahar rüzgârları ile dört yöne rivayet olarak git-

tiğinde, bazı kadınlar bunun bir ödül mü, ceza mı olduğuna karar veremediler ve Enstitü'ye mektup yazıp broşür istediler.

- Kalfa efendi?
- Evet kıralıçam.
- Belki daha sonra...

Enstitü, şehre bakan bir tepenin yamaçlarında, yüksek duvarların ardında, usta bahçıvan elinden çıkmış her cins ağaçlı, çiçek tarhlı geniş bahçeler içine dağılmış iki üç katlı ahşap binalardan oluşuyordu. Her bina ayrı bir bölüme bahşedilmişti: tıp, ruhaniyat, spor, savunma, sahne ve sevişme sanatları. İlk üç bölüm kendi adları ile anılabilmelerine rağmen, nedense son üçü yanlarına “sanat” kelimesini almadıkça ortada çıplak kalıyorlardı.

Enstitü alanının tam ortasında çok katlı bir yapı olan yönetim, toplantı ve arşiv binası yer alıyordu. Bölüm yöneticileri her yıl muson yağmurları başlamadan evvel toplanır ve “sekizinci cüce”yi, aslen Pontoslu bir ayağı aksak posta cücesini beklerlerdi. Hiç kimse ona neden “sekizinci cüce” dendiğini bilmez, bu nedenle de bu adı kullanmaz, bir ad ile hitap etmek gerektiğinde “Leng-o” derlerdi. Bu yıl da tam vaktinde, Iskender Bey’in Birleşik Kozmopolik Güçler Ordusu’ndan birkaç hafta önde olarak, omuzunda yaşlı bir ekin kargasıyla çıkıp gelmişti.

Enstitü yöneticileri, posta cücesinin her yıl getirdiği haberler ve aynalıkuş gözlemevi raporları ile, son on yıldan bu yana, güneşin battığı yönden yola çıkmış; hava tahminci, güzergâhçı, minerolog taşçı, bitkici, müzisyen, böcekçi kılığında ufak ufak yaklaşan Yauna adamları ve lepiska saçlı parlak beylerini duymuşlardı. Enstitü arşivlerinde Yauna adamlarına dair her çeşit rivayet, kehanet, istihbarat kayda

geçirilerek arşivlenmişti. Odalar dolusu raporların hûlasası şu idi ki Makedon aşiret ağaları, saf adamlar değillerdi.

- Broşür bahsine dönseniz kalfa.
- Ne broşürü kıralıçam?
- “Anlamı derinde kadınlar” broşürü.
- Dönemem kıralıçam.
- Bencil ve sığsınız.
- Genetik nedenlerim var kıralıçam.
- Sizin durumunuz daha ağır.

Ağalar, kendi batılarındaki güçleri, güneyde Atina ve temsil ettiği kentleri, İstanbul Boğazı’nı, Boğaz’dan buğday, Haliç’ten palamut sevkiyatını, Adalar Denizi’nin doğusunu, bol kıvrımlı büyük nehrin kıyılarını hatta Nil ülkesini takip ediyor, her fırsatta bir tarafı gagalayıp parça koparıyorlardı. Bu kez büyük parçanın peşindeydiler ve uygun bir gaga hazırlamışlardı:

Uzun mızraklı zırhlı piyadeler, hafif piyadeler, süvariler, savaş makinaları, bir “tüss” ile yılanı deliğinden çıkaran özel hareket bölükleri, istihbarat, hastahane, postahane, kerhane, tamirciler, kaportacılar, her çeşit zenaat erbabı, tacir, tüccar, çarşı ve ordu bankası halinde tam teşekküllü gezici bir mezbaha; gümüş ve bronz zırhlar, tolgalar, metal, deri, kas, azim ve hırs yığını olarak, sancaklarında Argos hanedan nişanı, yola çıkmışlardı.

Yola çıktıklarında, yeni evli birkaç bin genç dışında hepsi cengâver ruhluydular. Mızraklarına sarılarak yaşayan paralı askerler hayatları bu olduğu için şarkı söyleyerek yürüyorlardı:

“Kargım bana arpa ekmeği verir, şarap verir.”

“Nah verir!” diye söyleniyorlardı yol kurbaaları. Fakat yanılıyorlardı. Mızrak taşımak, yeri geldiğinde fırlatmak veya çelik kirpiller gibi kapanıp gelene gidene saplamak işinde iyi

para vardı. Yauna şehirleri ağzına kadar köle doluydu. Emek ucuz, fakat nedense hayat pahalı, hır gür devamlı ve her yerde idi. Devir denizaşırı büyük ticaretin ve paralı askerliğin devriydi. İşsiz askerlerin sayıları o kadar artmıştı ki birilerinin onlara parmak ucu ile gidilecek yön göstermesi gerekiyordu.

– Çocuk istihdam yaratmış, mazallah sosyal felaketlere yol açabilecek bir bunalımı önlemiş ama size yaranamıyor.

– Bana öyle gelmiyor kırılıcam.

– Gelmez. Gözünüz kararmış sizin.

Makedon egemenliğine girmiş Yunan kentlerine ait askerler, elleri mecbur geliyorlardı. “Ben yokum, gelmiyorum,” diyenin başına iş geliyordu. Çekirdek güç, Makedon aşiret ağalarının inatçı köylülerden toparlayıp başına oğullarını, yeğenlerini yerleştirdiği birliklerdi. Ağalar, toprağı bol olsun, Filip’i ve generallerini destekleyerek taş gibi bir ordu, ordudan ziyade gurur ve ruh yapmışlar, o ölünce de oğlunu baş yapmışlardı. Fakat hayatın gerçeklerini kavramaktan uzak, bozguncu fikir sahibi bazı kişilere göre, “Makedon aşiret soyluları” dediğin, “Allahın çapulcu yarmaları” idiler.

Şu Atinalı, mobilyacı silahçı babanın oğlu, dedesi Kırım’da sürgün, ömrünü Makedon monarşisi karşıtlığına adanmış İflaholmaz Demo denen adam, Atina şehir meclisinde kendilerinden söz ederken, “Makedonlar mı?” diyordu, “Onlardan işe yarar köle bile çıkmaz.”

– Fesat! Kimin nesidir bu sizden iyi olmasın zat?

İflaholmaz Demo, varlıklı bir fabrikatörün evladıydı. Pederi aniden ölünce, hayın amcaoğullarının eline kalıp yetim, gariban büyümüştü. Zayıf bünyeli bir çocuktu.

- Cevap dil altında mıydı kalfa?
- Kurcalamasak kırılıçam.
- Tabii.

...Orada horlanınca kalktı, “Atina yolları bükülür gider” şeklinde söylenerek anasının yanına gitti. On sekizine geldiğinde babadan kalan mirası istedi amcalarından. İyi bir paraydı. Amcaoğulları, “Şu kalan onda biri al, üstüne avucunu yala ya da git çeşmeden su iç,” dediler.

“Başınıza taş düşse, o da ben olayım,” dedi oğlan. Gitti kendine bir miras davası danışmanı tuttu, üç sene yemedi içmedi oturdu bir savunma hazırladı. Açtı davayı kazandı, üstüne bir dizi dava daha açıp hakkının peşine düştü. Danışman buna dedi ki: “Oğlum Demo, aşkolsun sana, azmine, çalışkanlığına, yapıştığın işin peşini bırakmayışına. O ki sen bu işi kaptın, sana da arzuhalcilik yakışır.”

Bu meslek, mahkemeye işi düşmüş pısrık adamlar için konuşma metni hazırlama mesleği idi. Sıran gelince ezberden okuyacaktın. Elinde balmumu tahtası, papirüs rulosu, şu bu ile gelip metne bakarak okumak diye bir şey yoktu. Böyle biri adam yerine konmaz, tapınakta, çarşıda, kent meclisinde şehir halkına maskara olurdu.

Demo işe başladı. Tevatür çalışkandı. Müşterisinin derdini dinliyor, huyunu suyunu, dilini tarzını öğrendikten sonra savunmasını yazıyordu. Yazdığı hitap müşterinin ağzına öyle bir uyuyordu ki kekemeler bile bülbul kesiliyorlardı. Durmadı yükseldi. Siyasi hitapta bir cevher, cevahir oldu Demo.

O vakitler Aleksdandır'ın babası Filip, adamın gözünün içine bakarken ayağından donunu alan biriydi. “Elenler,” diyordu Filip, “dünyayı yediler. Biz de ucundan ısırarak ne çıkar.” Kentlerin altından girip üstünden çıkıyor, her gün bir yerleri kemiriyordu. O zaman Demo çıkıp Atinalılara şöyle demişti:

“Aslında Filip’in, başlangıçta küçücük ve kendi halinde bir güçken, nasıl böyle büyüdüğünü, Yunanlıların birbirine karşı güvensiz ve kavgacı olduklarını, Filip’in oradan buraya gelmesi eskiden mucize olarak görülürken, kazandığı bunca başarıdan sonra bugün geri kalanları da silip süpürmesinin o kadar şaşırtıcı olmadığını anlatabilirdim, ama bunlardan söz etmeyeceğim. Gene de, şu otuz yıl içinde Ispartalıların, yetmiş yıl içinde de bizim atalarımızın yaptığı hatalar, Filip’in ortaya çıktığı on üç yılda Yunanlılara yaptığı kötülüklerden daha azdır, daha doğrusu bunlarla karşılaştırılmaz bile.

Olintos, Methone, Apollonia ve Tırakya’daki otuz iki kent için bir şey demiyorum: Bunların hepsini öyle acımasızca yıktı ki, buralara giden birinin bu kentlerde bir zamanlar insanların oturduğunu söylemesi hiç kolay değil; Phokis halkının uğradığı yıkımdan da söz etmiyorum. Ama Tesaya’nın durumu nedir? Yalnız kentleri değil, kabilelerin tümünü köleleştirmek için, oradaki özgür yönetimleri ve kentleri yıkıp yerine dört bölge- li yönetim getirmede mi? Thebai ile Atina’ya çok yakın bir ada olan Evboya’daki kentlere tiranlar yerleştirmede mi? Mektuplarında açıkça yazmıyor mu? ‘Ben bana boyun eğenlerle barış içindeyim.’

Bunları yazmakla kalmıyor, eylemleriyle de gerçekleştiriyor. Hellespontes’e yürüyor, ondan önce Ambrakia’ya girmiş, Peloponnesos’ta Elis’i almıştı, geçenlerde de Megara’yı karıştırdı. Ne Yunan ne de barbar dünyası bu adamın hırsını doyurmayabiliyor. Ve biz, tüm Yunan dünyası, bunları gördüğümüz ve duyduğumuz halde, bu konuyu görüşmek üzere birbirimize elçiler göndermiyoruz, kızgınlığımızı dile getirmiyoruz; öyle zavallı bir durumdayız ki, bugüne kadar ne çıkarımıza uygun ve gerekli bir şey yapabildik, ne biraraya gelebildik ne de dostluk ve yardım için bir ortaklık kurabildik. Bunun yerine, onun giderek büyümesine seyirci kalıyoruz.”

– Dil değil Sümerbank papucu.

Demo'nun “işe yarar köle bile olamazlar” dediği Makedonlar kırılğan ruhluydular. Kapılara sarı sabırlıklar asıldı diye istenmediklerini düşünen akreplere benzerlerdi. Gururluydular. İstenmedikleri yerde durmaz, dağıtır giderlerdi. Kabul edemeyecekleri tek şey, “hiç” sayılmaktı. Özellikle de şu kentli halleri, incelmış konuşmaları ve ona buna “barbar” diyerek dünyanın merkezi havaları atan Atinalılarca.

– Bağlayın artık kalfa.

Çekikgözlülerin ülkesinde işi uzaktan gelenleri gözlemek ve kayıtları yenilemek olan adamlar, Bey ve ordusunun ne yaptığını takip ediyorlardı. Bunların tepesi aynalı, eğitilmiş kuşları vardı. Öyle eğitilmişlerdi ki, terbiyesini aldıkları yö-rüngede dizili uçar ve en baştakinden aldıkları görüntüyü en sondakine yansıtırlardı. Son kuşun aynasında yansıyan görüntü kıpırtısız, su dolu bir havuza düşerdi. O zaman suya bakıcılar “Beyim,” derlerdi, “kırk kuş uçuşu uzakta Yauna ordusunu yağmur altında yitirdik.”

“İyi,” derdi Beyleri, “bakmaya devam edin.”

– İlgisiz birine benziyor.

– Acil bir meseleye çare bulmakla meşgulumuş kiralıçam.

– Nasıl?

– Onlar da savaşıyor devletler çağındalarmış.

– Neyi bölüşemiyorlarmış?

– Kefenin cebi varmış kiralıçam.

– Öyle demeyin, birini defnedin de görün kaç para gömü-yorsunuz.

– Konu kayıyor kiralıçam.

– Konu olsa da kaysa kalfa. Ne imiş acil mesele?

– Çekikgözlü Bey’e bir haber gelmiş ki, düşman it sürüşü şeklinde yaklaşıyor. “Heyvah!” demiş Bey kendi kendine, “Ordum da yanımda değil. Bari danışmanlarımı çağırayım da onlara danışayım.” Danışmanların biri namlı fendbaz imiş. Hem tüccar hilelerini hem asker hilelerini bilirmiş. Zaten hile denilen şeyin kaynağı esasta bir imiş. “Beyim,” demiş danışman, “sizin tedbirli temkinli biri olduğunuzu sağır sultan bile duydu. Tek kozumuz şudur ki...” Eğilip Bey’in kulağına bir şeyler fısıldamış. “Peki,” demiş Bey. Gitmiş tur-na tüyünden pelerinini, balık sırtı desenli kubbeli ipek şapkasını giymiş. Yanına iki içoğlanı, eline bir gitar, önüne ardına da artık ne almışsa almış, çıkmış gözcü kulesine, orta yere oturup çalmaya başlamış. Düşman paşası, Bey’in kulede mangal başında şeyi şeyine denk bilmemneyi tambura çalar halde görünce, “Ulan,” demiş, “bu herifin bir güvendiği olmasa böyle yapmaz.” Huylanmış, kıllanmış ve geri... Beni dinlemiyorsunuz kıralıçam?

– İlkiziniz kalfa... Bir şeyler karıştırıyor.

Kuşlar, “Haydi Abbas,” dediler, “vakit tamam. Aç defteri bir Hind ormanı çiz. Kuytusuna bir göl yerleştir. Kenarında filler oynaşsın, kuşlar cıvıldasın.”

Orman kuytusuna bir göl çizdim. Cıvıldak su kuşları, dev çanaklı nilüferler. Bir kenarda yan gelmiş yatan filler. Ana filler baba filler, kimi oğlan kimi kız bebe filler. Her nasıl karar vermişlerse biraraya gelmişler, sürüp gidiyorlar ömürlerini. Etrafa bahar ikindisi, sevinçli bir telaş, canlılara hareket. Çiçeklere arılar. Kurt kuş sesleri. Sağa sola iki maymun, bir kobra, sair mahlukat. Dallar yapraklar arasında, orası senin burası benim gezinen bir ilahi:

*Herkes kendi başına,
ormanda yaşıyoruz,
marangozun reddettiği kütükler gibi...*

Düştüm ilahinin peşine, bir ağaca vardım. Kökleri gökyüzüne yükselen, dalları suyun aynasına sarkan, cüsseli, haşmetli salkım söğüt bir ağaç. Göğsünde ahşap bir tabela:

“Banyanaltı mevkii.”

Ağaç altına yuvalanmış dervişler, münzeviler, gezginler; dillerinde ilahiler:

“Islak örgülü saçlarımız, adak sunarız Agni’ye... Mutluluğun kökü acıdır deriz.”

Aralarında Sangalalı biri vardı, elini kulağına attı:

*“Ben daha ne çile, dertlere yolcuym,
ben alnına gam yazılmış kader mahkûmuyum.”*

- Kimdir bu hafız kalfa?
- Sangalalı kıralıçam.
- Tabii, biz ezbere biliyoruz zaten hadiseyi.
- Sangala kıralıçam...
- Hani sorduk, acaba ayıp mı ettik?
- ...Pencab mevkiinde bir şehirdir kıralıçam.
- Ah! Öyle mi?
- Katargiller kavminin başşehri.
- Ne güzel.
- Bir yanı göl, bir yanı kuvvetli surlar, ovaya hâkim pençe gibi sıradağlar...
- Neden sustunuz?
- Bir Tebayi vakası, “Nemene ah”ı daha kıralıçam.
- Hani ayının biri bağa girip üzümleri ezmiş.
- Böyle diyemeyiz kıralıçam.
- Neden? Yapmamış mı?
- Bizi kınarlar kıralıçam.
- Kimler?
- Kınacılar, kınayıcılar kıralıçam.
- Korkaksınız kalfa.

Orman dışına, engin açıklığa bir ordu çızdım. Çadırları ahırları, piyadesi süvarisi, ordonatı istihkamı. On binlerce insan gövdesi, bez, tahta ve metalden oluşan bir şehir. Yet-

mişikibuçuk milletten insan. Durumu kenardan izleyen iki kurbaa.

“Ne işleri var bunların burada?” dedi kurbaanın biri diğerine.

“İşleri bu,” diye cevapladı diğeri.

“Nasıl yani?” dedi “Ne işleri var burada?” diyen.

“Yorma kendini,” dedi diğeri.

Kan ter içinde bir kurbaa yanaştı yanlarına, “Affedersiniz,” dedi, “kurbaa öpen prenzezin şatosu ne tarafta?”

“Yanlış gelmişsin,” dediler diğerleri, “bu taraflarda kurbaa öpmezler.”

Ordu dedikleri iş güç sahibi kalabalığa insan suretleri çizdim. Yol boyunca gönüllü gönülsüz itaatin, “Bu kargaşada ne görürsem kârdır” fikrinin, “Bükemedik bari elini öpeyim” terbiyesinin ve sair nedenlerin peşinde sürüklenen, dilleri tanrıları değişik insanlar. Katır deve fil sürücüleri, sağlık görevlileri, seyyar satıcılar, askerleri eğlendirmekle görevli gösteri grupları, ordu bakkalları, paranın peşine takılmış avantacılar, “medeniyet gelmiş gidelim görelim”ciler, “eğlence ortamı lazım mı abi?”ciler ile artık çokuluslu barış gücü şeklini almış Birleşik Kozmopolik Güçler İşgal Ordusu.

- Maşallah, ikizinizin eli de! Nasıl desem?
- Üfür üfür ipe diz kırılıcam.
- Vallahi ağzımdan aldınız.
- Isındınız galiba kırılıcam.
- Yine de bir serinlik var.

Vardığı yerdeki adıyla, Skandar Bey’in at sırtında “Heyhat!” dediği yere silüetini kondurdum. Yalnız kalmasın diye çevresine mülteciler, mecburi iskâncılar, kamplar, teneke barakalar ekledim. Kel kafalı çocuklar, sümüklerine ko-

nup kalkan kışları fosforlu sinekler. Kadınları çalınmış erkekler. Çocuklarını gömen babalar. Akılları oynamış kadınlar... Yok edilenlerin bakiyesinde, yok edilemeyenlerin kalabalığında kayboldu silüet. Sıkıntı bastı, bir dünya çizdim. Ona bir rivayet lazımdı:

“Dünya, dünya olmazdan evvel uzayda bir su damlasıydı. O arada ne olduysa, sonradan dünya oldu. Üzerinde birtakım canlılar belirdi. Orada burada gezindiler. Öyle haller girip çıktılar ki dünya buza kesti, ‘Ne yapıyorum ben?’ diye düşündü. Sorusuna cevap bulamayınca eridi. Ortalığı sular bastı, seller götürdü. Buz devri ademleri manzaraya bakıp ‘Bu işin boku çıktı,’ dediler. Bir gemi yaptılar. Binip gemiye çekip gittiler. Gemi çift olanları aldı, fakat tek olanları geride bıraktı. Geride kalanlar, ‘yarım da bir bütündür’ dediler. Yarım ay şeklinde kayıklar yaptılar, binip kayıklara sağa sola kürek çektiler. Çeke çeke bir yere geldiler. Bir de baktılar ki yer gök saz deryası. ‘Biz buraya konalım,’ dediler. Girip deryaya sazlardan ev bark, kap kacak, iç çamaşırını yaptılar. Bir gün içlerinden biri sazlıktan kamış keserken eli kayd, nasıl olduysa bir kamışı farklı kesti. Kendisini sevk eden güç her ne ise, kamışın gövdesine delikler deldi. Kamış, ağzı burnu olan bir yaratığa benzeyince, merak etti, dudaklarına götürüp ‘üffledi. Nasıl bir ses çıktı ise kamıştan, sesi duyanın fikriyatı değişti. Dünyaya başka gözle bakar oldular. O sırada çiftleri alıp giden gemi geri döndü. Zaten onlar da, ‘Bir iç sesim var, fakat benim değil, sadece bende tecelli ediyor,’ diyen bir adamın peşinden gitmişlerdi. Neticede ses yoluna gitmişlerdi. Rivayete göre ne oldu ise bundan sonra oldu...”

- Döner mi kalfa?
- Kim kıralıçam?
- İlkiziniz. Çızıkçı Bey.
- Çaresiz dönecek kıralıçam.

- Farkında değil mi?
- Ah güzel kıralıçam.
- İnandırıcı değilsiniz kalfa.

Dağları mor boyadım Ramizem. Nehirleri çamurlu yeşil, gölleri mavi. Şehirler köyler, göçer konar, alır satar, uyur kalkar insanlar çizdim. Tanrılarını, tapınaklarını, rahiplerini, arazilerini, gelirlerini, imtiyazlarını, kölelerini verdim. Şükredişle uğuldadı dünya.

Soylu ailelere malikâneler, araziler, ekip biçenler, mevcut ve müesses nizamı kem gözlere karşı koruyan, kapı baca bekleyen silahlılar. Bu kadar insan arasında laf getirsin götürsün diye aracılar, koltukçular. Zengin göstereyin diye her birine bir meslek, mesleğine göre kılık kıyafet. Silah şakırtı-ları arasında şen kahkahalar ile çınladı dünya.

Kalabalığın arasına birkaç buçuk ile inançsız, bir de pezevenk koydum. Pezevenğin cebinden bir papirüs parçası düştü:

“Belki anlatır bir gün sana O Thales kodoşu:
Buğday getirdim bir keresinde Akra’dan,
kökünü kazıdım açlık belasının;
bense fahişe getiriyorum Tyros’dan. Ne yazar bu!
Armağan getirdiği öğütmelik buğday
Ha deyince bulunacak şey değil, ne de bana ait.
Ben dolaşıp kıyıda havı atmış paltomla,
eprimiş yemenilerimi sürüklerken peşimden,
o yelken açar denize
ve üç Attika mina’sı değerinde pelerinini giyer.
Bir gün rızam olmadan benim,
kızlarımdan birini alıp götürürse zorla,
karanlıktan sonra
sen kentte güvenlik ara;
o zaman, hepiniz baylar, gurur duyun kendinizle,

Thales son verince özgürlüğünüze.
Biraz hatırlasın bakalım kim olduğunu,
Doğduğunu hangi çamurdan;
yaşasın bakalım biraz benim gibi iki büküm,
en basit yurttaşın önünde bile.
Oysa şimdi, bütün savunmanları kentin,
böbürlenip duranlar geldikleri sınıftan,
Yasalara çok daha saygı duyuyorlar ondan;
Hiçbir yurttaş el uzatmadı ben gibi bir yabancıya,
ne de kimse kapıma dayandı gece vakti,
ne ateşe verdiler evimi ellerinde meşalelerle,
ne de çullanıp üstüne fahişelerimin
alıp götürdüler zorla.
Ama şu Frigyalı yok mu, baylar,
eskiden Artimmes dedikleri şu Thales,
bütün bunları yaptı,
saygı maygı duymadan yasalara,
efendisine, ne de yargıca.”

- Pezevengin mazlumu nasıl oluyor kalfa?
- Tedbirsiz tilki gibi bir şey kırılıçam.
- Bu meslek ile alakadar mısınız?
- Sorunuz yanlış anlaşılabilir kırılıçam.
- Siz de diğer ihtimali kullanın.
- Hangisini kırılıçam?
- Bakınız az önce şiiri nakledilen Beyefendi, ne zaman yaşamış bu Bey?
- İki bin kûsur sene önce kırılıçam.
- Gördünüz mü? Ne kadar köklü bir müessese. Yanlış anlaşılacak ne var?

Bir çift tavla zarı çızdım. Göge bakan yüzlerine beşer kara nokta. “Penç” dedim birine, ikisine beraber “penc-i dü”. Bir

padişah, sırtında “şir-i pençe” derler dev bir çıban. “Hindikuş” dağlarından güneye akan “Pencab” derler beş kollu bir nehir. Nehrin doğu yönüne, öte ge eye ağaçsız otsuz, gündüzleri yakıcı kum fırtınaları, geceleri zemheri soğuk ile inleyen uçsuz bucaksız bir çöl.   l n ardına ekili topraklar. O topraklara kara yağız bir Hind Beyi, Mauryaların yetimi  andra Gupta, Yauna ordug hını gözlüyor.

- Sizinki aldı başını gidiyor.
- O gider gelir kıralıçam.
- İskender Bey’i de verseniz yanına, okyanus görse garibim.
- Hayırlısı ne ise o olsun kıralıçam.
- Siz ile şer daha yakın kalfa.
- L tufk rsınız kıralıçam.

Çandra Gupta, “Maurya” derler göçebe bir aşiretin çocuğu idi. Aşiret şefi pederi başka bir aşiret ile “sizin it bizim taşı yaladı” tartışmasında, iki kaşının arasına sapan taşı yiyip düşmüştü. Çandra dayılarına kalmış, dayılar da oğlanı bir sığirtmacın yanına vermişlerdi.

Sakin bir adamdı sığirtmaç. İyi davrandı oğlana. Kalbini kırmadı. Sığır ruhunu öğretti. Çandra, sığır ilmini alıp delikanlı olmuştu ki hayat ona yeni bir yörünge çizdi. Sığır bakıcısı olarak başka birinin yanında iş buldu.

Sığirtmaç Çandra’yı yolcu ederken, “Oğlum,” dedi, “bu dünya, atın önüne et, itin önüne ot dünyasıdır, maniki dünyadır, haberin olsun.”

“Bunu böyle bilip kabul etmeli miyim usta?” dedi Çandra.

“Hayır,” dedi sığirtmaç, “dikkatli ol yeter.”

Oğlan aldı öğüdü düştü yollara. Az gitti uz gitti dere tepe düz gitti. Muson yağmurlarından önce varacağı yere vardı. Vardı ki ne görsün Caynacı hacılar, Budhacı hocalar, şunlar bunlar biraraya gelmişler yağmur festivali dedikleri her çeşit çalgı çengi ortamı bir şenlik yapıyorlar:

Kara bir oğlan çocuğu, boyun damarlarını şişirerek türkü söylüyor. Söğüt dalı bir kız çocuğu, hırızmalı halhallı, kendi etrafında dönerek, on iki örüğünü döndürerek yalınayak dans ediyor. Başı dolaklı zurnacı, yanakları şiş, üflüyor. Ela gözlü kadın el çırpıyor, iki kaşın arası bir parmak kırmızı.

– O nedir kalfa? ...kırmızı nokta şeysi gibi.

– “Dikkat! Evli kadın, aile, hısım akraba, sülale” işareti kıralıçam

– Gerekir.

Çandra festival meydanından geçti, buğday pazarından kivrıldı, sığır pazarını buldu. Yeni patronunu sordu sordu. Dediler ki, “Şu ilerdeki sürünün yanına var, varınca orada sor.”

Çandra, yürüdü sürünün yanına vardı. Sürünün arasında dolaşan iki adam, sığırların kışlarına şaplak vurup çıkan sesi dinliyorlardı.

“Ben geldim usta,” dedi Çandra.

“Hoş geldin,” dedi adamlardan uzun boylu olanı.

Çandra işe başladı. Gel zaman git zaman, günlerden bir gün o civarlara Çanakya Usta derler bir bilge ihtiyar geldi. Siyaset sanatı üzerine kitap yazmıştı. Hind elini gezer dolaşır, yangından kaçan karacalar gibi Bey ordusu önünden kaçmış Persli pürslü, Afgan, Tacik kimi bulsa oturur dinlerdi: “Binbaşı” derler bir hazarapatiş, gezici yargıç, defter tutucu, denetçi, kervan kılavuzu, resmî elçilerin dil bilir refakatçileri, kıral bakıcıları, kilercibaşısı, imrahoru, törencisi, mühürcüsü, esnafı, ustası, kalfası, haberciler, ayağı tez ulaklar, her meslekten kadınlar, Zerdüşt rahipleri, hele hele Magular...

– Neden “hele hele”? Onların şeyi boncuklu mu? Neciy-seler?

– Magular kiralıçam,.....ler.

– Ne olursa olsun, yani diğerlerinden fazlaları ne?

– Haklısınız kiralıçam.

– Kafanıza göre abartıyorsunuz.

– Öyle yapıyoruz kiralıçam.

– Yapmayın.

Çanakya usta böylece gezip dolanırken, bir gün yolu Çandra'nın yaşadığı bölgeye düştü. Baktı ki yağız bir delikanlı öküzü hoşça tutup sürüyü kirpik ucu ile sevk ve idare ediyor, yanındakilere sordu:

“Bu kara oğlan neyin nesidir, kimin fesidir?”

“Mauryaların rahmetli şefinin oğlu Çandra Gupta'dır,” dediler.

Çanakya usta, kafasında hangi fikirler var idiyse, “Gel oğlum biraz konuşalım,” dedi Çandra'ya. Geldi oğlan.

İhtiyar, Skandar Bey'in Hind sığırları ile Makedon sığırlarını katıp karıştırması hususunu açtı ve:

“Ne düşünüyorsun,” dedi, “bu iki farklıyı biraraya getirme işine?”

“Makedon ineklerini tanımıyorum,” dedi Çandra. “Sığır pazarlarında sağlamlıklarından söz ediliyor.”

“Yani?”

“Fikir doğru olabilir.”

“Peki fikrin sahibini nasıl buluyorsun?” dedi ihtiyar. “Meraklı ve enerjik,” dedi Çandra, “kafası farklı çalışıyor...”

“Devam et evlat,” dedi ihtiyar, aradığını bulmaya yaklaşmış birinin sesi ile.

“Hakkında çok şey duydum,” dedi Çandra. Günbatımı yönünü işaret ederek, “Kaçıp gelmişlerle konuştum öte taraftan.” Yine güldü. “Hayvan pazarlarında çok şey duyar insan.”

“Bu gülümsemeyi nereye bağlayacaksın?” dedi ihtiyar.

“Yağmurla nasıl yaşayacağını bilmiyor,” dedi Çandra, ayağı ile toprağa oturmamış bir taşı iteklerken. Taş yuvarlandı gitti, yeri boş kaldı.

“Anladım,” dedi ihtiyar, “sen gel benimle.”

Çanakya usta önde, Çandra arkada, bunlar Taksaşila derler şimdiki Pakistan’da bir şehre gittiler. Oğlan askerî bir okula yazıldı. Güzel sanatlar eğitimi de aldı. Eğitimini tamam edip de cevahir bir şey olunca Çanakya usta bir riva-yet saldı ortalığa.

– Kabak tadını bilir misiniz kalfa?

– Emin değilim kırılıcam.

– Olursunuz birazdan.

Rivayete göre, askerî akademiden mezun olduğunda Çandra’nın şahsına bir at vermişlerdi. Ahıra girdiğinde bir de bakmıştı ki alnı süt akıtmalı, kara bir at kendisine bakıyor.

“Gülüm,” dedi Çandra ata, “kader mi buluşturdu bizi?”

Atın hoşuna gitti Çandra’nın dilleri. “Ne tarafa gidelim?” dedi.

“Canın ne tarafı isterse,” dedi Çandra.

Bastı binek taşına, zıpladı atın sırtına, “Deh gülüm,” dedi.

At, başına buyruk, coşkusu taşkın, bir nevi dengesiz bir at idi. Zaten o yüzden ahırda yalavuz kalmış idi. Çandra, “Canın ne tarafa isterse,” deyince, “sen misin öyle diyen,” boku-nu çıkarıp dere tepe düz gitti.

Bunlar böyle, “gide gide bir söğüde dayandım” gaydası ile akarken, Çandra karşı tepede parlak zırhlar, tolğalar içinde ıslıl ıslıl dolanan süvariler gördü. Başlarında saçları aslan yele-si bir adam, yaman bir atın sırtında, zırhlı güneş gibi parlıyor.

“Duralım gülüm,” dedi Çandra ata.

Durdu at.

“Acep kim ola bu şahıs?” dedi Çandra.

“Yauna Beyi Skandar Bey,” dedi at, “yanılıyorsam elma olayım.”

“Sen bir yanıl elma olsan,” dedi Çandra, “dalımda bitmeye dursan. Ben bir gümüş çövmen olsam, çeksem indirsem ne dersin?”

“Sen bir gümüş çövmen olsan,” dedi at, “çekip indirmeye gelsen. Ben bir avuç çavdar olsam yere saçılısam ne dersin?”

Bunlar atışıp dururken, Bey baktı ki karşı tepede ışığı ışığına denk, dolunay gibi bir civan var, seslendi, “Kendinizi tanıtın genç adam,” dedi.

Sesi karşı yamaca çarpıp geri döndü. “Kendinizi tanıtın genç adam,” diyen bir ses duydu Bey. Lafı üstüne aldı. Alındı, daldı. O dalgınlıkla Tahran-Herat-Hayber asfaltına çıktı. Ortalıkta yersiz yurtsuz biri olarak geziyor, nereye gitse aynı şarkıyı duyuyordu:

Sen kimseyi sevemezsin, sevmeyeceksin.

Rûzgârların önünde kuru bir yaprak gibi sürükleneceksin.

Çandra’nın sesi, şarkıyı kesti, Bey’i dalgınlığından çekti aldı:

“Ben,” dedi Çandra, “rahmetli Maurya şefinin oğlu, Çanakya Usta’nın talebesi, askerî akademi mezunu Çandra Gupta’yım. Adım ‘ayışığının oğlu’ manasına gelir.”

“Gururunuzu görebiliyorum genç adam,” dedi Bey.

“Sen bi bok görmüyorsun,” dedi dişleri arasından, Bey’in iki adım gerisinde konuşmayı izleyen karanlık ruhlu bir Raca. Bu adam, “reel politik” derler bir nedenle Bey’in Birleşik Kozmopolik Güçler Ordusu’na katılmakta fayda görmüş Hindu Beylerden biri idi.

- Hangi “nedenle” kalfa?
- “Reel politik” kıralıçam.
- Türkçesi var mı?
- Halk arasında “yerse” derler kıralıçam.
- Bir daha deneyin.
- Mayhoşgiller’e göre, “Katı gerçekçi bakış açısı ve ince hesaplarla izlenen hamleler bütünü” kıralıçam.
- Şimdi Hindu Bey’e bağlayın bakalım.

Raca, Bey’in kulağına eğilip, “Bu çocuk ileride sizin için tehlikeli biri olabilir dört yönün ışığı haşmetlim,” dedi, “öldürün onu.”

“Hayır,” dedi Bey, “kıydım kıyacağım kadar. Akşam yemeğine davet edin.” Çekti dizginleri, çevirdi atının başını.

Bey kulağına Çandra’yı öldürme fikrini üfleyen Raca, anasının gözü dallamanın tekiydi. Birleşik Kozmopolik Güçler İşgal Ordusu, mızraklarında henüz kurumamış komşu ve kardeş kanı ile gelip şehrine dayandığında, kapıları ardına kadar açıp Bey’in önüne kırmızı yolluklar sermişti.

“Ah,” demişlerdi Bey çevresindekiler, “derin vizyon sahibi biri ile karşı karşıyayız.”

Vizyonu derin Raca, kırmızı yolluğun ucunda, giysileri inci kordonları ile müzeyyen, ıslıl ıslıl bembeyaz ipek-keten giysileri, altınla süslü sorgucu, varidat sahibi, hatırlı, kalın biri olduğunu gösteren ıvrır zıvrırı ile belirmişti. Yanında maiyeti, saz heyeti, iti köpeği ile geldi, Bey önünde eğildi:

“Hoş geldiniz Beyim,” dedi, “bu coğrafyanın size ve getirdiklerinize ihtiyacı var. Sizsiz bir hiç idik. Bunu şimdi daha iyi anladık. Daha önceleri nerelerdeydiniz?”

Bey de uzatmadı, “Tamam bu yalaka bana yarar,” dedi, şehrin ve topraklarını bağışladı. Hatta, “Buralar sana yetmez, bana karşı gelenlerin arazilerini de sana vereyim. Sen de eşek değilsen sırtımı kollarsın,” dedi. Kadastrocularına

emir verdi, “Böyle böyle yapın,” diye.

Kadastrucubaşı yüksekçe bir tepeye çıkıp, elini gözlerine siper ederek ufka baktı:

“Nah,” dedi, “kuzey sınırınız şu tepelerdir.”

Raca’nın yaveri, bir çuval inci ile kadastrucunun yanında belirdi, açtı çuvalın ağzını. İncinin ışığı saçıldı, parıltı sarıdı ortalığı.

“Ah,” dedi kadastrucubaşı, “şimdi daha iyi görüyorum... tepelerin ardında dağlar varmış, sizin sınır orası.”

Bu hikâye diğer yönlerde de devam edince haliyle toprakları biraz genişledi Raca’nın.

Bey, Çandra’yı akşam yemeğine davet edince, bölgede güç sahibi olma, el böreği ile gerdeğe girme, hatta belki de müstakil bir devlet kurma düşü gören Raca, “Davetinizi hemen iletmeye gidiyorum,” dedi. Yanında birkaç adamı ile topukladı atını.

Niyeti Çandra’ya yanaşıp Bey davetini aktarmak, fakat yolda bir yerlerde oğlanı halletmek ve “Gelirken takdiri ilahiye rastladık” deyip durumu kapatmak idi.

Çandra’nın atı karşı tepeden kopup gelenlere baktı. “Bunların niyeti bozuk,” dedi. “N’apalım?” dedi Çandra.

“Sen,” dedi at, “kulağıma şu kelimeyi fısılda, ben gerisini hallederim.” Çandra, atın kulağına kelimeyi fısıldar fısıldamaz sırra kadem bastılar.

- Neymiş o kelime?
- Jandar-mantar-ostor.
- Hadi oradan.
- Sakal mı bırakayım kıralıçam?
- Bilmem, yakışır mı size?

Racagiller, Çandra ve atının bulunduğu tepeye tırmanmışlardı ki aradıklarını yerinde bulamadılar. Dönüp

Bey'e durumu haber edip "Sırta kadem bastı," dediler.

"Yazık," dedi Bey "*cihane bir daha gelmez böyle bir civan.*"

Çandra ve atı, orman kuytusunda, su kuşlarının oynadığı dev çanaklı nilüferlerin salındığı bir göl kıyısında belirdiler. Burası bahar telaşesi içinde neşeli bir orman idi. Uzaktan bir yerlerden bir ilahi duyuluyordu: "*Biz dervişler, hu çekeriz... boş kuyulardan su çekeriz...*" Çandra atından inip, üzerinde akademi mezunu genç subay üniforması, burma bıyıklı yağız delikanlı olarak su kıyısına doğru yürüyordu ki, yolunda güzeller güzeli bir kadın belirdi.

- Hind rivayeti lastikli midir kalfa?
- Biraz dolana dolanadırlar kıralıçam.
- Uydurun bakalım.

Çandra kadına yaklaştı, burnunun dibine girdi. Kadının gözleri kara zeytinler gibi parıldıyor, nedense hem yakın hem uzak bakıyordu.

"Ayrılık yaman kelime," dedi kadın su gibi duru bir ses ile. Ses içten idi ama bakışlarda kendini koyacak bir yer bulamadı Çandra. Yersiz yurtsuz kaldı. Yüreği titredi, aldı sazını eline:

*Benim bir derdim var senden besbeter,
Söyle peri nedir derdin bileyim,
Gizli dertlerine derman olayım,
Söyle peri nedir derdin bileyim.*

Kadın da bunu adam yerine koyup cevap verdi:

*Günde on beş kere gördüğüm yari,
Aylar yıllar geçti göremez oldum*

Çandra kadının prensip olarak konuşmaya niyetli olduğunu görünce haliyle biraz açıldı:

Asmalarda üzüm, yosmalarda gözüm,

Biraz daha büyüsem, çapkınlıkta gözüm.

Maymunun teki dalından sarkıp “Hişt,” dedi Çandra’nın kulağına, “hanımefendi, Skandar Bey’in eşi Ruşenk Hanım olur.”

“Vişnu aşkına,” dedi dövündü Çandra, “ışığın kızı.”

- Ah! Ne zaman evlendi bu Bey?
- Pirinç ekimi ile sığır katımı arası kıralıçam.
- Neden haberim olmadı kalfa? Dügün görürdük ayol.
- Dügüne vakit olmadı kıralıçam.
- Ah güzelim benim, duvaksız gitmiş.
- Duvakla gidince fark eden nedir kıralıçam?
- Siz anlamazsınız kalfa.
- Neden kıralıçam?
- Sizce neden olabilir?

Çandra kadının kim olduğunu öğrenince bakışındaki sırrı kavradı. Sırrı kavrayınca, kadın tarafından belki de hiç görülmeyebileceğini de anladı. Bir “belki”ye güvenerek “hiç” önünde ömür boyu beklemenin kaderden ağır olduğunu, bir kaderin içinde başka kaderlerin de olabileceğini, belki de “kader” denilen şeyin zaten bu kıvraklık hali olduğunu düşündü. Aya baktı. Ay yoktu ama Çandra baktığı için ay ona göründü.

“Ne yapabilirim?” dedi Çandra ayışığına, “Bunu kabul etmek dışında ne yapabilirim?” “Reddedebilirsin,” dedi ayışığı. “Hayır,” dedi Çandra, “ömrümün tek hayali, reddedemem.”

“Taşıyabilecek misin?” dedi ayışığı. “Her iki halde de yoksunum zaten,” dedi Çandra. “Hayatın kayacak,” dedi ayışığı, “bence takılma.”

“Abartmayalım,” dedi Çandra. “Abartan sensin,” dedi ayışığı.

“Bu hadiseyi sır kılıyorum ve bir tüy olarak saçlarımın arasında ta mak istiyorum,” dedi  andra.

“Bende daha iyi bir fikir var,” dedi ayı ı ı ve Çandra’nın burnuna       .  andra’nın içine bir albatros ku u ruhu girdi. T yden telekten yana bir derdi kalmadı.

– Akı ta değişiklik seziyorum kalfa, araya parça mı aldınız?

– Orcinali bu kiralıçam.

– O halde kendinden desenli...

– Denilebilir kiralıçam.

– Bir adı var mı bu desenin?

– “Ama sızakan” derler kiralıçam.

Albatros, gökyüzü ile deniz arası sonsuz enginliklerde tek ya da e iyle uçan geniş kanatlı bir deniz ku uydu. Ayı ı ı  andra’ya, “yalnız uçan albatros ruhu”   ledi. Ruh,  andra’ya birkaç beden büyük geldi. Ba ı döndü. D  t  bayıldı. Ayıldığında bir de baktı ki, tepesinde g r yeleli bir aslan, yavrusunu yalar gibi yüzünü yalamaktadır.

“Yeter yalama,” dedi Çandra aslana, “Kadın nerede?”

“Yok senin vafsetti in dilber bu orman içre yi idim,” dedi aslan, “bir peri suret g r nm  , bir hayal olmuş sana.”

O zaman  andra, “Madem ki sıyırdım bir kerre,” dedi kendi kendine, “bari tam sıyırayım ..mına koyim.”

Kalkıp beline kirmani bir kılıç, sırtına yay, bi tarafına da mızrak alıp aslanın sırtına bindi. Bir de ağır yemin etti, “bilmem neyi bilmem ne etmezsem ne olayım, bana da bilmem kim demesinler” yemininden.

“Tamam,” dedi az önce a a  dalından e ilip Çandra’nın kulağına fısıldayan maymun, “sen oldun artık. Y r , gidip Hanuman’ı ziyaret edelim.”

- O da kim?
- Maymunlar tanrısı kırılıcam.
- Yerim dar kalfa.
- Peki kırılıcam.

Rivayet yayıcılar, rivayetleri yaldızlayıp yıldızlayıp yankılansın çoğalsın diye sağa sola dağıttılar. Yankılar bir süre sonra takmış takıştırmış bir halde geri dönünce, Çanakya Usta Çandra'yı yüksekçe bir terasa çıkardı ve "Dinle," dedi.

Hakikaten de uzakta bir ney, döne dolana akan bir nehir-den söz ediyor ve şöyle diyordu:

"Eskilerin 'amaçsızakan' adını verdikleri, ağır aksak donuk bulanık bir nehir vardı.

Toprak bir avucun içinde kader çizgisi gibi döner dolanır, gider Rivayetler Denizi'ne akardı..."

Rüzgâr, ney sesini elinden tutup Kader Dağları'na gezme-ye götürdü. Çandra kapadı gözlerini, kendi içine baktı. Ruşenk Hanım'ı bir şarkı mırıldanarak gezip dolanır halde gördü. Kendine ait hal ve tavırlarını, bir şey anlatırkenki hallerini, anlatılanı dinlerkenki bakışını, dinlerkenki bir soru biriktirdiğinde kaşlarının aldığı eğriyi, güldüğü zaman nasıl da...

Çandra seyrettiği yüzün, baktıkça bulanıp uzaklaştığını fark etti. Bir hayalin, hiç değilse hayalini yitirmekten korktu. Açtı gözlerini.

O zaman ihtiyar, "Yiğidim," dedi Çandra'ya, "şimdi sana asker toplamak ve gidip bir kırıllığı ele geçirmek lazım."

"Peki," dedi oğlan kulak memesi kıvamında bir sesle, "başım gözüm üstüne."

İhtiyar, "Skandar Bey ve kuvvetleri çekilecek, sırtını ona yaslamış olanların sırtı boş kalacak, taşlar yerinden oynayacak. Hazır olmak gerekir," dedi.

“Olalım,” dedi Çandra, “kader böyle ise.”

En yakın kiralın mülkünü almak üzere hazırlık yaptılar. Bir hedefleri vardı. Hedefsiz hazırlığın ne manası vardı?

Çanakya Usta bir danışma meclisi kurdu. Persten pürsten kaçıp gelmiş yönetim kademesi mensubu, üst düzey ordu komutanı, tecrübeli şahısları topladı. Yani yapacakları şey ile alakalı insanları biraraya getirdiler. Bir haber alma teşkilatı ve siyasi cinayet örgütü kurdular ki böylesi daha önce ne görülmüş ne duyulmuş idi.

Usta ile Çandra, bir yandan hazırlık yapıp öte yandan Yauna ordusunun davranışlarını inceliyorlardı ki yanlarına son dakikacı, sıcak haberci kırmızı götlü bir maymun geldi:

“Durum böyle böyle Beyim,” dedi maymun.

“Açık konuş,” dedi Çandra, “yabancı yok.”

“Çok sürmez giderler,” dedi maymun.

“Sel gider kum kalır,” dedi Çanakya.

“Yeri balçık kalır,” dedi Çandra.

Maymun, onları konuşur halde bırakıp ormana, Yauna ordugâhına döndü.

– Bir akşam, karşılıklı yarım hava oynasak kalfa... İyi gelebilir size.

Ordugâhtakiler, hava yerine nem soluyorlardı. Şimdiye değin bildikleri, görüp alıştıkları her şey, yıldızların yerleri, ayın yüzü, gökyüzünün rengi hafızalarından silinip bulanıklaşıyordu. Tenlerine yapışan, kendilerini koruyamadıkları, orada bulunmayı reddettikleri için alışma yollarını da tıkadıkları bir iklimde ruhlarını tüketiyor, her an her şeyi, her zamankinden çok daha fazla özlüyorlardı.

Sevdiklerinin yüzlerini, kayalık dağların yaylalarını, sırtüstü yatıp ayak parmakları arasından köpüklü denizi seyretmeyi, baharda sarı açan katır tırnaklarını, eşek anırtılarını, yaban kekiği otlamış keçi peynirini, bazı bedenleri ve mahrem yerlerini...

Ordu, sahibinin terk ettiği it gibi yağmurdan sırlıslıklamdı. Dönmek fikrine sıcak bakmayan Bey'in esasen anasından kaçtığı rivayetleri ıslak ordunun ruhunu üşütüyordu. Bazı kurnazlar ısınmak için hikâyeler anlatmaya başladılar. En çok dinleyici bulanlar, bekleyen sevgiliye geri dönüş hikâyeleri anlatanlar oldu.

Özleyecek sevgili yüzüne sahip olmayanlar, gelip hi-

kâyeleri dinliyor, anlatılan yüzleri hayallerinde canlandırıyor, içlerinden birini seçip onu kendileri için sevgili yapıyor ve sonra ona dönüyorlardı. Dinmeyen yağmurla birlikte sayıları öyle arttı ki, en tilki hikâyeciler bile kalabalığın dipsiz talepkârlığından bunalıp firar ettiler. Bazı firariler Babil şehrine kadar varıp meydan, çarşı, tapınak nereyi buldularsa orada ağız kapaklı sepetler ile tezgâh açtılar. “Koş vatandaş,” dediler, “sizin için bin bir güçlkle Bengal ormanlarından getirdiğimiz şu müstesna yaratık, iki Makedon mızrağı boyundaki eşsiz şaheser, Hind elinin medarı iftihar Kırıl kobrayı takdim etmeden önce; Belücistan, Tacikistan, Özbekistan ustalarının elinden çıkmış fildişinden mamul bu tarağı; ayrıca yanında tanrıların bir hediyesi olarak, ıslanınca şişen ve en kutsal tapınakların bahçelerinde yetişen, esasen nebatatdan mamul, kurutup kurutup tekrar kullanabileceğiniz yan etkisiz bu tabii yarağı;

- Yakışmıyor kalfa.
- Fakat organik ürün kıralıçam.
- Size de kısmet olur inşallah.

Firarilerin bazıları ticaret ve evlilik bağı ile hatırlı kişi olmayı becerip ortama uydular. Olup biteni elleri kığında izleyen bazıları ise inzibatlarca enselenip geri gönderilmek üzere paketlenildiler.

- Evli misiniz kalfa?
- Evde kaldım kıralıçam.
- Vardır bir noksanınız.

Geride ya da en ileride, Hind elinde yağmur altındakiler o kadar ıslandılar ki zihinleri nemlendi. Bazı askerler karanlık gökyüzüne zihnen yamadıkları dolunayı ve tecavüz et-

tikleri yüzleri, sevgilileri olarak görmeye başlayıp, abuk sabuk hareketlere tevessül edince, kahinler gelip duruma baktılar. Dilleri, ordunun ruhen zehirlendiğini söylemeye varmadı, “Yol büyüüne tutulduk, çaresi gerisin geri yürümektir,” demekle yetindiler.

Sapitanların sayısı artınca, doktorlar gelip ordunun nabzını tuttular. Bilmedikleri bir ritm ile atıyordu. Kıraliyet davulcularını, gösteri gruplarının müzik erbabını çağırdılar. “Anlamadık biz bu ritmi,” dediler müzikyenler. İçlerinde Antepli biri vardı, geldi baktı. “Biliyorum bu ritmi,” dedi. “Nedir söyle,” dediler. Antepli, göğsünün tahtasında ritm tutup aktardı:

“Damımıza mamımıza kar yağdı...”

“Anladık,” dediler doktorlar, “derin anksiyete.”

Kandahar’a bin atlı kervan salıp beş yapraklı yonca getirttiler. Dönüşte kervan, çocuklar gibi şendi. O akşam yemekte ordu, ince kıyılmış Kandahar yoncası yedi. Otu yiyen ordu sessiz sakin, sinirleri alınmış bir hal aldı.

Artık askerler günlük tayınlarına ilaveten beş yapraklı yonca alıyor ve yaşadıkları çevreyi farklı bir göz ile görüyorlardı. Buranın yeşili, sarısı, kırmızısı farklıydı. Tenlerin, ışığın, düşüncelerin ve ruhların rengi farklıydı. Göz önünde olan ya da göz göze gelinen her şey bir fikir veriyor, düşünceye sevk ediyordu.

Kampını ormana yakın kurmuş bir piyade bölüğü vardı ki, maymunlarla tanışmış, iyi kötü birbirlerine alışmışlardı. Piyadeler sözlerini sakınmayan köylülerdi. Maymunların bakışırken gözlerini kaçırmaları dikkatlerini çekmişti. Söyleyecek bir sözleri olduğu fakat dillerinin varmadığını düşündüler ve yoncaları yedikçe düşüncelerine inandılar.

“Biz böyle şey görmedik,” dediler, kalkanları gümüş armalı yaşlı askerler.

“Biz de,” dediler bilmem nesi bronz, daha genç askerler.

“Te bunlar böyledir be ya,” dedi genç bir seyis. “Sardoni bakışına benziyor,” dedi aslen Çanakkaleli, sonradan Miletli kibar fahişe ve artık olgun bir orospu.

“O nedir abla?” diye sordu yanında çalışan genç bir kız.

“Bir tür erkek bakışı,” dedi Melo.

– O nasıl bakış kalfa efendi?

– Hangisi kıralıçam?

– Neymiş o erkek bakışı?

– Sardoni bakışının iki izahı vardır kıralıçam. Biri şudur ki sardonik bakan arkadaşlar, insanın özgür ve kendisine ait olduğu fikrine inanırlar.

– Şık duruyor.

– Fakat hayata baktıklarında tersini görürler ve “Acaba yanılıyor muyum?” diye düşünürler. Sardonic, bu iki düşünüş arasında asılı kalır, bir kere öyle düşündüğü için başka türlü düşünemez. Bu yüzden sardonik bakar.

– Yani şaşş gibi mi?

– Bir şaşkınlık var haliyle.

– Melo Hanım kim?

– Bakışın ikinci izahını duymak istemez misiniz kıralıçam?

– Hayır.

Melo Abla, aslen Çanakkaleli, Frig-Aiol melezi idi. Melezliğinden  t r  Melo namıyla anılırdı. Kalemle çizilmiş in-ce güzel bir yüzü, göreni sakınleştiren bir gülümseyişi var-dı. Gözleri simsiyah, kara zeytinler gibi parıltılıydı. Parıltıyı gördüğünüzde Melo'nun içinde başka biri daha olduğu his-sine kapılırdınız. Siz o hisse kapılmış gider iken, içeriden  ı-kan olmazdı.

– Belki derindedir. Broşürü görmüş olsaydık eğer... de-ğil mi?

Melo, “şimdi dudaklarından güzel sözler dökülecek” fik-rini yayan mütebessim bir  ehre ile ortalıkta meltem olup esiyor, konuşmaktan ziyade dinliyordu. Onu karşısında gülümser halde bulanlar yanına uzanıp ne var ne yok an-latıyorlardı. Zaruret ile ordunun ardına takılıp Hind eli-ne gelmeden önce Milet şehrinin bir numaralı kibar fahi-şesi idi.

- Ne gibi bir zaruret?
- Önce şehre girelim kıralıçam.
- Lüzumsuz birisiniz kalfa.

O zamanlar Milet tevatür bir şehir idi. Şehir meydanında, limanda her cins insan dolanırdı: sakalları örgülü, üst dudakları tıraşlı, saç örgülerine altından ağustosböcekleri tutturulmuş, yeşil kırmızı nakışlı ve kolalı giysiler giymiş, bilezik kolyeler, çiçek tacından nişanlarla bezenmiş erkekler; merhem kokulu lüleleri, peşleri sıra yerleri süpüren giysileri, çiçeklerle süsledikleri adam boyunda bastonları ve küpeleri ile züppeler;

halhalları, altın yaldızlı, sivriburunlu papucları, muazzam topuz ve alınbağları ya da bantlı boneleri, minik ceketleri ve zarif kıvrımlı etekleri, peçe ve şemsiyeleri, kemerlerinde oval saplı tüy yelpazeleri, sapında fildişiinden oyma Afrodite resimli madeni aynaları, kurşun karbonatı ve sülûgen ile boyalı yüzleriyle kadınlar;

bronz tenli Mısırlılar, bakır tenli Fenikeliler, kasketi püsküllü, pantolonlu Frigler;

kürk şapkalı, kolsuz kaba yün elbiseleriyle zanaatkârlar; kayışlarında kurtboğanlar, ikili üçlü efe pozlarla dolaşan delikanlılar; kulplu sepetler içinde kitap ruloları, başlarında eğitimcileri ile okula giden oğlan çocukları;

pişmiş topraktan oyuncak atları, deriden mamul kayıkları, halka ve topaçları ile koşuşturan veletler;

görmeli tahtırevanlarına kurulmuş kalantolar ve asakları;

uçuşan beyaz pelerinleri, modaya uygun uzun konçlu çizimleri ile saçları tıraşlı atların üzerinde süvariler;

uç ayaklı koca kazanlar, defne dalları, tanrı heykelcikleri, altın suyu ile boyanmış boynuzları çelenkli boğalarıyla, buhur tüten kurban alayları;

yüksek bir sedyeye konmuş, kırmızı örtülere sarılmış ölü-
ye mezar bağışları ve hatıra amforalarıyla, defin ya da yakma
töreni için flütçüler, siyah matem giysileri ile savaş arabala-
rına kurulmuş insanlardan oluşan matem alayları;

yankesici ve falcılar, dilenciler, su taşıyan sakalar, bakkal,
çakkal ve nedense sıralamalarda en sona düşen pezevenkler.

– Bir derdiniz var ama hayırlısı artık.

Melo, Milet şehrinde bir numara idi ama şehrin yerlisi ol-
madığından kendini yarı gölgeye çekerek numaranın görü-
nürlüğüne silmişti. Böylece husumetleri önlüyor ve mev-
cut durumu toz toprak direncinden, kem gözden koruyarak
sürdürüyordu.

Mevcut durum, şehrin ileri gelen kadınları için, güzellik
müstahzaratı, hamileliği önleyici ilaçlar, sevgili azdırcılar,
koca bezdiriciler ticareti idi. Ön planda parfüm, tütsü işi ile
uğraşılıyor gibi görünüyor, tezgâh altından diğerlerini alıp
satıyordu. Kimine sırdaş arkadaş, kimine abla kardeş ola-
rak ne vermesi gerekirse veriyor, siparişler aracılığı ile Ro-
ma'dan Babil'e, Trabzon'dan Mısır'a, hayır duası ve bilgi alı-
yordu. Böylece geniş bir kadın ağını ve ağa takılanları elin-
de tutuyordu.

– Bravo kadına.

Evine, sohbetine, yatağına giren askerî, ticari, politik nü-
fuzlu erkekler, sanatçılar, sporcular ile çok dilli bir dünyada
dilşad, yaşayıp gidiyordu.

– Oh!

İskender Bey ve ordusu gelmezden evvel Milet ve civarını Pers Şahı adına yöneten Satrap da derler vezir ile yakın dost idi. Olmaması ne mümkün idi.

- Kinaye mi?
- Su testisi su yolu kırılıcam.
- Ne demek? Damlaya damlaya göl mü olur yani?
- Pekmezin varsa sinek Bağdat’tan gelir kırılıcam.
- Pekmez varsa sinek Bağdat’a da gelir kalfa.

Bey ordusu Milet’e gelip medeniyet gereği kapıları kırıp şehri aldıklarında, tabiatıyla paradigmalar değişmiş, Melo derhal ihbar edilmişti. Ihbar dosyası çıkıp Başkâtip Evmene Bey’in önüne geldi.

- Şu, gömleği kolalı kâtip.
- Evet kırılıcam.
- Yakışıklı biri mi?
- Olsa ne olacak kırılıcam?
- Salaksınız kalfa.

Başkâtip Evmene, para pul plan program işlerinden sorumlu, Filip’in sarayında yetişme, Bey’in çocukluk arkadaşı idi. Şeytan bununla karşılaşsa yolunu değiştirirdi. Bir köşesinde titrek kurdela diliyle yazılmış, “Cografyos Tarihinis Annesidires” ibaresi yer alan bir haritanın üzerinde çalışıyordu. Harita, Evmene Bey’in yol boyunca, “kimden ne aldık, kime ne verdik, hangi hazine nerede, hangi şehirde ne kadar parayı muhafaza ediyoruz?” şeklindeki soruların cevaplarını içeren gizli haritası idi. Tanrılar vermesin ama, kazara İskender Bey’in ayağı kaysa, düşüp taşa kuma çarpsa, başına bir hal gelse ne olacaktı? Paşalar, derhal durum muhakemesi isteyecek ve sonunda sadede gelip “Başkâtip,” di-

yeceklerdi, “getir bakalım şu kayıtları.”

Bu nedenle elinde birden fazla kayıt vardı. Bazıları sıkıcı papirüs ruloları idi. Binlerce gereksiz bilgiyi isteyenin önüne yığıp hayatını karartabilir, etkilemek istediği birine özel çizilmiş haritalarını gösterirdi. Bu özel haritalara kentleri ve en meşhur yapılarını çizdiriyor, madenleri, kereste deposu ormanları, kimin nerede ne ekip biçtiğini, çarşı pazar noktalarını, hangi limanlardan nereye ne gelip gittiğini semboller ile işaretliyordu.

Çalışmaktan başlarını kaldırıp dünyanın sınırları üzerine kafa yormaya, peşine ordu takıp sağa sola gitmeye vakti olmayan insanlar işlerine devam ediyor, böylece Kıbrıs bakırı, Nubya altını, Toros gümüşü nehir gibi akıyordu. Gemiler ve kervanlar maden külçeleri, Fenike kerestesi, Baltık kehribarı, kumaşlar, papirüs ruloları, kokular, baharatlar, tohumluk bitkiler, damızlık hayvanlar, iş arayan meslek erbabı, yurt arayan yurtsuzlar, emekli askerler, terziler, sanatçı, işsiz ve gezginleri taşıyordu. Kim tutacaktı bu hercümercin kaydını?

- Tabii ki serkâtip Evmene Bey.
- Engin kavrayışınız beni mest ediyor kıralıçam.
- Yavşamayın kalfa.

İhbar dosyası bizzat ihbarcının kendisi olarak geldiğinde, Başkâtip Evmene bu işler ile meşguldü. Adamları, garip bir şahsın kendisini özel ve gizli bir hususta görmek istediğini söylediklerinde, “Neye benziyor!” dedi.

“Biz bişeye benzetemedik,” dediler adamlar.

“Gönderin gelsin,” dedi Başkâtip.

İhbarcı kapıdan girip de birkaç adım attığında, onun “koltukçu”nun teki olduğunu düşündü Başkâtip Evmene. O zamanlar koltukçu dediğin, insanı herkesin önünde alenen

yalayıp duran tıynette biri idi. Adam, gelip selam verip ötmeye başladığında oligarşi yanlısı karakterine büründü: Güç ve kazanç düşkünü, binlerce dizelik Homeros destanlarından tek bir dizeyi, “çok başlı olmak iyi değil, bir tek önder olsun” dizesini ezberinde tutar, diğerlerini unuttur.

Adam gelip selam verip, Melo Hanım’ın şimdi kaçmış gitmiş olan eski vezir ile ne tür yakınlıklar içinde olduğunu anlatıp, içi Atina baykuşu ile dolu bir kese ile çıkışa yürürken, başka bir karaktere büründü.

Başkâtip, adamın bir ihbar takdimine üç karakter sığdırdığını görünce, “Bir dakika,” dedi, “az zamanda çok işler yapan ne idüğü belirsiz adam. Tırtamos adında birini tanıyor musun?”

Tırtamos, Aristo Hoca’nın öğrencilerinden idi. Öyle güzel konuşurdu ki hoca buna, “tanrı gibi konuşan” manasında “Teofırstos” adını vermişti. “Dünyayı talih yönetir” dediği için dinsizlikle suçlanmış, evliliğe yanaşmayan, aşk denilen şeye “aylağın ruh hastalığı” adını veren biriydi Tırtamos. Kaçığın tekiydi.

- Belli olmaz.
- Belli olmayan nedir kiralıçam?
- Hakikatte kimin kaçık olduğu.
- Kaçıklara sempatiniz var kiralıçam.
- Ben öyle demedim ama, siz teşnesiniz galiba.

“Evet,” dedi ihbarcı, “bir zamanlar Atina’da yanında çalışıyordum.”

“Ne iş yapıyordun?” dedi Başkâtip.

“Yazmalarını kopyalar, çoğaltırdım,” dedi adam.

“Elinde Tırtamos kopyası var mı?” dedi Evmene.

“Var efendim,” dedi ihbarcı, fırsatçı ile namussuzun yarıdakısı arası bir bakış ile.

“Hangisi?” dedi Başkâtip.

“Karakterler’ efendim.”

“Getirdiğinde o beline koyduğundan bir tane daha alırsın,” dedi Evmene. “Başüstüne,” dedi adam. Sinsi ile korkak arası bir karakter ile çıktı odadan.

Evmene, “Şantöz Tesa’yı çağırın,” dedi adamlarına.

- Konu ne idi kalfa?
- Melo Hanım’ın ihbar dosyası.
- Hayır! Daha önce...
- Daha önce maymunlar, Sardoni bakışı ve ordugâhtaydık kiralıçam.
- Oraya nereden geldik?
- Mauryalıların yetimi Çandra Gupta’dan kiralıçam.
- Peki şimdi neredeyiz?
- İhbarcı ile Başkâtip Evmene Bey odası kiralıçam.
- Buradan nereye gideceksiniz? Beşiktaş hariç.
- Nereye gidiyorsa kiralıçam.
- Ne, nereye gidiyorsa?
- İskender Bey kiralıçam.
- Ayol nereye gitsin, kuyuya attınız gül gibi çocuğu.
- Kuyu da bir yoldur kiralıçam.
- Acil şifalar diliyorum kalfa.

Başkâtip Evmene’nin “çağırın gelsin” dediği Şantöz Tesa, Yauna dünyasında moda olmaya başlayan yeni tiyatro ekolünden bir oyuncuydu. Filip’in sağlığında Makedonlar birinci lige çıkarken Pella sarayı itibar kazanmış; şehrin otel, tiyatro, kerhane ve ticaret hayatı inanılmaz canlanmıştı. Tesa ile İskender o zaman tanışmışlardı. İskender, bir saray-iktidar hamlesi olarak Karya ileri gelenlerinden birinin kızı ile evlenmek istemiş ve Tesa’yı aracı kılmıştı.

Anasının gözüydü Tesa. İskender’in müstakbel Bey oldu-

ğunu görmüş, aracılık dileğini ikiletmemiştir. En yakın li-
mana inmiş, bir gemiye binip adalar aktarmalı Efes şehrine
gelmişti. Oradan Karya ülkesine giden günnük buhurdan-
lık kervanına takılıp hedefine ulaşmış ve Bey'in talebini bil-
dirmişti.

Kız tarafı olayı anında Filip'in kulağına üflemişti. Filip zı-
vanadan çıkmış, oğlunu önüne katıp kovalamıştı. Neticede
evlilik olmamış ama Karya halkı için İskender, "enişte bey"
olarak kalmıştı.

- Maskara ettiniz adamı.
- Ben yapmadım kıralıçam.
- Sinsisiniz, sinsi.

Artık olan olmuş biten bitmişti. Bey, Ezine Bayramiç ci-
varlarında karaya çıkıp cevize denk geldiği noktada dev gi-
bi bir Pers ordusunu yenmiş, sonra Ayvalık, Bergama, Söke
güzergâhından Milas'a inmişti. Yol boyunca Bey'in dikkati-
ni bir şey çekmiş, nihayet Milas'ta aslan suretleri ile bezeli,
sağlam ve serin taşlardan örölü bir han avlusunda, sarmaşık
gölgesinde oturduklarında konuyu açmıştı.

"Dikkatinizi çekti mi," dedi Bey, "bizi pek takmıyorlar."

Alınmıştı. Neticede buraya sarı çizmeli bilmem kim ola-
rak gelmemişti. Makedonya Kıralı, Argos hanedanının va-
risi, Yeni Helen Birliği'nin başıydı. Hatta daha kalabalık idi
ama bu kadarı yeterdi. Buraya, hısım akrabalarının yaşadığı
kolonileri Persler Pürsler denen hırtların boyunduruğundan
kurtarmaya gelmişti.

Fakat görünen oydu ki, çevrede kurtarılmak isteyen bi-
rileri yoktu. Her şey tıkır tıkır işliyordu. "Tıkır" sesine uy-
gun, "koine" dedikleri bir dil geliştirmişlerdi. Öte yakanın
göçmenleri ile bu yakalılar, birlikte iş yapa yapa dil dile değ-
dirmişler sonuçta bozuk para şingirtısına benzer, akışkan,

ötüşken yeni bir dil yapmışlardı. Herkes bu dili kullanıyordu. Yalı'da oturan boku boncukluzadeler hariç. Onlar hâlâ, dağları karlı Erzincan'daydılar.

- Tebrik ederim. Kuş kondurdunuz.
- Ne gibi kıralıçam?
- Milas'a inmiştiniz ki Erzincan'a vardınız.
- Mahzuru var mı kıralıçam?
- Niye olsun bitanem, geze geze gidiyoruz.

Duvarları aslan suretli taş avluya dörtlü bir toplantı ızdım: Bey, Başkâtip Evmene, şantz Tesa ve Melo Hanım. “Hoş geldin beş gittin ne alırdınız” gibi ara hareketler ekledim. şantz ile Başkâtip’i gönderdim. Diğerlerini avluda yalnız bıraktım. Bey’i tek aldım, yüzüne yakın girdim. Başının ardına sarmaşık dalları düşürdüm. Sarmaşığa “bu resimde duran adam ne dese doğrudur” ışığı verdim. ışığı alınca Bey, “Benim için çalışır mısınız?” dedi Melo’ya.

Melo’yu tek aldım. Yüzüne yapraklar arasından düşen, gölgeler arasında oynayan bir ışık verdim.

“Zaten,” dedi Melo, “huzurunuzdan çıktığım andan itibaren bu intiba ile yaşayacağım. Sizden önce de olduğu gibi.”

Sustu, Bey’e baktı.

Bey, “*devam et*” anlamında Melo’ya baktı.

“İlk fırsatta ziyaretime gelecekler... karılarını kızlarını gönderecekler. Sıcak ve cömert olacaklar. Size dair bir şeyler duymak isteyecekler.”

“*Benden korkuyorlar mı?*” dedi Bey.

“Hayır,” dedi Melo.

“O halde neden mesafeliler?”

“Siz herkes adına konuştuğunuz iddiası ile geldiniz fakat...”

Lafın tamamı aptala söylenir terbiyesiyle, sustu Melo.

“12 kıkırdaklı Lyon Birliği...” dedi Bey kendi kendine, daldı derin gölgelere kayboldu gitti.

Melo, acaba lafın gerisi var mı diye bekledi. Uzun sürdü bekleyişi. “Ne yapсам ne etsem” diye etrafa bakındı. Masanın üzerinde bazı mektuplar gördü. Tabak gibi açık duran bir mektuba gözü kaydı:

“...Yunanlılara baba, dost ve yakın olarak davran. Barbarlara ise efendi olarak. Onlardan hayvan ve bitkilerden yararlan-dığımız gibi yararlan. Öğretmenin Aristo.”

Melo Hanım, hazır gözü kaymışken diğer mektuplara da bir bakmak istedi. Fakat acaba etrafta kendisini görebilecek birileri var mıydı? Saçını sol kulak ardına atıp sağına baktı. Görünürde kimse yoktu. Aynı hareket ile soluna baktı. Perdenin kıvrımları arasında desene tam uymayan bir çift göz gördü. Muhafız kıtasından bir yaver, mefruşata uymuş görevini ifa ediyordu. Adam görüldüğünü görünce hepten görünür oldu ve “Endişelenmeyin,” dedi, “annesini sorun, işe yarıyor.”

Melo o an denize düşmüş olsa yılanı sarılırdı. Haliyle derhal, “Ananızın sağlığı nasıl?” diye sordu Bey’e. “Çıt” dedi sıyrıldı Bey kozasından. Kilidi açıldı. Kara gözüne ay, mavisine gün doğmuştu. Belli ki bir fikre varmıştı.

“Yemekte bana eşlik eder misiniz?” dedi Melo’ya.

Serin yamaçlara yayılmış, sedir ağaçları ile çevrili mermer konaklı bahçelere, “Bey gelmiş, ağırlamazsak ayıp olur” babinde muhteşem bahçe partileri çızdım. Eksiksiz sofralar, zarif kadınlar. Hind sümbülü ve günlük ağacı sakızından parfümleri ile Midilli ve Sakız kadınları, “uyandırma kerizi,

bulandırma denizi” bakış ve gülücükleri. Muhteşem icracılardan bahçe dinletileri. Mum tutan cıvıl oğlan, kız heykelleri. Sırtlarında mumlar ile ortalıkta dolanan kaplumbağalar. Eş arayan çayır kurbaalarının vıraklamaları...

- Gel bi tanem, sen yine Melo Hanım’a gel hadi.
- Hangisine kıralıçam?
- Sizde hangileri var?
- Bey yanında Melo, Babil’de kadın evi açan Melo, Melo ormanda...
- Karışık alim kalfa.

Bey, Melo’yu yanına aldı. Nereye gitse beraberinde götürdü. Önce Bodrum, Gümüşlük havalisini dağıttı. Sonra Ankara’ya gidip bir kağıt boyunduruğunun bağlantılarını kesti. “Büyüksün baba,” dediler yalakaları, “kim tutar seni.” “Kesmek kolay,” dedi Çinçinbağlı bir kurbaa, “sıkıyorsa yeniden bağla.”

Bey ve ordusu Toros geçitlerinden Tarsus’a indi. Tarsuslular yine yaz geceleri damda yatıyor, çoluk çocuk düşüp bi taraflarını kırıyorlardı. Bir haber geldi ki, Pers ordusu arkalarına sarkmış, tuzak kurmuş. Nasıl hamle ettiyse, tuzağı da Pers ordusunu da bozdu. Baktı ki İran Şahı karısını kızını bırakmış kaçıyor. Gitti Şah’ın anasına karısına dedi ki, “*Dünya ahret bacımsın. Bir emrin olursa başım gözüm üstüne.*” Bir de doğu usulü selam verdi. Makedon kurmaylar bu izzet ikramdan ve beden dilinden huylandılar. Bey, başka işlere kafa yordu, düşündü: “*Acaba İran içlerinden Hemedan-Tahrân üzerinden kuzeydoğuya mı gideyim; yoksa Suriye kıyılarından güneye inip Kahire mi yapayım?*”

“Pers mülkünün deniz bağlantısını tümünden keselim,” dediler kurmaylar. Onun da işine geldi, aklına yattı, Mısır yo-

luna saptı. Yol üstünde, Beyrut dolaylarında mekhanecileri ile meşhur, kara bir taş saygıda kusur etmeyen bir Fenike şehri vardı. Ada üzerinde kurulmuş korunaklı bir şehir idi. Bu şehre bazıları Tyros, bazıları da Sur şehri derlerdi.

Bey geldi, “Siz bu şehri bana verin,” dedi.

“Niye ki gülüm?” “Şam gülü, rosa damascus,” dedi şehir halkı.

“Pers mülkünün deniz bağlantısını kesicem,” dedi Bey.

“Zorun ne?” dedi şehir.

Sinirlenmeye başladı Bey, “Stratejik nedenlerim var,” dedi.

“Hayırlı olsun,” dedi şehir.

“Uzatırsanız olmayacak,” dedi Bey.

“Uzun olsun zengin gösterir,” dedi şehir.

“Ben size göstereyim de görün,” dedi Bey.

Hakikaten de sözünü tuttu. 7 ay yeri göğü birbirine kattı. Dağları devirdi, ormanları ısırdı. Netekim, 7. ayın sonunda, ölümler ve köleler bir yana şehirde insan kalmadı. Bu da gitti onların kara taşına dokundu. Taş buna dedi ki: “Nedir İskender, mesele nedir?”

“Ne yapıyorsam cihanşümül bir kardeşlik için yapıyorum,” dedi Bey.

“Onlar zaten kardeş,” dedi taş, “yapmasan da olur.”

Hisli, hassas biriydi. Taşın sözleri ağına gitti. O hızla indi Gazze’yi dağıttı. Mısırlılar baktılar ki adamın biri binmiş atına yukardan aşağı ese ese geliyor, “Ulan kim bu?” dediler. “Kızıroğlu Mustafa Bey,” dedi Boğazköy’den gelme bir tüccar, “alttan alın suyuna gidin.”

Bey varınca reel politikçi bazı Mısırlılar ellerine sarıldılar, “Ah yücelerin yücesi kurtarıcı hoş geldin, dile bizden ne dilersin?”

“Ben dilemem,” dedi Bey, “benden dilenir. Fakat bana bir rehber gerek. Çöldeki tapınağa gitmek için.”

“Hangi tapınak?” dediler.

“Melamin tabak ve Tanrının Oğlu rozetleri veren,” dedi Bey.

Hakikaten gitti, rozeti takmış olarak döndü. Rozeti takınca üzerine garip haller tavrılar geldi. Dedi ki, “*Tam zamanı ağalar... gidip o Dara pezevenğini rezil rüsva edelim.*”

Paşalar, “Kardeşim, adam sana Dicle’nin batısını, öz kızını, hazinenin yarısını veriyor... ‘anamı karımı çocuklarımı ver sulh olalım,’ diyor. Daha bu işi uzatmanın alemi ne? Kabul edelim, evimize barkımıza dönelim. Bizim hanımların durumu meçhul, o meçhule biraz da biz...”

“Hayır,” dedi Bey, “*dediğim dedik, yediğim hedik... daha da gideceğim, kozmopoliz aşkına.*”

Neticede kalkıp Acem mülküne doğru yola çıktılar.

Acem ülkesine girdiklerinde hava günlük güneşlik, mevsim bahardı. Gökyüzünde rüzgârla seyreden bulutlar vardı. Ordular karşılıklı sıra sıra, rengârenk dizilmişti. Borular ötüp davullar çalmaya başladığında ordunun biri Makedon Çiftetellisi’ne, diğeri ise Acem Karşılması’na başladı.

Fırat’ın batısındaki adıyla “aceleci küçük Yauna,” doğusundaki adıyla “vızık sokmuş Skender beg” ardında dev bir davul, elinde mendil, iyi aile çocuklarından seçme gümüş kalkanlı süvari birliği ile, Acem Beyi Dara’nın masasına yaklaşmıştı ki, adam, çağrılmadan gelen, pantolonsuz, yarı cıbil ve parlak delikanlıya kızdı, davulu zurnayı bırakıp terk etti meydanı.

Bey küplere bindi yine de yetişemedi Acem Beyi’ne, bağdırdı arkasından dağlara: “*Şerefsiz... Ben de seni bulup tüketmezsem...*”

Parmeni Paşa baktı ki Iskender yırtınıyor, “Beyim,” dedi, “eşşegin şeyine su kaçırmayalım... daha ötesi bizi bozar.”

“*Bu fikriyat da senin sağlığını bozar paşa,*” dedi Bey.

Döndü orduya, “*Babil’e gidip palmiye göbeği ile hurma yiyelim,*” dedi askere, “*oradan da dünyanın ucuna gidelim.*”

“Gidelim ağam,” dediler, “zaten ortalık leş kokuyor.”

İskender Bey, işaret verdi, davulcu cenk havasından yol havasına d6nd6. Bey dudaklarını araladı, “Erkekler,” dedi, “gidiyoruz.” Gittiler.

– Hakikaten de bir nevi ortaya karışık oldu kalfa.

Babil’de Melo, boş durmayı sevmez biri olarak, bir kadın evi açtı. Bir de broşur bastırđı: “Semiramis Kadın Evi.” Yemek, giysi, makyaj, hamilelik 6nleme teknikleri seminer ve kursları, aylık moda dergisi, sahne sanatları...

İşler fena gitmiyordu. Hatta Babil’den ayrılıp daha doğuya geldiklerinde de bir şey değişmedi. Ancak Hind ormanına ulaştıklarında sistem 6nce yavaşladı, sonra durma noktasına geldi. Gerideki pazarlar ile irtibat neredeyse kopacak kadar incelmişti. Denetimden uzak tahsilat birimleri parayı kafalarına g6re başka işlerde kullanıyor, bazıları ortadan kayboluyor, daha kurnazları ise Semiramis markası altında kendi işlerini kuruyorlardı.

Yağmurla birlikte sistem t6m6yle durdu. Erkekler yağmur altı haleti ruhiyesi 6st6ne beş yapraklı yonca k6r6 ve maymun bakışması ile ortalıktan 6ekilince, kadınlara 6nce s6resiz tatil duygusu geldi. Bazıları hem cinslerine vakit ayırdılar. Bazıları mevcudiyet 6zerine d6ř6nmeye başladı. Alışık olmayanlar dağıldı. Y6zlerine k6l s6rer oldular allık niyetine.

– 6n yargının yanı sıra art niyetlisiniz kalfa.

Her g6n biraz daha boğarak ge6iyordu ki g6n6n birinde ormandan fıkır fıkır bir m6zik sesi geldi. Sesleri hayra yormadı duyanlar. Orman denilen yer, “sabah erken kalkalım, y6r6y6ře gidelim” denilebilecek bir ortam değildi.

Melo, ileride ağaçlar arasında patika bir yol varmış da, birileri ellerinde tefler davullar ile hayırlı bir vesile için yola çıkmış, çala çala oradan ge iyorlarmış şeklinde gelen sesleri bir süre dinledi ve yerinden kalkıp “Var mı gelen?” dedi. Yardımcılar, hizmetk rlar anında ortadan kayboldular.  nemsemedi Melo. Kimsenin kimseye hesap soracak hali kalmamıştı.

“Dur kız,” dedi birileri, “ nden birini gönderelim bir bak-sın hırlı mı hırsız mı, hırsız u ursuz mu.”

Melo’nun diline, “Ulan orospular, dünyanın bu kısmında bizden büyük tehlike mi var?” lafı geldi ama esirgedi. “Hı hı,” dedi, yürüdü.

Yanında büyümüş  ks z bir kız vardı. O ve birkaç kadın daha takıldı peşine. Kamp sınırını geçmek üzere iken nöbetçiler, “Hooo nereye?” dediler.

“  ş ayı,” diye cevapladı kadınlardan biri. Artık günün parolası mıydı ya da başka bir şey mi, her ne ise, “Geçin,” dediler askerler. Ayıyı geçip ormana girdi kadınlar.

Orman, yemyeşil ve sık ağaçlı bir ormandı. Mango ağaçlarında guguk kuşları ötüyor, g llerde beyaz mavi nilüferler dev çanakları içinde yüzüyorlardı. Su kuşları g l n üzerinde oynaşıyor, su kenarı açıklıkta filler yan gelmiş yatıyordu. Sanki bahar gelmiş, orman renkli giysilerini giymiş, canlılar hareketlenmişti. Her yanda bin bir türlü  i ek a mış, arılar bir çiçekten diğeriye dolaşmaya başlamıştı.

Kadınlar müzik sesine doğru yürüdüklerinde bir de baktılar ki hakikaten rengârenk kumaşlar, sorguçlu t rbanlar, yüzükler bilezikler şunlar bunlar içinde burma bıyıklı, esmer karayağız, kollar muz ağacı dalı, yani kaşlı değil düzgün, g g s inek başı, dizler yengeç, dizden aşağısı balık, omuzlar kalın kısmından fil hortumu, sa lar düz geri taranmış parlak ve yağlı, orta boylu kalem kaşlı, gözler balık ya da yaprak, bo-

yun “deniz kulesi” dedikleri şu kabuklu deniz bilmemnesi-
nin irisi ki sesi gür olsun, ayaklar lotus çiçeği... peşinde mai-
yeti, ok yay taşıyıcıları, solistleri, dansçıları, orkestrası ve bi-
nek papağanı ile “Avara mu” diyerek kırita sallaya geliyor.

“Ah,” dedi küçük bir çığlık attı Melo, “orospular tanrısı
aşkına, bu gelen Ka-mâ.”

Ka-mâ, papağan sırtında fink atan, kara kaş ela göz, bıyık-
ları burma, genç yağız, yiğit, zampara, dur durak tanımaz,
su olup kapı altından sızan, şeytan tüyü biriydi. Güldü mü
çocuklar gibi güler, ateşe verirdi tarlalarını. Şeker kamışın-
dan bir yay, yaya gerili bir ok taşırdı. Okun ucu demir değil,
nilüfer çiçeği idi. İşi gücü ok niyetine sağa sola çiçek atmak
olan, deli desen deli değil, akıllı desen hiç değil, bir acayıp
tanrıydı. Sunak, kan, kurban istemez, kalendermeşrep biriy-
di. Güzel çirkin aramaz, gönlüne bir eğlence, muhabbet ol-
sun yeterdi. Sabahtan akşama kadar kıcında rakkasesi, ha-
nendesı, davulcusu tokmakçısı ile “Avara mu” diyerek do-
laşır, müziğini duyan, dansları ve kafilenin renklerini gören
taş olsa peşlerine takılır giderdi.

Melo ve peşindekiler de öyle yaptı. Bir süre birlikte kıvıra
kıvıra gittiler, bir banyan ağacında duraladılar.

– Ne tesadüf.

Burası, Banyanaltı mevkii diye bilinen, dervişlerin, mün-
zevilerin, gezginlerin toplanıp sohbet ettiği, yedi iklim dört
köşe dünyanın kafası karışıklarının birbirlerinin bitlerini
ayıklayıp zihnini aydınlatuğı bir yer idi. Banyanaltı meskûn-
ları, Ka-mâ ve avanesini karşılarında görünce, saygı ile aya-
ğa kalktılar.

Ka-mâ, “Devlet geldi ayağa kalkın” zihniyetinde bir adam
değildi. Hep birlikte karşılıklı tevazu hareketleri yapıp yine
oturdular.

“Konu ne idi,” dedi Ka-mâ, “neyi böldüm?”

“Bölünmüş bir şey yok,” dedi Banyanaltıgiller’den kulakları tüten biri, “zaten bütün de yok.”

Ka-mâ havadaki kokuya, adamın tütüşüne baktı, “Anladım,” dedi, “müsaadenizle, benim bir işim vardı. Siz devam edin lütfen.”

Davulcularına işmar etti. Davulcular derhal “aman gidelim kalk gidelim cıgarayı feneri yak gidelim” havasına girdiler.

Davullar yarım havalar vuruyor, milletin kanı kaynıyordu. Melo ve şürekâsı, “dağların anası kubela aşkına” deyip seyirtip Ka-mâ’nın peşinden kalabalığa karıştılar. Bazıları ellerinde olmadan, yani gayri iradi denilen beden hareketleri ile kıpır kıpır, çalgıcılara yanaşıp nağmelerin koynuna attılar kendilerini. Nağmeler onları müzikyenlerin koynuna taşıdı vakti gelince.

Melo’nun öksüz çömezi, Çigong prensipleri üzerine tanım broşürleri dağıtan bir çekikgözlü gördü. Gidip bir broşür aldı. Ayaküstü bir şeyler konuştular. Adam kıza her ne dediyse, “Ah! Benim Çin’de hiç ablam olmadı,” dedi, iç geçirdi kızcağız.

– Canım benim.

Bu esnada kamp ile orman sınırında, bir kâhin yamağı, maymunun teki ile taş oyunu oynuyordu. Yamağın akli oyundan ziyade dilinde bir söz olduğu rivayet edilen maymun bakışındaydı.

“Eğer,” dedi yamak, “dillerinin ucundaki söz bir cevap ise sorusu ne olabilir?”

Soru’nun ne olabileceği sorusu öyle yayıldı ki, komşu birliklerden gelip maymunlar ile bakışanların sayısı arttı. Bazı uyanıklar bahis işine girdiler.

“Ordu, maymunlar ile bakıyor,” dedi subaylardan biri, üstüne rapor verirken.

“Maymunlar ordunun kafasını karıştırıyor,” dedi üst subay, ast raporunu üstüne iletirken.

“Kafası karışık bir ordudan hayır gelmez,” dediler savaş beyleri raporlara bakıp.

“Bu yetmişikibuçuk milletli ordu ilk defa bir meselede hemfikir,” dedi Başkâtip Evmene.

Asker arasında bahisler yükseliyordu ki köleler, maymun bakışında saklı sözün, “Nemene?” olduğuna, bu gizli kapaklı sözün içinde bir soru’nun bulunduğuna dair bir rivayet saldılar. Asker, sözü diline dolayıp sabahtan akşama tekrar ederek, gizin kilidini açmaya çalıştı. Açamadı. Çilingir ile maymuncuk arası bir hale kilitlendi kaldı.

Bey’in gerilerde bir yerlerde ota böceğe gark ettiği ölü kâhin Kallisti, ölümler tanrısının ulakları aracılığı ile rahmetli Kırıl Filip’e bir mektup gönderdi:

“Sayın Kırılım,” dedi, “durum bu merkezde... acilen geliniz. ‘Nemene ahi’ ile maymun kıcına esir ve çaresiziz.”

– Mevlam kayırsın kalfa, ya da isterseniz çayıra salalım sizi.

Kurmay ölümler Bey çadırında, rütbesi düşükler çadır çevresinde, rütbesizler orada burada iken deli bir rüzgâr, uğursuz bir fırtına ortalığı kasıp kavurdu.

“Hah,” dediler yaşlı ölü askerler, “Filip bu gelen.”

Hakikaten de Filip, kızının düğününde giydiği, suikast anında üzerinde olan giysiler içinde, böğründe çift ağızlı bir Kelt baltası, karnıyarık bir kasırga halinde geldi. Yanında genç eşi vardı. Genç eş, hareli tüller ile örtünmüş, göğsünde henüz sütten kesilmiş ve İskender Bey’in anası Olimpiya Hanım’ın verdiği zehir ile kusmuş köpürmüş bebeğini taşıyordu.

Subaylar, saygı, hürmet ve dillerinin ucunda oğluna dair birikmiş şikâyetler ile karşıladılar Filip'i. Eşini dikkate alan olmadı.

Filip şöyle bir etrafına baktı, "Bizi Parmeni ile yalnız bırakın ve kırılıcıyı ağırlayın," dedi.

En açıksözlü ölümler bile, "Artık bir mânâsı var mı bu yüksek gizlilik denilen şeyin?" diyemediler.

Yalnız kaldıklarında Filip, Parmeni'ye yaralarını sordu: "Nasıl oldu bunlar?"

"Oğlunuzun özel mesaj kuryeleri," dedi Parmeni. Sustu, Filip'in tepkisini bekledi.

O esnada Filip, yatağın başucunda, örtünün altından ucu görünen kararmaya yüz tutmuş papirüs rulolarını fark etti. Çekip aldı. Şöyle bir göz attı.

*"Hektor, yüreğimin en çok sevdiği oğul!
Sağlığında göz bebeğiydin sen tanrıların,
Onlar kaderin yazdığı ölümden de saydılar seni,
Ayağitez Ahüleyus yakalayınca öbür çocuklarımı,
Gider satardı ekin vermez denizin ötesinde,
Samos'ta, Imbros'ta, dumanlı Lemnos'ta."*

Rulolar, vaktiyle yazarına çizerine eşek yükü kadar para ödediği, bizzat Aristo hoca tarafından gözden geçirilmiş İlyas adlı destana ait idiler. Yorgun bir baba sesiyle sordu Filip: "Hâlâ bunu mu okuyor bu çocuk?"

Parmeni'nin içinden cevap vermek gelmedi.

Filip, elinde papirüs rulosu, yatağın kenarına oturdu. Az önce mırıldandığı soru, sorudan ziyade çaresiz bir serzeniş idi. Sağlığında, orası senin burası benim deyip peşinde ordu ile gezmiş, bazen cebr ile fakat genellikle hilebaz ilmi kullanarak bir koyup üç almış biri olarak, kendini ve geçmişi tartıyordu Filip.

Parmeni, Filip'in sorusunun soru olmadığını bildiği için

cevap vermemişti. Iskender'in, valide-peder arasında iki uçtan çekiştirilmiş bir çocuk olarak nasıl büyüdüğüni iyi biliyordu. Hatta, evveliyatını da.

Makedon monarşisinin tek boynuzu kırık boğası peder ile gizemli soyut valide arasında büyümeye çalışan kafası karışık bir velet iken Aleks, silahhaneye iner kendine yeni silahlar icad ederdi. O zaman Allahın bir kulu çıkıp da "Oğlum ne yapıyorsun sen?" dememişti. Aksine, kağnılar dolusu para saçarak Yauna aleminin gözbebeği Aristo Efendi'ye talebe etmişlerdi. Çok fena keleğe gelmişti çocuk. Tüm aile, hanedan, monarşi, atalar tarihi ve büyük para, oğlanı gün doğumuna çevirip zemberek gibi kurmuşlar sonra da ardından itmişlerdi. Sürekli bir şeyler eksik duygusu ile yaşamış, o duygu neyin nesi ise tamam etmek için dünyanın iki yakasını biraraya getirmek gerektiğine inanmıştı.

"Dunnya polo değil, bisiklet yakalıdır," derdi eskiler.

Filip elinde rulo, çözüp çözüp tilki kuyruğu bağlıyordu. Artık çözdü mü, bağladı mı ne ise, sağlığında hiç kullanmadığı bir ses tonu ile sordu:

"Biz nerede yanlış yaptık Parmeni?"

"Hah!" dedi zıpladı, ota boka maydanoz kurbaa.

Kurbaa, kendi meselelerini çözerken insanlık alemi için yeni meseleler yaratmış Filip gibi bir meselebazın ağzından, bir durum değerlendirmesi gelir, hatta belki de maymun bakışında saklı duran söze bile bir cevap olur diye umuyordu fakat, "Ahh," dedi böğürdü rahmetli kiral, "Nerede bu eş-şoğlueşek. Çağırın sıçayım ağzına."

Köleler gizlice *nemene* rivayeti yayıyorlardı ki haddehanede getir götüre bakan, "zevzek" lakaplı biri, "maymun bakışında saklı söz nedir?" sorusu etrafında dönen ba-

his çanağı yanında belirdi. Bahis bilmez oynamaz biri idi. Arı kovana gibi uğuldayan tezgâha ve ihtimallere baktı baktı, elinde bir çomak vardı tuttu çomağı kovana soktu:

“Soru ile cevap aynı şey,” dedi, “Nedir, mesele Nedir?”

Bir sessizlik oldu. Sessizlik ormanın kuytularına sızdı. Gelip Melo’yu bile buldu.

“Ben demiştim,” dedi olgun orospu Melo, “Sardoni bakışı.”

Maymunlar “Eyvallah,” dediler beden diliyle, “bizim işimiz bitti.”

İşlerini tamam etmiş, gönlü rahatgillere has bir tebessüm, çekip gittiler.

İşsiz güçsüz terziler Hirkanya çeliği ile ipek kesiyorlardı ki o sessizlikte kumaşın sesi duyuldu. Ses gidip kuyu dibinde Bey’i buldu. Bey’in bilinçaltı, duyduğu sesi terk edilmişliğe yorumladı ve “Yusuf Yusuf!” dedi, “Ordu gitti yalnız kaldım meyhanede.” Yedi kat daha derine indi Bey.

Şimdi geldiği yerde çağıl çağıl bir nehir akıyordu. Bir esinti oldu ve Bey, kulağında bir fısıltı duydu. Bir kadın sesi, Pers dilinde şöyle diyordu:

Çiçeklerin sevişmesini düşünüyorum
ince sapları, kansız goncaları
ve bu veremli, yorgun zamanı
bir adam geçiyor ıslak ağaçlar altından
mavi damarları boynunun
kayıyor ölü yılanlar gibi
iki yandan yukarılara doğru

“Kimdir o yılanlardan söz eden?” dedi Bey tiskintiyle. Yılan denen mahlukattan nefret ederdi. Sorusuna cevap alamadı. Ses bu kez, diğer kulağa fısıldadı:

Yılan yuvasına benziyor yeryüzü
seni öperken bile

düşlerinde boynun için urgan bükten

adamların ayak sesleriyle dolu

Selam ey masum gece

“Muhafızlar,” diye bağırdı Bey, “Klito, Hefasti...”

“Beni öldürdünüz Beyim,” dedi süt kardeş Kara Klito, “gelemem.”

“Ben doygun ölüyüm,” dedi gözdesi ve daha birçok şeyi Hefasti, “geri dönmek için bir nedenim yok.”

Üçüncü bir isim arandı Bey. Bulamadı. “Anne...” dedi gayri ihtiyari.

“Sanırım yalnızız,” dedi sakın ve tok bir erkek sesi.

“Kim var orada?” dedi Bey. “Çık ve kendini tanı.”

“Birleşik Devletler Ordusu’ndan Albay Kurtz,” dedi aynı ses, “çay alır mıydınız?”

– Tüy dikmek nedir bilir misiniz kalfa?

– Bilmezden gelebilir miyim kıralıçam?

İskender Bey kuyuda, ordu yağmur altında, kadınlar Ka-mâ ile ormanda, Çandra ve teşkilatı kendi halinde iken, Birleşik Kozmopolik Güçler Ordusu'ndan üç beş kurnaz bir araya geldiler.

Biri, kıraliyet ahırında seyis; diğeri tiyatro sahnelerinde göğşe çıkıp inen meleklerle, tanrılara kaldıraç indireç yapar bir "mekhaneci", öteki heykel kalfası, beriki terzi yamağı; diğerleri de sadece uyanık vs. idiler. Bunları biraraya getiren fikir şu idi:

"Madem ki Bey, orduya sırt dönüp kendince bir kuyunun derinliklerinde kaybolup gitmiştir, o halde birilerinin inisiyatifini ele alıp medeniyet yayma işine devamında fayda vardır."

Bu fikirden yola çıkıp "heykel" fikrine geldiler. Bey'in birer heykelini yaparlarsa, ata bindirip çevrede dolaşıp tahsilatta bulunabilirlerdi.

İşe girişip metal gövdeli bir heykel yaptılar. Heykel, inandırıcılık cihetinden gerçekçi, kudretini yansıtmaya itibariyle etkileyici ve tahsilatı hızlandırması bakımından ikna edici olmalıydı. Ağır, hantal bir şey oldu.

Bir kenarda heykel yapımını izleyen, kendi halinde sakin Keşmirli bir fil sürücüsü vardı. Yapılan işe baktı baktı, kalktı yanına gitti. Heykelin çevresinde bir tur attı, “Olmaz bu,” dedi, “burada işlemez.”

“Nasıl olmalıydı?” dedi heykel kalfası ters ters. Kara kuru bir kıronun heykelin mahreminde dolaşıp ahkam kesmesine sinirlenmişti.

Cevap verdi Keşmirli:

“Kollar muz ağacı dalı, kaslı değil düzgün, göğüs inek başı, dizler yengeç, dizden aşağısı balık, omuzlar kalın kısmından fil hortumu, saçlar düz geri taranmış parlak ve yağlı, orta boylu kalem kaşlı, gözler balık ya da yaprak, boyun deniz kulesi dedikleri kabukludan, onun irisi ki sesi gür olsun, ayaklar lotus çiçeği... kaşlar şöyle, bakışlar böyle...”

“Hımın...,” dedi mekhaneci, “bu durumda ahşap kullanacağız.”

“O halde bize ahşabı tanıyan biri lazım,” dedi kalfa, “ben taş ve mermerci, soğuk demirciyim.”

“Bit pazarına bakalım, orada oymacılar var,” dedi Keşmirli.

Her boku bilir Keşmirli önde, bunlar arkada, kalkıp bir heyet halinde bit pazarına yola çıktılar.

“Bu sıska, tezgâha getirmesin bizi?” dedi askerî kanattan bir işkilli, mekhanecinin kulağına.

“Sen varken mümkün değil,” dedi mekhaneci, sıvazladı adamın sırtını.

Bit pazarı, piyade çadırları ile kerhane arasına yayılmış geniş bir pazar idi. İncik boncuk, kemik, ağaç, taş oymalar, tahta kaşıklar, kepçeler, tanrı, tanrıça heykelcikleri, şu, bu.

Heyet bir oymacı tezgâhı önünde duraladı. Diğer oymacılar bez tenteler altında kaybolmuş iken önünde duraladıkları oymacı, kendine küçük bir mabet yapmıştı:

İki ahşap basamak ile çıkılan bir zemin, sekiz ahşap direk

zerinde yükselen keçe klaha benzer bir çatı, basamaklara yıgılı oyma küçük heykeller, sahicilik hissi güçlü, can bulmuş yüzlerce ağaç parçası.

“Bak sen,” dedi mekhaneci gayri ihtiyari.

Müşteri yoktu, gereği de yoktu, fakat oymacı hâlâ çalışıyordu. Odunları koklayıp okşuyor, onlarla konuşuyor, sonra keski bıçak ile kapanıp inilti mi, ağıt mı anlaşılmaz bir mırıltı ile yontuyordu. Doğrulduğunda avucunda rzgra inananlar için iblisler, gneşseverler için savaş tanrıları, Zeusgillerden ticaret ve hırsızlık tanrıları, şans tanrıçaları ve maiyetleri belirliyordu.

Yontuyu reçine kokulu ateşten geçirip, bir sıvıya batırıp çıkartıyor, diğerlerinin arasına, kuzey bozkırları ile Nil lkesi de dahil, yedi iklim dört köşe bir dünyanın bilinen cinler, iblisler kalabalığına katıyordu.

Heyettekiler, adamın işlerine hayran kaldılar, “Sen kimsin hemşerim?” dediler.

“Ben bir ceviz ağacıydım, Parsa şehri parkında,” dedi adam.

“İyi başladık,” dedi gruptakilerden biri. “Ben demiştım,” dedi işkilli olan, “Keşmirli bizi tezgâha getiriyor.”

“Adın ne senin?” dedi mekhaneci.

“Aşur,” dedi oymacı.

Aşur Usta, vaktiyle, Persepolis de derler Parsa şehrinde kiralıyet hanedanı için mobilyalar yapar namlı bir ustaydı. Daha ziyade ceviz üstüne çalışan on parmağında on marifet bir fendbazdı. Dağ tepe dolaşır, işleyeceği ağacı bizzat seçer, incecik levhalar kestirir, levhaların gövdelerindeki lekeleri birbirine uydurup resim halinde birleştıirirdi. Sonra üstüne sedef kakmalarla ışık verir, bizzat imal ettiği bir cılanın tonları ile oynayarak resmi gölgeler, şekilleri belirginleştıirir, durdurur ya da hareketlendirirdi.

Bey ordusu, Babil şehrinden çıkıp, Parsa şehrine yaklaşıp, Şehzadelerin ders gördüğü salon duvarları için verilmiş iki pano siparişini bitirmeye çalışıyordu.

Panoların biri, rahmetli Keyhüsrev'i yüz küsur yıl önce çıktığı Atina seferinde gösteriyordu:

En önde Şehinşah Keyhüsrev, yanında altın mızraklı hasa alayı, has Beyleri, arkada Doğu Anadolu'nun Armenileri, Kuzeydoğu Anadolu'dan maden işlemeciliği ile ünlü Khal-ybes halkı, örgü işi tolgaları, kalkan, mızrak ve hançerleri, yarım postalları ile Kızılırmak'ın batısındaki Sinop Paflagonyalıları, Nevşehir Mariandinleri, geniş kalçalı Ma'ya tapanlar, bol kıvrımlı Menderes'in kaynadığı Frigyalılar, Gedizliler, onların amcaoğulları tolgalı, kalkanlı ve ucu ateşte sertleştirilmiş değnekleri ile Balıkesirliler; tilki derisi başlıklarıyla, Gönen, Mudanya, Adapazarlılar, kısa kollu diz boyu entarili, geyik derisi yarım çizmeli, yuvarlak kalkanlı Anadolu yakası Trakyalıları; öküz kösesinden kalkanlı, bacakları mor renkli şerit bağcıklı Ares'e tapanlar, gemiler gönderen Ceyhan ve Antalyalılar, kızılırmak ağacından yayları tüysüz kamış okları, keçi derisi giysileri ile Pataralıları, Dor boyu Elenleri, Karyalıları, kırallığa diğer bağımlıların askerleri, başlar dik, göğüs ileride, uygun adım günbatımına doğru yürüyorlardı.

Diğer panoda ise Keyhüsrev, Trakya'da, Abdera derler bir şehirden itibaren birinin konduğu idi. Sırtında ağır, erguvani kumaştan giysisi, uzun saçları, gür sakalları, bir yanında bilicileri büyücüleri, diğer yanda ev sahibi ve onun Demokrit adındaki küçük oğlu görülüyordu. Şah, konuk olduğu evden ayrılırken ev sahibine teşekkür ediyor ve şöyle diyordu:

“Kardeş, ekmeğini yedik suyunu içtik. Sana bir armağan vermek isterim. Gördüm ki gözleri yıldızlar gibi parlak, meraklı bir veledin var. Ona bir iki Zerdüşt hoca bırakayım benimkilerden.”

Ev sahibısı da, “Ağanın eli tutulmaz” prensibince kabul ediyordu hediyeı.

Aşur, bu panolara göz nuru dökmüştü. İmanı gevremişti. Ailesi ile arası açılmıştı. Kayınpederi, hatta kendi anası babası demişlerdi ki, “Oğlum Aşur, sen bu işlere beyhude emek veriyorsun... bak aceleci küçük Yauna derler bir bey geliyor ve fena geliyor... koy kulağını toprağa dinle feryat figan geliyor... deli misin oğlum... ne uğraşıyorsun, topla aileni yürü dağlara...”

Bu hıyar da büyük sözü dinlememiş, “Siz gidin ben gelirim” diyerek kendini sanatının ateşine atmıştı. Kendi yaktığı ateş ile yanmış tutuşmuştu. İyi bok yemişti. Panoları bitirdiği gün, Bey ordusu şehre girmişti. Hem de ne giriş.

Özel hareket bölüğü yarmaları, analarının elinden koparıp aldıkları kız ve oğlan çocukları için birbirlerini bıçaklıyorlardı. Bey, mezbahayı kente salmış, yağma ve tecavüze teslim etmişti. Parmeni Paşa ve bazı generaller bu ayıptan sakınmak için kent dışında konaklamış, Bey yalakaları durumu kenara not etmişlerdi.

Aşur, “yaptığım işe son bir kez bakayım” fikriyle saraya dönmüşdü ki, Bey ordusundan birtakım adamlar, ellerinde Avesta derler, karanlıktan ve ışıktan, iyilikten ve kötülükten söz eden kutsal metinleri meşale yapmış, panoları ve sarayı ateşe veriyorlardı.

“Çıt” etti Aşur’un beyinde bir yer. Dağıldı gitti adam.

Mekhaneci, Aşur’un hikâyesini öğrenip işlerini de tanıyınca, Keşmirliyi alıp Aşur’un yanına getirdi. “Anlat şimdi,” dedi, “ustaya işi anlat.”

Aşur ile Keşmirli konuşup anlaşıp bir araya gelince, istenilen heykel meydana çıktı. Göğüs zırhı, miğfer, birtakım metaller, parıltılı şeyler takınca da, heykel biraz İran, biraz Hind, biraz da Yauna şeytanı arası gözâlıcı bir şey oldu.

“Bir dakika,” dedi askeri kanattan işkilli, “eksiklerimiz var, neticede küçük bir birlik bile olsa orduyu temsil edebilecek bir inandırıcılığı olmalıdır. Aksi takdirde heykel tek başına enstelasyon, hepinin, performans mahiyetinde kalır.”

Bu fikri de benimsediler. Ön plana zırhlı süvari koyarak kendilerine çeki düzen verdiler.

“İyi güzel de,” dedi, başka bir uyanık, “ardına da birilerini takmalıyız.”

Neticede bunlar işi sadece Bey heykeli ile sınırlı tutmanın yetersiz, Bey denilen şeyin ordusuz, ordunun kerhanesiz, bir iddianın da tutkusuz hiçbir şey olduğu fikrinde anlaştılar. Gidip eksiklerini tamamladılar. Bey ahırından bir kıralityet atı getirdi seyis.

Heykeli bindirip, çete ile müfreze arası bir kılıkta yola çıktılar. Dere tepe geçip bir köye geldiler. Bey’i tahtadan olduğu anlaşılmaz uzaklıkta bir tepede at sırtında görünür tutular. Netekim köyden bakıldığında Bey, ata benzer yekpare bir kaya üzerinde insan desen insan değil, cin ile şeytan arası bir yaratık halinde duruyordu.

Cahil köylüler Yauna Beyi’nin geldiğini duyunca kaçıp gizlenmişlerdi. Geride, kaçamayacak durumda olan bir iki yaşlı ile köyün delisi kalmıştı. Bir müfreze köye girdi ve “Bey buyruğuyla geldik,” dedi, “neyiniz var?”

“Bir şey yok,” dediler köylüler, “yerli malı haftasındaydık elma armudumuz var.” Hakikaten de birkaç kümes hayvanı dışında köyde bir şey yoktu.

“Peki,” dediler müfreze süvarileri, “yakınlarda daha zengin bir yerleşme var mı?”

“Var,” dediler köylüler, “fakat yolu biraz dolaşık, size bir kılavuz verelim.” Köyün delisini getirip “İşte,” dediler, “kılavuzunuz Kalasondapur, yolları iyi bilir... biraz huyludur yalnız.”

“Şiva sizi sevsin,” dedi kılavuz müfrezeyle, selam babından.

– Şiva kimdir kalfa?

– Mavi boyunlu Hind tanrısı kralıçam.

– Yakışıklı biri mi?

– Affedersiniz erkeklik organı ile ifade edilir kralıçam.

– Cevap mı bu şimdi?

– Değil kralıçam.

Kılavuz önde, süvariler ve heykel arkada düştüler yola. Az gittiler uz gittiler, dere tepe düz gittiler, gele gele diğerinden biraz daha büyükçe başka bir köye geldiler. Biraz fazlası ile yine aynı şeyleri elde ettiler. Müfrezebaşı, “Daha büyük bir yer var mı?” dedi kılavuza, “hani çarşısı, pazarı olan daha zengin gösteren bir yer.”

“Var,” dedi kılavuz, “burada mola verelim sabahın seherinde kuşlar öterken yola çıkarız.” Mola ile birlikte herkes bir tarafa yayılıp uykuya devrildi.

Sabahın seherinde kuşlar öterken uyandılar. Kalktılar toparlandılar. Baktılar ki kılavuz ve mevcudlarının kalan yarısı yok. Aradılar taradılar kimseyi bulamadılar. Çaresiz, kılavuzsuz milavuzsuz dönüp dolanıp neticede ırmak kıyısında, çevre ticareti için pazar niteliğinde irice bir kasabaya girdiler. Üstelik geldikleri için kaçan göçen de yoktu. Müfrezebaşı, tepede at üstünde dikilen Tahta Bey'i göstererek derdini anlattı:

“Kardaşlar,” dedi, “medeniyet sevkياتına çıktık... size bir şans tanrıçası tapınağı kuracağız. Bu bakımdan kasabanın adı nedir, ileri geleni kimdir?”

Adamın biri öne çıkıp “Kasabanın adı ‘Dananın Kuyruğu’dur, ben de başıyım,” dedi.

“İşimiz biraz zahmetli ve masraflıdır,” dedi müfrezebaşı.

“Mesele yok,” dedi kasababaşı, “istediğiniz neyse verelim.

O ki siz bunca yolu geldiniz. Şimdi yorgunsunuzdur. Buyurun oturun, yiyin için. Biz de gerekenleri toparlayalım. Bey de buyursun gelsin. Başımızın üstünde yeri var.”

“Olmaz,” dedi müfrezebaşı, “Bey’in kafasında büyük fikirler var. Ne atından iner ne kalabalığa karışır.”

“Peki,” dedi kasababaşı. Sağa sola “müfrezeyi ağırlayın” şeklinde bir şeyler söyledi.

Hakikaten de müfreze, bir elleri yağda bir elleri balda, yedikleri önlerinde yemedikleri ardlarında daha gün batmadan eridiler.

Kasababaşı, gizlice birkaç sağlam adam topladı; “Bunları basın, kafalarını kırın, giysilerini giyip yanıma gelin,” dedi. Yaptılar ve oldu. Yapmasalardı olmaz idi.

Kasababaşı bir yandan da tepede Tahta Bey ile bekleyenlere yiyecek içecek ile birlikte “hazineyi aldık, akşama geliyoruz” haberini gönderdi. Bir grup adamını arkadan tepeye dolansın diye gizlice yola salıp kendisi de öncülerin giysilerini giymiş, silahlarını kuşanmış halde fedaileri ile birlikte tepede bekleyen Bey’e doğru akşam alacasında hareket etti.

Tahta Bey’in korumaları, önceden gelen erzak, şarap ve hazine haberi ile gevşemiş, karanlıkta yaklaşan atlıları kendi arkadaşları sanıp tetikte olmayı bırakmışlardı.

Tabiatıyla bu şartlar altında Tahta Bey dahil hepsi kasabalıların ellerine düştü. Ele geçenler ve geçirenler hep birlikte kasabaya indiler. Heykel, attan indirilip geriden destek vermek suretiyle kasaba meydanına dikildi.

Orada, bir bilge kişi vardı. Bu adam, eğer ki yönetici halka zulmediyor ise halkın o şahsa “hastır” deme hakkı olduğuna inanan fikirde bir adamdı. Meydana geldi, kalabalığın arasından geçti heykelin karşısında durdu, şöyle bir baktı.

“Usta,” dediler bilgeye, “ne yapalım bunu?”

“Zırhlarını çıkarın,” dedi bilge kişi.

Heykelin üzerinden çıkardıkları miğfer, tozluk, dizlik ne

varsa hepsini yanı başına koydular. Zırh parçalarını itina ile biraraya getiren biri, “Garip,” dedi, “boş olmasına rağmen yine de bir doluluğu var.”

“Şimdi,” dedi bilge kişi, “buna tombul bir göbek, iri kulaklar ve büyük bir burun ekleyelim. Beline peştemal saralım, orasını burasını yağ ile ovup parlatalım.”

Öyle de yaptılar. O zaman heykel, Buda denilen şahsı andırır hale geldi.

“Şimdi de,” dedi ihtiyar, “bir kayık yapıp içine bindirelim ve ‘Ormana Dönen Genç Buda’ hikâyesini temsilen bir gösteri grubu, yani bir nevi hediye olarak geri gönderelim.”

“Peki bunlar ne olacak?” dedi kasabalılar, Tahta Bey’in maiyetini kastederek.

“İsteyen kalır,” dedi usta, “isteyen kayıkla döner.”

Bilge kişinin dediği oldu. Bambu kayık önde, ‘Ormana Dönen Genç Buda’ hikâyesi, temsil heyeti arkada, ordugâha doğru yola çıktılar.

İkinci okundu. Erkekleri namaza çağırdı müezzin. Söz dinleyip geldiler. El ve ayaklarını, ayak topuklarını, dirseklerini yıkadılar. Alınlığında, Abdülmecid Han imzalı kitabe taşıyan Hünkâr Mahveli Kapısı’ndan girip namaza durdular.

- Nedir bu, Hind fakirinden Cuma namazına geçiş?
- Aynı anda birden fazla yerde bulunmak arzusu kıralıçam.
- Zorunuz ne?
- Huyum bozuk kıralıçam.
- Kalfa efendi?
- Kıralıçam?
- Bu mesele ile neden alakadarsınız?
- Hangi mesele ile kıralıçam?
- İskender Bey’in şurda burda yapıp ettikleri ile.

- Vazifem kıralıçam.
- Görevde misiniz?
- Bir bakıma kıralıçam.
- Hafif telaşlısınız... hatta gergin.
- Yangına giden tulumbacı psikolojisi kıralıçam.
- Gidin bakalım neresi yanıyorsa.

Kuyunun dibinde Albay Kurtz ve Iskender Bey, oturmuş çay içiyorlardı. Bey, yine boynunu omuzu üzerine yatırmış, her ne anlatıyor ise birilerini ikna edercesine candan ve samimi konuşuyor, “Gelmiyorlarsa yalnız giderim,” diyordu; “gider, ‘Efendim,’ derim, ‘ben falanca filanca kişiyim. Dünya yuvarlak mı, değil mi, alemin kazığı nerede? Bu gibi sorular ile geldim. Buraya kadar hısım akrabam yoldaşlarım ile geldim fakat bakınız ki terk edildim. Artık yalnız devam etmek istiyorum. Okyanus görmek istiyorum fakat oralarda pek tanıdığım yoktur. Göl-köylü bir iz sürücünün, vaktiyle sizin oralara gelmişliği vardır. Toprak kazıp altın çıkaran karıncalardan, şunlardan bunlardan söz ediyor. Bilmiyorum aslı var mıdır?”... Çay alabilir miyim?”

“Tabii,” dedi Albay Kurtz, “tasınızı uzatın.” “Nedir bu içtiğimiz?” diye sordu Iskender Bey, “Muhteşem bir şey. İnsan kendini bambaşka biri hissediyor.” “Hayalet orkide tozu,” diye cevapladı Albay Kurtz.

Albay Kurtz, Birleşik Devletler Ordusu tarafından özel görevle Asya’ya gönderilmiş, sicili parlak, bir numara bi su-

baydı. Görev gereği yediği boklardan sıtkı sıyrılmış, ormanın derinliklerine çekilip kaybolmuş, merkezin kontrolünden çıkmıştı. Akşama kadar kuyu dibinde hayalet orkide çayı demler, sıfır numara kel kafasını sıvazlayıp kitap sayfaları karıştırırdı. Bir süre sonra kitaptan ve hatta ortamdan kopar, takıldığı her ne ise onu takiben kelini sıvazlayarak giderdi.

Yine böyle anlardan birinde, *“Doğulu aristokrat aileler, Helenistik ile deniz aşırı telkinlere açık ve onları yorumlar hale geldiler. Roma bu zemin üzerine geldi”* cümlesi ile özetlenebilecek bir kitap okumakta idi ki İskender Bey’i karşısında bulmuştu. Fakat Bey’i, hırıltılı derin bir yalnızlık solur halde bulmuştu. Çay ikram etmişti. İyi de etmişti. Ömrü boyunca zurnanın zırt ettiği yeri aramış olan bu müstesna şahsiyet, arkasında ordu, teşkilat, yönetim bürokrasisi, yancılar, tırnakçılar olmayınca aradığına daha da yaklaşıyordu. Hem de Albay’ın gözü önünde. Bu nedenle neşeli ve haliyle enerjikti Albay Kurtz. Kel olduğunu bile unutmuştu ki, Bey’e çay tasını uzatırken kitabını devirip düşürdü.

“Nedir o yere düşen?” dedi Bey.

“Kitap,” dedi albay, “sizin papirüsleriniz gibi bir şey.”

“Ne okuyorsunuz?”

“‘Şekspir’in Fırtına’sından Dizney’in Pokahontas’ına Sömürgecilik Stratejileri’ başlıklı bir araştırma.”

Göz kırpar gibi yalan söylemişti Albay Kurtz. Ya da konuyu kırmamak için bir şeyler uydurmuştu. Belki de o an dilinin ucuna bu cümle gelmişti.

Bey’in kendi sonrasını bilmesi, yolun sonuna geldiğini kabullenmekte zorlanan bir adama fayda sağlamayacağı gibi, kuyu dibini de ağırlaştırabilirdi. Bunu istemezdi Albay Kurtz.

“Hayalet orkidenin gazabından kork,” derlerdi eskiler, “çünkü fena kırmızıdır.”

Kıçı yeşil fosforlu, kara bir sinek, kuyuda konuşulanları topladı, gidip iz sürücünün tepesinde vızıldadı. İz sürücü karataşına not düştü:

“*Daha daha*’ takıntısı. Sürekli başka yerde olma isteği. O *‘başka’* yere varınca, orayı da aldığı için, bu kez yeni bir *‘başka’* aramak zorundalığı. Kendisinin olmayan şeyleri kendisinin kılma hastalığı... *‘sizi kardeş kılıcam, her şey çok güzel olacak’* bahanesi... bu bahane ile birilerinin evini barkını basma manyası... her gittiği yerde, *‘sizi sevmeye geldim’* yalanı...”

– Kimdir bu insan ruhu üstadı zat?

– Hangisi kralıçam?

– Kara bir taşı yalayıp duruyor hani.

– İz sürücü kralıçam, Manisalınız.

– Şu, kendisi bizatihi sır olan karataşlı Sırrı Bey. Hani bol kıvrımlı nehrin kıyılarına bir fısıltı gelmiş de o da gidip sazlıkları dinlemiş, bakmış ki dostun bahçasına bir hoyrat girmiş, bu da kalkıp hoyratı Biga, Karabiga’da karşılamış, peşine düşüp o nereye giderse ardından gitmiş, ne görse karataşına not düşmüş fakat bunları neden ve niye yaptığı bir sır imiş...

– Sizi öpebilir miyim kralıçam?

– Burada cami avlusunda, tüfenk atıp su testisi vurmuş bir padişahın nişantaşı huzurunda mı?

– Tarih ve kudsiyet, bir öpücüğe mani midir kralıçam?

– Bilmem. Her boku bilen sizsiniz.

– !

– N’oldu kalfa? Nedir bu prenzesini arayan kurbaa bakışı?

“Napim ben şimdi?” diye düşünür A. Hermesi Bey. Mevsim bahar, vakit ikindi sonrasıdır. Gökyüzünün alacası koyulaşmakta, kuyruğu dik bir kedi, taşakları burularak hâl edilmiş padişahın nişantaşına sürtünmektedir. A. Hermesi Bey, elini cebine atar, bir takvim yaprağı çıkarır. Yaprakta, yalancı dolma tarifi ve yıldızlara bakıp kavmine mazeret uyduran peygamber anekdotu vardır:

“Hz. İbrahim’in peygamber olarak gönderildiği Keldanlılar da yıldızlara taparlardı. Onlara Sâbii denir. Onların yıldızlara bakıp kâhinlik yaptıklarına Kur’an işaret etmektedir. Bir bayram günü kavmi, İbrahim’e ‘kendileriyle beraber bayram yerine gelmesini’ söylediler. Bunun üzerine İbrahim yıldızlara şöyle bir baktı, ‘Hastayım,’ dedi. O’na arkalarını dönüp gittiler (es-Sâf-fat, 88-89). Onların gayr-i meşrû törenlerine katılmamak için bunu bir mazeret olarak ileri sürdü.”

“Sürgün mü gönderilmiş acaba?” diye düşünür A. Hermesi Bey, “Nedir bu kendini gizlemeler? Neden bu eza kendi kendine?”

– Maşallah kalfa, derin daldınız. Kim bilir nerelerden ge-
çip nerelere vardınız? Evvel yakın idiniz, ırak oldunuz. Eh!
Artık bana müsaade.

- Gidiyor musunuz kıralıçam?
- Vakit geldi kalfa.
- Ne vakti kıralıçam?
- Gitmek vakti kalfa.
- Gitmeseniz? O vakit gelmese.
- Gitmesem? Gelme o vakit.
- Siz söyleyince farklı oluyor kıralıçam.
- Sağlıcakla kalın kalfa.

Kırmızısı kıvamlı kadın, kalkar avlunun diğer kapısına
yürür ve hatta çıkar gider. Kuşlar, “Haydi Abbas,” derler
“kim tutar seni?”

Bey ile Albay Kurtz'un yanına bir Zerdüşt pir'i, bir de Şehinşah Dara verdim. Şah'ın gırtlığında urgan izleri. Bıçağın delip yırttığı yerlerde giysileri kanlı. Kanlar kurumuş.

"Başka bi şey giyip gelseydiniz," dedi Iskender Bey.

Şehinşah, varını yoğunu, karısını kızını elinden almış, katline sebep olmuş ve hatta gardrobundan giyinmiş adama tek kelime etmeden dimdik baktı.

Bey, sözüne cevap alamayınca Albay Kurtz'a döndü, *"Misafirleriniz var," dedi.*

"Kimse yok," dedi Albay, "hep yalnızız."

"Ben yalnızken de kalabalığımdır," dedi Bey.

Dedi ve kulak tozuna yılanlı şiirler fısıldayan Farisi dil-li kadını duydu:

"Ne ödemeliyiz?" diye fısıldadı kadın, "Ne kadar ödemeliyiz daha?"

"Duydunuz mu?" dedi Iskender Bey, Albay Kurtz'a.

"Benimkiler bana yeter," dedi Albay.

"Sizde ne var?" dedi Bey.

"Askerler geceyarısı kapıları kırıp evleri evleri basıyorlar,"

dedi Albay, “ziynet eşyası, para ve kadınları alıyorlar. Onlara ‘tutsak’ diyorlar. Arzu ettikleri yerlere götürüyorlar. Çıgıllıklar duyuyorum.”

“*Ne var bunda?*” dedi Bey, “*Bu, askerin ödülüdür. Yoksa neden savaşsın?*”

“Din adamlarını soyup üzerlerine işiyorlar,” dedi Albay. “Pis kokular duyuyorum.”

“*Kutsal kitaplarını yakmak yeterdi,*” dedi Bey, “*İşemek hiç aklıma gelmemişti.*”

“Komutanlar gümrük tarifelerini, iç pazarı koruyan kural-ları kaldırıyorlar,” dedi Albay. “Kamu kuruluşlarının yüz-de yüz yabancı mülkiyetine yol açacak biçimde özelleştiril-mesini; kârların vergiden muaf tutularak ülke dışına trans-ferini yasallaştırıyorlar. Çıt çıkmıyor dünyadan. Ağır sessiz-lik duyuyorum.”

“*Neticede hukuki bir çerçeve varsa sorun nedir?*” dedi Bey.

“Hukuk bunun neresinde?” dedi Albay.

“Hukuk, kazanan tarafın vardığı sonuçtur,” dedi Bey.

“Bunu yolda mı öğrendiniz?” diye sordu Albay.

“Hayır,” dedi Bey, “babamdan öğrendim. Yol doğruladı sadece.”

Ordugâhta kâhinler, “Bey kuyudan yaş mı da kuru mu çıkar?” ihtimali üzerine kaynatıyorlardı ki, buralı olmayanların o güne kadar görmedikleri renk ve parlaklıkta tüyleri olan bir kuş yükseldi ormandan. Gagasında bir şey taşıyarak ordugâh üzerinde uçtu. Öyle ki “birazdan bir şey yapacağım bana bakın” havasıyla bir tur döndü. Taşdığı her ne ise süzülüp Bey çadırının tepesine, “küt” dedi bıraktı.

“Bu nedir?” diye sordu Bey’in muhafız alayından nöbetçi subay.

“Hindistancevizi,” dediler oralılar.

“Hayır! Anlamı nedir?” dedi subay.

“Bir sığır keselim içine bakalım,” dediler kâhinler.

“Bana izsürücüyü bulun,” dedi Başkâtip Evmene.

İzsürücü geldiğinde herkesi yerde iki parça halinde yatan Hind cevizi ile bakışır halde buldu. Kâhinler cır cır ötüyorlardı ki, izsürücüyü görünce iki adım geriye çekilip yüzlerini gölgelediler ve “meşgulüz düşünüyoruz” pususuna yattılar.

“E!?” dedi Başkâtip, yerde yatan Hind cevizini işaret ederek “Ne diyeceksin?”

“Güzeldir,” dedi izsürücü, “fakat ben ananas tercih ederdim.”

Kâhinler, küçümsemelerini gizlediler dudak uçlarıyla.

“Peki mânâsı ne?” dedi Başkâtip.

“Bir davetiye. Getiren neye benziyordu?”

Kuşu tarif ettiler.

“Ka-mâ'nın postası,” dedi izsürücü.

Dudak uçlarına söz geçiremedi kâhinler, mırıldandılar.

İzsürücü, cevizin ağırlığına ve orman ile Bey çadırı arasındaki uçuş mesafesine baktı. “Aynı zamanda son işaret,” dedi, “ellerindeki en büyük punto bu. Daha ötesi yok.”

“Fıss,” diye bir ses çıkardı kâhinler.

“Boku yedik,” dediler savaş ağaları, beyleri...

“Biri geliyor,” dedi, işi bu gibi durumlarda bu lafı söylemek olan bir asker.

Hakikaten de çekikgözlüler ülkesinden dönen posta cücesi Leng-o, karşı tepede belirdi. Aksak ayağı üzerinde uça seke geldi, ordunun karşısında durdu. Kısa ayağına uygun bir taş bulup duruşunu dengeledi ve “Merhaba asker,” dedi.

“Sağol!” dedi ordu.

“Siz de sağolun. Bir isteğiniz var mı?”

Piyadeler, aylardır bu anı bekliyormuş gibi, geceleri Bey'in çadırına ulaşan fısıltıları hep bir ağızdan, gök gürültüsü halinde yinelediler:

“Kim bilir bu gidişin, dönüşü olacak mı?”

Kuyu dibinde ne hissetti ise titredi, kendine geldi Bey.

“Oluyor,” dedi cüce.

“Düz müdür, böylece uzayıp gidiyor mu?” dedi ordu.

Cevaben işaret ve başparmak uçlarını birleştirip oluşan halkayı orduya uzattı cüce.

“Ooo,” diye bir ses çıktı ordudan.

Bir daha titredi Bey, kuyu ağzına geldi.

“Şimdi ne tarafa gidiyorsun?” dediler askerler.

“Trabzon’a,” dedi cüce, “oradan Ege’ye geçicem. Hadi bana eyvallah.”

Askerin ruhu, erguvan rengi bir pelerin gibi cücenin gittiği yöne uzadı.

Kuyuda Bey’e sinir bastı, “Siktir git,” dedi içinden cüceye. Zıpladı çıktı kuyusundan.

“Vayy!!??” dedi ordu, Bey görününce.

Akşam karanlığıdır. A. Hermes Bey, “Kalk gidelim,” der ikizine, “çıkalım avludan. M. Kemal Paşa’nın dava ve müşkülat arkadaşı Hüsrev Bey yokuşundan Beşiktaş’a, çarşıya inelim.”
“Tamam,” der ikiz, “şunu da çizip kalkalım.”

Pir-i Ene derler, Söke civarlarında bir şehir çizdi. Sağlam sur duvarları ile yüzü denize dönük. Sırtını yabani hayvanların dolaştığı ormanlara, yalçın kayalıklara vermiş; damlar çatılar, taraçalar teraslar, çok basamaklı sokaklar, şehir çarşısı, umumi hela, vali lojmanı, tapınak, kışla ile tepeden eteğe akmış. Şehir halkı sosyal mevkiine, itibarına, cebindeki paraya, huyuna meşrebine göre akşam alacasında rakısını çayını almış, terasta bahçede, çarşı meyhanesinde, aşağı mahle evlerinde kafasına göre takılıyor.

Şehir limanından doğuya uçsuz bucaksız bir ova, ovayı dolanarak körfeze akan bol kıvrımlı bir nehir çizdi. Nehir’in körfez ile buluştuğu ağıza, eğri büğrü çırpı bacaklı iki iskele, birkaç balıkçı kayığı, dibi düz bir nehir sandalı, zeytin ağaçları, söğüt altında kerpiç barakalar. Barakanın birine tabela: Balıkçının Kutsal Bilgelik Mekânı.

Mekânın asma yaprağıyla kumda pişmiş sardalyası öyle namli idi ki vaktiyle her gün Pers kiralına posta kalkardı. Rüzgâr kanadı süvariler, balığı saz lifinden örülmüş rüzgâr geçirmez sepetlere sarar, Kiral Yolu'na çıkar, atlarını topuk-larlardı. Paket saat başı at ve sürücü değiştirir, balık yarı çiğ çıktığı yolu hafif yanık bitirirdi.

Pers Kırallı'na servis kapanmış, Persli müşteriler gitmiş, yerlerine suyun öte yakasından göçmenler gelmişti. Yine bir akşamüstü idi. Hatta mevsim bahardı. Gökyüzünde rüzgâr-la seyreden bulutlar vardı. Pir-i Eneli muhabbet düşkünleri, rivayet izsürücüleri, kulağı delikler, koku alanlar, ata binme hakkı olan sefa pezevenkleri, liman karakol subayları, ehli-keyf ve küfürbaz Magnetler, günnük tefne toplayıcıları, kurşuna lanet yazıcılar, hamilelikten korunma süngeri avcılar, tapınak bilmem neleri çardakta Söke şarabı, Magnet rakısı içiyor, Aydın helvası yutuyorlardı.

Mekân doldu boşaldı. Birileri girdi, birileri çıktı. Çıkanlardan biri, hesabı ödeyip gitmek istedi. Üzerinde rahmetli Dara'nın resmi olan bir altın *darik* çıkardı.

“O geçmez,” dedi Balıkçı, “fakat on tanesine yarım Atina gümüşü verenler var.”

“Peki ya bu?” dedi adam, başının iki yanında koç boynuzları ile resmedilmiş Aleks lirası uzatarak.

“Dükkân senin,” dedi Balıkçı.

“Çat” dedi kapıdan içeri posta cücesi Leng-o girdi, “Başınız sağolsun ağalar,” dedi.

“Hayırdır?” dediler Kutsal Bilgelik mekânı sakinleri.

“Bey sizlere ömür,” dedi Leng-o.

“Ne Bey'i?” dediler aynı şahıslar.

“Gidelim artık,” dedi A. Hermes Bey.

“Kapağı da çizim bitsin,” dedi ikiz.

“Çıkarma bokunu,” dedi A. Hermes Bey.

“Biraz ‘zort’ diye bitmedi mi?” dedi ikiz.

Ses etmedi A. Hermes Bey.

Sırtında kısa kollu krem rengi bir bluz, ayak bileklerine inen dökümlü hafif kumaştan cayır cayır kırmızı bir etek, platin sarısı harap saçlar, altında orcinal Türkçe renkler, balık etini aşmış gitmiş geniş kalçalı bir “abla”; Amerikan Hastahanesi dolaylarında bir apartman kapısından girer. Bodrum katına iner. Duvarları tesisat boruları ile kaplı, ince uzun koridoru geçer. Koridorun sonu, gıcırdak bir kapı ile apartmanın arka bahçesine açılmaktadır. Netekim bu kez de gıcırdar kapı.

“Sen misin Müzeyyen?” der penceresi bahçeye açık odadan bir kadın sesi.

“Benim.”

“Neredeydin kız sürtük?”

“Hava aldım geldim abla.”

“Melo Abla, aslen Çarıkkaleli, Frig-Aiol melezi idi. Melezliğinden ötürü Melo namıyla anılırdı. Kalemle çizilmiş ince güzel bir yüzü, göreni sakinleştiren bir gülümseyişi vardı. Gözleri simsiyah, kara zeytinler gibi parıltılıydı. Parıltıyı gördüğünüzde Melo’nun içinde başka biri daha olduğu hissine kapılırdınız. Siz o hisse kapılmış gider iken, içeriden çıkan olmazdı.”

Boş gezenin boş kalfası A. Hermes Bey, nam-ı diğer Çarşılı Deli Abbas, bir öğle vakti Teşvikiye Camii avlusunda, ayağında uzun, “cayır cayır” kırmızı eteği, platin sarısı harap saçlarıyla bankta oturan kiralıçasıyla karşılaşır ve hikâyemiz başlar. Kalfa’nın, “üfür üfür ipe diz” tekniği ile anlattığı bu serbest eser, Filiboğlu İskender Bey’in maceraları ve his dünyası üzerinedir ve dallanıp budaklanarak, Çanakkaleli Melahat’a kadar uzanacaktır.

İlhami Algör’ün, hikâye kahramanı/anlatıcısı bu kez de tarihin sayfalarında geziniyor, tabii ki yine bir kadının, kiralıçanın bakışları nezaretinde.

